

WÓJT GMINY HORYNIEC-ZDRÓJ

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

DLA GMINY HORYNIEC-ZDRÓJ

na lata 2008 - 2011 z uwzględnieniem lat 2012 - 2015

Horyniec-Zdrój, czerwiec - lipiec 2009 r.

SPIS TREŚCI

SPIS TABEL	5
SPIS RYSUNKÓW	6
SPIS MAP	6
1. WPROWADZENIE	8
2. CELE PROGRAMU	8
3. METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU	9
4. ZAŁOŻENIA I UWARUNKOWANIA REALIZACJI PROGRAMU	11
4.1 Polityka ekologiczna województwa podkarpackiego	11
4.2 Tendencje rozwojowe gminy Horyniec-Zdrój	12
4.3 Zmiana warunków prawnych	14
4.4 Wyniki raportu z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Horyniec-Zdrój	14
5. OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA	14
5.1 Powietrze atmosferyczne	14
5.2 Wody powierzchniowe	20
5.2.1 Zasoby wód i ich wykorzystanie	20
5.2.2 Jakość wód	21
5.2.3 Gospodarka wodno- ściekowa	23
5.3 Gleby	24
5.3.1 Stan gleb	24
5.3.2 Struktura użytkowania gleb	25
5.4 Kopaliny	26
5.4.1 Obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin	26
5.4.2 Ochrona zasobów złóż kopalin	27
5.4.3 Eksploatacja surowców	27
5.5 Przyroda i ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu	28
5.6 Lasy	29
5.7 Zanieczyszczenia i zagrożenia środowiska	30
5.7.1 Hałas	30
5.7.2 Zagrożenia naturalne	31
5.7.3 Odpady	32
5.7.4 Promieniowanie elektromagnetyczne	39
5.7.5 Poważne awarie	39
5.7.6 Tereny zdegradowane i zdewastowane	40
5.7.7 Zanieczyszczenia transgraniczne	41
5.7.8 Zagrożenia biologiczne	41

5.8	Odnawialne źródła energii	42
6.	NAKŁADY INWESTYCYJNE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA W GMINIE HORYNIEC-ZDRÓJ	44
7.	CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM	45
7.1	Wzmocnienie instytucjonalne	45
7.2	Stymulowanie innowacji	45
7.3	Edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzenie dialogu społecznego	46
7.4	Aspekty ekologiczne w planowaniu przestrzennym	47
7.5	Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska oraz zarządzania środowiskowego	47
7.5.1	Mechanizmy prawno-ekonomiczne i finansowe	47
7.6	Współpraca międzynarodowa	48
8.	STRATEGIA DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY I POPRAWY STANU ŚRODOWISKA	48
8.1	Priorytety ekologiczne	48
8.2	Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych – Priorytet 1	51
8.2.1	Informacje ogólne	51
8.2.2	Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji	51
8.2.3	Cele krótkookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji	54
8.2.4	Rejony koncentracji działań	56
8.2.5	Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony i efektywności wykorzystania zasobów wodnych	56
8.2.6	Działania priorytetowe w zakresie ochrony i efektywnego wykorzystania zasobów wodnych	57
8.3	Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska – priorytet 2	58
8.3.1	Informacje ogólne	58
8.3.2	Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji	59
8.3.3	Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji	61
8.3.4	Rejony koncentracji działań	62
8.3.5	Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie zapobiegania zagrożeniom ekologicznym	62
8.3.6	Działania priorytetowe w zakresie zapobiegania zagrożeniom środowiska	63
8.4	Gospodarka odpadami – priorytet 3	63
8.4.1	Informacje ogólne	63
8.5	Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i energooszczędność – priorytet 4	63
8.5.1	Informacje ogólne	63
8.5.2	Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji	64
8.5.3	Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji	65
8.5.4	Rejony koncentracji działań	65
8.5.5	Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych	66
8.5.6	Działania priorytetowe w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych	66
8.6	Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów – priorytet 5	66

8.6.1	Informacje ogólne	66
8.6.2	Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji	67
8.6.3	Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji	69
8.6.4	Rejony koncentracji działań	70
8.6.5	Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważonego rozwoju lasów	71
8.6.6	Działania priorytetowe w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważonego rozwoju lasów	72
8.7	Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej – priorytet 6	73
8.7.1	Informacje ogólne	73
8.7.2	Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji	73
8.7.3	Cele krótkookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji	73
8.7.4	Rejony koncentracji działań	75
8.7.5	Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu	75
8.7.6	Działania priorytetowe w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu	75
8.8	Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb – priorytet 7	76
8.8.1	Informacje ogólne	76
8.8.2	Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji	76
8.8.3	Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji	77
8.8.4	Rejony koncentracji działań	77
8.8.5	Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie powierzchni ziemi i przywrócenia wartości użytkowej gleb	78
8.8.6	Działania priorytetowe w zakresie powierzchni ziemi i przywrócenia wartości użytkowej gleb	79
8.9	Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym – priorytet 8	79
8.9.1	Informacje ogólne	79
8.9.2	Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji	79
8.9.3	Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji	80
8.9.4	Rejony koncentracji działań	81
8.9.5	Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym	81
8.9.6	Działania priorytetowe w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym	82
8.10	Ochrona zasobów kopalin – priorytet 9	82
8.10.1	Informacje ogólne	82
8.10.2	Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji	83
8.10.3	Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji	83
8.10.4	Rejony koncentracji działań	83
8.10.5	Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony kopalin	84
8.10.6	Działania priorytetowe w zakresie ochrony kopalin	84
9.	ZARZĄDZANIE PROGRAMEM	84
9.1	Struktura zarządzania programem	84
9.2	Instrumenty i narzędzia realizacji Programu	85
9.3	Metody i częstotliwość przeprowadzania analizy realizacji ustaleń Programu	86
10.	ASPEKTY FINANSOWE REALIZACJI PROGRAMU	87
10.1	Informacje ogólne na temat źródeł finansowania Programu	87
10.2	Możliwości finansowania przedsięwzięć przez ważniejsze instrumenty finansowe	88

10.3	Nakłady na realizację Programu	89
11.	INFORMACJA O UDZIALE SPOŁECZEŃSTWA I PRZYJĘCIU DOKUMENTU	90
13.	STRESZCZENIE	92
13.	WYKAZ SKRÓTÓW	98
14.	LITERATURA	99

SPIS TABEL

Tabela 1.	Wielkość emisji zanieczyszczeń ze źródeł podmiotów gospodarczych na terenie gminy Horyniec-Zdrój w 2007 r. w Mg	15
Tabela 2.	Stan sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w gminie Horyniec-Zdrój w 2007 r.	23
Tabela 3.	Ilości i rodzaje odpadów powstających w sektorze gospodarczym gminy Horyniec-Zdrój w 2007 r.	33
Tabela 4.	Sposób postępowania z odpadami z poszczególnych grup w 2007 r. na terenie gminy Horyniec-Zdrój	34
Tabela 5.	Procentowy udział odpadów poddanych procesowi odzysku (w stosunku do ogólnej ilości wytwarzanych w danym roku)	35
Tabela 6.	Udział odpadów poddanych procesowi unieszkodliwiania w 2007 r.	35
Tabela 7.	Powstawanie i struktura gospodarowania odpadami niebezpiecznymi w gminie Horyniec-Zdrój	37
Tabela 8.	Nakłady inwestycyjne na środki trwałe w ochronie środowiska wg kierunków inwestowania	45
Tabela 9.	Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie ochrony i efektywnego wykorzystania zasobów wodnych	56
Tabela 10.	Harmonogram realizacji i źródło finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony wód i wykorzystania zasobów wodnych	57
Tabela 11.	Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie zapobiegania zagrożeniom ekologicznym	62
Tabela 12.	Harmonogram realizacji i źródło finansowania działań priorytetowych w zakresie zapobiegania zagrożeniom środowiska	63
Tabela 13.	Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych	66
Tabela 14.	Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie	

pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych	66
Tabela 15. Ważniejsze wskaźniki w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważonego rozwoju lasów	71
Tabela 16. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie różnorodności biologicznej i krajobrazowej i zrównoważonego rozwoju lasów	72
Tabela 17. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu	75
Tabela 18. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony powietrza	75
Tabela 19. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie ochrony powierzchni ziemi przywrócenia wartości użytkowej gleb	78
Tabela 20. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony powierzchni ziemi i przywrócenia wartości użytkowej gleb	79
Tabela 21. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym	81
Tabela 22. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym	82
Tabela 23. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie ochrony kopalin	84
Tabela 24. Nakłady na realizację Programu Ochrony Środowiska dla gminy Horyniec-Zdrój (wg cen z grudnia 2007 r.)	89
Zał. tab. Ważniejsze zadania realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony środowiska	100

SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1. Nakłady inwestycyjne na inwestycje służące ochronie środowiska w gminie Horyniec-Zdrój w 2007 r. w ujęciu procentowym	44
Rys. 2. Udział w rodzajach środków na nakłady inwestycyjne w gminie Horyniec-Zdrój	44

SPIS MAP

Mapa 1. Ocena jakości powietrza w 2007 r.	104
Mapa 2. Źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych i jakości wód – 2007 r.	105
Mapa 3. Zasoby kopalin podstawowych i pospolitych	106
Mapa 4. Ocena różnorodności biologicznej i krajobrazowej	107

Mapa 5. Lesistość	108
Mapa 6. Stan akustyczny. Promieniowanie elektromagnetyczne	109
Mapa 7. Przeciwdziałanie zagrożeniom - ochroną przed powodzią i suszą	110
Mapa 8. Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb	111

1. WPROWADZENIE

Program ochrony środowiska dla gminy Horyniec-Zdrój jest wynikiem realizacji obowiązku wynikającego z art. 17 ust. 1 ustawy Prawo Ochrony Środowiska (tekst jednolity Dz. U. nr 25, poz. 150 z 2008 r. z późn. zm.), zwanej w dalszej treści programu ustawą.

Program uwzględnia wymagania wynikające z polityki ekologicznej Państwa, a w szczególności:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe,
- poziomy celów długookresowych.

Niniejszy Program stanowi aktualizację „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Horyniec-Zdrój” przyjętego Uchwałą Nr XXV/223/05 przez Radę Gminy Horyniec-Zdrój z dnia 18 października 2005 r. i zawartej w nim polityki ekologicznej. Program przyjmuje się na okres 4 lat, z perspektywą na kolejne 4 lata.

2. CELE PROGRAMU

Nadrzędnym celem „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Horyniec-Zdrój na lata 2008 -2011 z uwzględnieniem lat 2012 – 2015” zwanego dalej Programem jest wdrożenie polityki ekologicznej państwa, województwa podkarpackiego i powiatu lubaczowskiego. Cel ten został określony w dokumencie „Polityka ekologiczna państwa na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 – 2014”, a jego treść brzmi następująco: **„Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego”.**

Cele ekologiczne założone w Programie będą realizowane poprzez działania inwestycyjne i organizacyjne. Zadaniem inwestycji jest ograniczenie zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska przyrodniczego, podniesienie jakości życia mieszkańców gminy, tworzenie nowych miejsc pracy w sektorze związanym z gospodarką komunalną, zwiększenie konkurencyjności gospodarki gminy. Działania organizacyjne pozwolą na rozwój

struktur i narzędzi zarządzania środowiskiem oraz monitoringu środowiska. Zawarte w Programie działania są skierowane do wszystkich podmiotów, które mają prawno-finansowe możliwości ich podejmowania.

Program jest dokumentem strategicznym, który:

- integruje wszystkie działania zmierzające do zachowania i poprawy stanu środowiska gminy Horyniec-Zdrój,
- może stanowić podstawę wyboru priorytetów w tworzeniu programu inwestycyjnego gminy Horyniec-Zdrój w zakresie ochrony środowiska, finansowanego ze środków własnych oraz funduszy strukturalnych,
- uwzględnia cele strategiczne polityki województwa podkarpackiego i powiatu lubaczowskiego w zakresie ochrony środowiska.

Integralną częścią „Programu ochrony środowiska dla Gminy Horyniec-Zdrój na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem lat 2012 – 2015” jest „Plan gospodarki odpadami dla Gminy Horyniec-Zdrój na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2019” oraz prognoza oddziaływania na środowisko tych dokumentów.

3. METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU

Cele i działania zawarte w Programie są kontynuacją polityki ekologicznej gminy, realizowanej na podstawie Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Horyniec-Zdrój przyjętym przez Radę Gminy w Horyńcu-Zdroju Uchwałą Nr XXV/223/05 z dnia 18 października 2005 r.

Cele, kierunki i priorytety działań w strategii gminy Horyniec-Zdrój na rzecz ochrony, poprawy i racjonalnego korzystania ze środowiska zostały określone w oparciu o analizę takich elementów jak:

- polityka ekologiczna powiatu lubaczowskiego i województwa podkarpackiego,
- zasoby środowiska w gminie,
- możliwości finansowe realizacji przedsięwzięć,
- ocena stanu środowiska w gminie,
- gminne dokumenty strategiczne (strategie, programy, plany), ustalające kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym wynikające z integracji z Unią Europejską,

- wnioski zebrane na etapie opracowywania Programu,
- wyniki sprawozdania z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Horyniec-Zdrój z 2006 r.

Diagnoza stanu środowiska obejmuje takie zagadnienia jak:

- aktualny stan środowiska w oparciu o badania monitoringowe,
- identyfikacja problemów możliwych do rozwiązania na poziomie gminy Horyniec-Zdrój, w tym m. in. ochrona zasobów przyrodniczych, ochrona wód,
- analiza kierunków rozwojowych gminy i ich wpływu na środowisko.

W stosunku do pierwszej wersji Programu wprowadzono zmiany polegające na:

- dostosowano hierarchię zakładanych celów do ustaleń dokumentów sporządzanych na szczeblu powiatowym i wojewódzkim,
- zmieniono mierniki (wskaźniki) realizacji programu.

Podstawowym założeniem Programu jest, aby informacje w nim zawarte były łatwe do zweryfikowania i pochodziły z ogólnie dostępnych źródeł. Informacje o stanie środowiska oparto na wynikach badań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Urzędu Statystycznego w Rzeszowie oraz ewidencjach prowadzonych przez podmioty z terenu gminy korzystające ze środowiska.

Projekt Programu zgodnie z art. 17 ust. 4 oraz art. 34 ustawy Prawo ochrony środowiska został poddany konsultacjom społecznym. W Programie uwzględnione zostały ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania dokumentu na środowisko oraz uzyskane z Zarządu Powiatu Lubaczowskiego.

Projekt Programu:

1. uzyskał opinię Zarządu Powiatu Lubaczowskiego
2. został udostępniony do konsultacji społecznych przez zamieszczenie w formie obwieszczenia w publicznie dostępnym wykazie danych na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Gminy Horyniec-Zdrój – zapewniono możliwość składania wniosków i uwag do projektu Programu – wnioski nie wpłynęły.

4. ZAŁOŻENIA I UWARUNKOWANIA REALIZACJI PROGRAMU

4.1 Polityka ekologiczna województwa podkarpackiego

Polityka ekologiczna województwa podkarpackiego wynika z dokumentów przyjętych na szczeblu krajowym dotyczących polityki ekologicznej państwa, których nadrzędnym celem jest **zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrody i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.**

Podstawą polityki ekologicznej województwa podkarpackiego przyjętą w dokumencie wojewódzkim, tj. „Programie Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem lat 2012 – 2015” jest zrównoważony rozwój gospodarczy. Taki kierunek polityki ekologicznej wynika również z dokumentu powiatowego, czyli „Strategii Rozwoju Powiatu Lubaczowskiego” oraz „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Lubaczowskiego na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem lat 2012 – 2015”.

Działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska w gminie Horyniec-Zdrój od wielu lat zmierzają do:

1. poprawy jakości wszystkich elementów środowiska,
2. osiągnięcie bezpieczeństwa ekologicznego, w tym zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki gminy oraz ograniczanie szkodliwych czynników wpływających na zdrowie i środowisko,
3. utrzymanie i zwiększenie stabilności i odnawialności ekosystemów,
4. rozwoju gospodarczego gminy Horyniec-Zdrój w oparciu o zasoby naturalne i kulturowe gminy i regionu,
5. zapewnienia dostępu społeczeństwa do informacji o środowisku, udział w podejmowaniu decyzji dotyczących środowiska,
6. zapewnienia zgodności polityki ekologicznej z kierunkami i zakresem działań wynikających z polityki ekologicznej w ramach Unii Europejskiej,
7. doskonalenia struktur zarządzania środowiskiem na szczeblu gminnym.

Prowadzony coroczny monitoring jakości środowiska w ramach województwa podkarpackiego wskazuje na systematyczną poprawę jakości takich elementów środowiska w granicach gminy Horyniec-Zdrój, jak: powietrze w wybranych wskaźnikach i gleby. Aktualny stan jakości środowiska wskazuje, że nadal wymagają rozwiązania następujące problemy w gminie Horyniec-Zdrój:

- niezadowalająca jakość wód płynących w granicach gminy,
- niezadowalająca gospodarka odpadami,
- niedostateczny stan zabezpieczenia przeciwpowodziowego,
- zagrożenia związane z transportem, głównie hałas i wibracje,
- rekultywacja terenów poeksploatacyjnych kopalin,
- zachowanie istniejących walorów przyrodniczych i ich racjonalne wykorzystanie,
- bardzo niski udział produkcji energii ze źródeł odnawialnych,
- konflikty na styku ochrona przyrody a rozwój inwestycyjny, zwłaszcza w sytuacji ograniczonych nakładów na ochronę przyrody.

4.2 Tendencje rozwojowe gminy Horyniec-Zdrój

Gmina Horyniec-Zdrój jest słabo zurbanizowana. Obszar gminy zajmuje powierzchnię 203,0 km², co stanowi około 15,52 % powierzchni powiatu lubaczowskiego. Gmina Horyniec-Zdrój ma charakter rolniczy z ośrodkiem uzdrowiskowym w Horyńcu-Zdroju. Od południowego zachodu gmina graniczy z gminą Lubaczów, od strony północnej z gminą Narol oraz z gminą Lubycza Królewska w województwie lubelskim, a południowo-wschodnia granica gminy na długości ok. 20 km pokrywa się z granicą państwową z Ukrainą.

W skład gminy wchodzi sołectwa: Dziewięcierz, Horyniec-Zdrój, Krzywe, Nowe Brusno, Nowiny Horynieckie, Podemszczyzna, Polanka Horyniecka, Prusie, Radruż, Werchrata, Wólka Horyniecka, oraz jeden obręb geodezyjny w miejscowości Stare Brusno.

Gmina Horyniec-Zdrój na koniec 2007 roku liczyła 5 089 mieszkańców, co stanowi 8,67 % ludności powiatu lubaczowskiego. W roku 2007 liczba ludności zmalała o 352 osoby w porównaniu z rokiem 2003. Na przestrzeni ostatniego okresu nastąpił znaczny spadek liczby ludności gminy. Średnia gęstość zaludnienia na 1 km² wynosi 25 osoby i jest jedną z najniższych w powiecie lubaczowskim. Reasumując Gmina Horyniec-Zdrój należy do najsłabiej zaludnionych rejonów powiatu lubaczowskiego.

Prognozuje się, że w 2019 r. liczba ludności gminy Horyniec-Zdrój spadnie do 4 630 osób, tj. do 8,34 % ludności powiatu lubaczowskiego.

Kondycja zdrowotna mieszkańców gminy jest dość dobra i nie odbiega od średniej powiatowej i wojewódzkiej.

Analiza poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego wykazała, że gminę Horyniec-Zdrój charakteryzuje:

- średni dochód na mieszkańca, na poziomie średnim powiatowym i wojewódzkim,

- niska wydajność pracy,
- duży udział gospodarstw rolnych nadmiernie rozdrobnionych, nie wyspecjalizowanych,
- słabo rozwinięty przemysł, z bardzo dużym udziałem drobnych podmiotów gospodarczych, przy braku dużych podmiotów przemysłowych; dominuje przetwórstwo drewna oraz hotelarstwo,
- duży udział infrastruktury technicznej i komunikacyjnej w złym stanie, o niskim poziomie zabezpieczenia przeciwpowodziowego,
- potencjalnie duże możliwości rozwoju turystyki i lecznictwa uzdrowiskowego.

Rozwój i konkurencyjność gminy Horyniec-Zdrój opierać się będzie o sektor usług turystycznych, rekreacyjnych oraz lecznictwa uzdrowiskowego, a także o dalszy rozwój małych i średnich przedsiębiorstw. Służyć temu będą działania w sferze infrastruktury – budowa gminnych sieci kanalizacji, modernizacja tras komunikacyjnych, budowa ośrodków sportowo-rekreacyjnych.

Strategicznym, nadrzędnym, wieloletnim dokumentem rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, stanowiącym podstawę dla strategii i programów samorządowych jest **Strategia Rozwoju Kraju** na lata 2007 – 2015. Określony w niej kierunek polityki regionalnej dla województwa podkarpackiego został określony następująco: *„Polityka regionalna będzie także podtrzymywała współpracę transgraniczną. Wspierana będzie rozbudowa istniejących oraz budowa nowych przejść granicznych z Ukrainą oraz budowa centrów logistycznych w oparciu o istniejące układy komunikacyjne. Specyfika Podkarpacia wymaga wzmocnienia małych miast, które będą stanowić lokalne centra rozwoju, przede wszystkim w zakresie różnego rodzaju usług. Jednym z priorytetów polityki regionalnej będzie utrzymanie wysokich walorów przyrodniczych regionu i ich wykorzystanie jako potencjału rozwojowego, w tym wsparcie uzdrowisk. Istotną kwestią będzie również budowa systemu ochrony przeciwpowodziowej”*.

Wybrane kierunki ustalone dla województwa podkarpackiego będą realizowane w gminie Horyniec-Zdrój w zakresie rozwoju funkcji uzdrowiskowej Horyńca-Zdroju oraz utrzymania wysokich walorów przyrodniczych gminy.

Dokument krajowy określający krajowe priorytety, na które będą przeznaczane środki unijne to - **Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia (NSRO)** Narodowa Strategia Spójności. Jako instrumenty realizacji Narodowej Strategii Spójności w województwie podkarpackim opracowano 16 Regionalnych Programów Operacyjnych. Kierunki rozwoju

województwa oraz wykorzystania zasobów przyrodniczych zostały określone w: **Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2020**”, **Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego** (w aktualizacji) oraz w **Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013**. Zadania wynikające z dokumentów krajowych, wojewódzkich i powiatowych zostały uwzględnione w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Horyniec-Zdrój na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem lat 2012 - 2015”

4.3 Zmiana warunków prawnych

W okresie od uchwalenia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Horyniec-Zdrój nastąpiło dalsze dostosowanie obowiązujących przepisów prawnych krajowych do wymogów unijnych, zwłaszcza w dziedzinie ochrony środowiska.

Stan prawny ustala m. in. zakres działań na rzecz środowiska przyrodniczego oraz kompetencje jednostek administracyjnych realizujących te zadania. Z dniem 1 stycznia 2008 roku kompetencje wojewody wynikające z ustawy *prawo ochrony środowiska* przeszły do kompetencji marszałka województwa. Zmiany nie objęły szczebla administracji gminnej.

4.4 Wyniki raportu z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Horyniec-Zdrój

Z wykonania Programu wynika, że realizacja zadań w nim zawartych winna być kontynuowana, ze względu na założone długookresowe cele oraz zmianę uwarunkowań prawnych (zmiana dokumentów polityki ekologicznej państwa, województwa podkarpackiego i powiatu lubaczowskiego, zmiana przepisów prawnych, nowy okres finansowania inwestycji dotowanych z Unii Europejskiej).

Prowadzona obecnie aktualizacja ma również na celu korektę części mierników realizacji celów założonych w Programie. Część z tych mierników jest uzyskana z: Urzędu Statystycznego w Rzeszowie i Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie, a część bezpośrednio od podmiotów korzystających ze środowiska.

5. OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA

5.1 Powietrze atmosferyczne

Gmina Horyniec-Zdrój w powiecie lubaczowskim należy do jednego z najbardziej czystych rejonów w województwie podkarpackim. Głównymi źródłami zanieczyszczeń

powietrza są procesy energetycznego spalania paliw i komunikacja. Największy udział w emisji zanieczyszczeń ma energetyczne spalanie paliw. Emisja zanieczyszczeń specyficznych, jest niewielka i związana głównie z rozwojem motoryzacji.

W tabeli niżej zestawia się emisję zanieczyszczeń gazowych i pyłowych w gminie Horyniec-Zdrój w 2007 r. uzyskaną bezpośrednio od podmiotów gospodarczych [Mg].

Tabela 1. Wielkość emisji zanieczyszczeń ze źródeł podmiotów gospodarczych na terenie gminy Horyniec-Zdrój w 2007 r. w Mg

Obszar	Ogółem	SO ₂	NO ₂	CO	Inne	Pyły ogółem
Podmioty gospodarcze w gminie Horyniec-Zdrój	33,34	10,5	3,92	8,8	0,67	9,45

W porównaniu z rokiem 2003 nastąpił spadek emisji zanieczyszczeń pochodzącej od podmiotów gospodarczych, głównie ze względu na oszczędności w zużyciu paliw.

W emisji zanieczyszczeń gazowych największy udział miał dwutlenek siarki ok. 44 %, zaś najmniejszy – tlenki azotu 16,4 %.

Udział emisji ze źródeł zlokalizowanych w granicach gminy Horyniec-Zdrój w emisji powiatu lubaczowskiego jest znaczny ze względu na spalanie paliw stałych i wynosi dla: SO₂ – 23,5 %, NO₂ – 32,7 %, CO – 6,7 %, pyłów – 18,6 %. Jednym z głównych źródeł zanieczyszczenia powietrza w gminie Horyniec-Zdrój jest także niska emisja z palenisk domowych.

Emisja przemysłowa na terenie gminy Horyniec-Zdrój związana jest z zakładem przetwórstwa drewna. Ze względu na rodzaj emisji zanieczyszczeń pochodzących ze spalania drewna uwzględniono ją w tabeli wyżej.

Emisja zanieczyszczeń specyficznych z procesów przemysłowych praktycznie nie występuje.

W ocenie ogólnej gmina nie posiada znaczących źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza. Główny udział ma emisja z niskich kominów gospodarstw domowych. Decydującym źródłem emisji zanieczyszczeń jest energetyczne spalanie paliw stałych z przewagą węgla kamiennego, w mniejszych ilościach spalany jest koks i drewno.

Ocena jakości powietrza na terenie całego kraju dokonywana jest w ramach monitoringu państwowego. Wyniki oceny jakości powietrza w ostatnich latach na terenie obszaru województwa podkarpackiego, obejmujące również powiat Lubaczów i gminę Horyniec-Zdrój, są przedstawiane w opracowaniach Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie - Wydział Monitoringu Środowiska pn. „Ocena roczna jakości powietrza w województwie podkarpackim”. Miejscowość Horyniec-Zdrój należy do obszarów specjalnie chronionych z uwagi na: uzdrowisko Horyniec-Zdrój i obowiązujące strefy ochrony uzdrowiskowej. Poza uzdrowiskiem obowiązują standardy jakości powietrza jak dla obszarów chronionych.

Wartości stężeń średniorocznych na terenie gminy Horyniec-Zdrój w 2007 r. przedstawione w w/w opracowaniu nie przekraczają:

		<u>obszar uzdrowiska</u>	<u>pozostały obszar</u>
• dla dwutlenku siarki	-	2,6 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	3,5 – 5,0 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
• dla dwutlenku azotu	-	12,9 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	8,0 – 12,0 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
• dla pyłu zawieszonego PM-10	-	brak danych	16,0 – 20,0 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
• dla bezno(a)pirenu	-	brak danych	0,6 – 0,8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

Opracowanie zawiera również wyniki klasyfikacji stref w poszczególnych rodzajach zanieczyszczeń ze względu na ochronę zdrowia, ochronę uzdrowiskową, jak również ze względu na ochronę roślin. Gmina Horyniec-Zdrój znajduje się w strefie jarosławsko-lubaczowskiej.

Wyniki klasyfikacji ze względu na ochronę zdrowia

Dwutlenek siarki

Na terenie gminy i uzdrowiska Horyniec-Zdrój w strefie jarosławsko-lubaczowskiej, jak i w całym województwie podkarpackim w 2007 roku nie stwierdzono przekroczeń stężeń 24-godzinnych, ani stężeń średniorocznych SO_2 .

Wobec powyższego pod względem zanieczyszczenia dwutlenkiem siarki dla kryterium ochrony zdrowia i uzdrowiskowej, strefa jarosławsko-lubaczowska, w której położona jest gmina Horyniec-Zdrój została zakwalifikowana do klasy A.

Dwutlenek azotu

Na podstawie analiz wyników pomiarów za 2007 rok nie stwierdzono żadnych przekroczeń stężeń 24-godzinnych dwutlenku azotu na terenie województwa podkarpackiego.

Wobec powyższego pod względem zanieczyszczenia dwutlenkiem azotu dla kryterium ochrony zdrowia i uzdrowiskowej, strefa jarosławsko-lubaczowska, w której leży gmina Horyniec-Zdrój została zakwalifikowana do klasy A.

Pył zawieszony PM10

Na podstawie wyników pomiarów uzyskanych z wybranych stacji pomiaru pyłu za 2007 r., sporządzono mapę z rozkładem stężeń pyłu na terenie województwa podkarpackiego. Średnioroczne stężenia pyłu w gminie Horyniec-Zdrój nie przekraczają wartości $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Wobec powyższego pod względem zanieczyszczenia pyłem PM10 dla kryterium ochrony zdrowia i uzdrowiskowej, strefa jarosławsko-lubaczowska, w której położona jest gmina Horyniec-Zdrój została zakwalifikowana do klasy A.

Benzen

Wyniki stężeń benzenu uzyskano głównie z pomiarów pasywnych. Na terenie gminy Horyniec-Zdrój należącej do strefy jarosławsko-lubaczowskiej oszacowane stężenie w roku kalendarzowym dla benzenu wynosi do $0,8 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Wobec powyższego pod względem zanieczyszczenia benzenem dla kryterium ochrony zdrowia i uzdrowiskowej, strefa jarosławsko-lubaczowska, w której położona jest gmina Horyniec-Zdrój została zakwalifikowana do klasy A.

Ołów

Na podstawie pomiarów okresowych w pyłe zawieszonym na stacjach pomiarowych oszacowano stężenie ołowiu w powietrzu na terenie województwa podkarpackiego jako bardzo niskie. Wobec powyższego pod względem zanieczyszczenia ołowiem dla kryterium ochrony zdrowia i uzdrowiskowej, strefa jarosławsko-lubaczowska i gmina Horyniec-Zdrój zostały zakwalifikowane do klasy A.

Tlenek węgla

Na podstawie pomiarów wszystkie strefy w województwie podkarpackim, w tym strefa jarosławsko-lubaczowska, w której leży gmina Horyniec-Zdrój zostały zakwalifikowane pod względem zanieczyszczenia tlenkiem węgla dla kryterium ochrony zdrowia i uzdrowiskowej do klasy A.

Metale ciężkie

Na podstawie analizy stężeń metali ciężkich (kadm, ołów, nikiel, arsen) wszystkie strefy w województwie podkarpackim, w tym strefa jarosławsko-lubaczowska zostały

zakwalifikowane pod względem zanieczyszczenia metalami ciężkimi dla kryterium ochrony zdrowia do klasy A.

Wyniki klasyfikacji ze względu na ochronę roślin

Dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, ozon

Stężenia średnioroczne SO_2 , NO_2 i ozonu ze względu na kryteria oceny ustanowione w celu ochrony roślin na terenie województwa podkarpackiego w 2007 roku były niższe do wartości stężeń dopuszczalnych.

Wobec powyższego pod względem zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem siarki, dwutlenkiem azotu i ozonem dla kryterium ochrony roślin, strefa jarosławsko-lubaczowska, w której położona jest gmina Horyniec-Zdrój zostały zakwalifikowane do klasy A.

Jakość powietrza na terenie uzdrowiska Horyniec-Zdrój

Wyniki pomiarów na terenie uzdrowiska Horyniec-Zdrój wykazały stężenie średnioroczne $\text{SO}_2 = 2,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a $\text{NO}_2 = 12,9 \mu\text{g}/\text{m}^3$, czyli są to wartości znacznie niższe od dopuszczalnych. Jakość powietrza na obszarze ochrony uzdrowiskowej, jak i w całej gminie Horyniec-Zdrój jest zadowalająca.

Gmina Horyniec-Zdrój wchodząca w skład strefy jarosławsko-lubaczowskiej w kwalifikacji stref zarówno ze względu na kryterium ochrony zdrowia, ochrony uzdrowiskowej, jak i kryterium ochrony roślin znajduje się w strefie „A”, w której obowiązują najwyższe wymogi dla jakości powietrza. W strefie tej nie występują przekroczenia wartości dopuszczalnej standardów jakości powietrza dla ustalonych kryteriów.

Strefa A uznana jest za najczystsza, gdzie najwyższe stężenia zanieczyszczeń nie przekraczają dolnego progu oszacowania. Na przestrzeni ostatnich kilku lat stan jakości powietrza w gminie Horyniec-Zdrój utrzymuje się w podanych granicach. Na jakość życia mieszkańców gminy, coraz bardziej znaczący wpływ zaczyna wywierać emisja komunikacyjna. Brak punktu pomiarowego nie pozwala na jednoznaczne określenie skali zjawiska. Ocenę jakości powietrza wg stanu na rok 2007 obrazuje Mapa 1.

Ochrona powietrza wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska oraz przepisów wykonawczych do ustawy, uwzględniających praktycznie

wszystkie obowiązujące dyrektywy Unii Europejskiej w tym zakresie. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom powietrza polega na zapobieganiu lub ograniczaniu zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza.

Z dokumentu podstawowego określającego wymagania dotyczące oceny i zarządzania jakością powietrza w krajach Unii Europejskiej - dyrektywy 96/62/WE z dnia 27 września 1996 r. w sprawie oceny i zarządzania jakością otaczającego powietrza, zwaną dyrektywą ramową oraz 3 dyrektywami związanymi z nią, a dotyczącymi wybranych zanieczyszczeń wynika, że celem działań z tego zakresu jest m.in.:

- utrzymanie jakości powietrza na obszarach, gdzie jest ona wystarczająca.

W oparciu o cytowane dyrektywy, rozpoczęto badania: arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) w pyłe PM₁₀. Wstępna ocena za 2007 r. stężeń metali ciężkich w powietrzu, w strefie jarosławsko-lubaczowskiej nie wykazała przekroczeń tych metali. Planowane jest dalsze poszerzenie obowiązku pomiarów i ocen o pył PM_{2,5}.

W związku z wejściem w życie w końcu sierpnia 2007 r. ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zmianie ustawy Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 88, poz. 587 z 2007 r.) zostały wprowadzone m.in. zmiany w zakresie jakości powietrza i klasyfikacji stref. Zmiany obejmują przede wszystkim wprowadzenie dla niektórych substancji poziomów dopuszczalnych (standardów jakości powietrza), poziomów docelowych i poziomów celu długoterminowego, oraz metody i zakres dokonywania ocen jakości powietrza. Wymienione uregulowania zostały wprowadzone w przepisach wykonawczych do cytowanej ustawy.

Gmina Horyniec-Zdrój w minimalnym stopniu uczestniczyła w ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych (CO₂, metanu, N₂O, HFCs, PFCs, SF₆). Na terenie gminy brak jest instalacji objętych krajowym systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych oraz dużych źródeł spalania paliw. W ogólnym bilansie emisja gazów cieplarnianych została ograniczona ze względu na oszczędności w stosowaniu paliw stałych.

Gmina Horyniec-Zdrój, jak również powiat lubaczowski i województwo podkarpackie jest zobowiązana do włączenia się w wypełnianie krajowych celów polityki klimatycznej, głównie przez rozwój odnawialnych źródeł energii i wzrostu efektywności ich wykorzystania. Z Konwencji wiedeńskiej i Protokołu montrealskiego oraz przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2004 r. o substancjach zubażających warstwę ozonową, wynikają obowiązki dotyczące substancji stosowanych w instalacjach i urządzeniach chłodniczych i

klimatyzacyjnych. Przestrzeganie obowiązków z tego zakresu znajduje się w kompetencji organów kontroli środowiska (WIOS).

5.2 Wody powierzchniowe

5.2.1 Zasoby wód i ich wykorzystanie

Zasoby wód powierzchniowych

Obszar gminy Horyniec-Zdrój ma rozwiniętą sieć hydrologiczną należącą do dwóch dorzeczy: Sanu i Bugu oddalonych od siebie o 40 km. W granicach gminy Horyniec-Zdrój znajdują się odcinki źródłowe dopływów rzek: Lubaczówki i Tanwi (dorzecze Sanu) oraz Bugu - rzeka Rata. Do rzeki Bug jako lewy dopływ wpada rzeka Rata, która w strefie przygranicznej z Ukrainą, odwadnia teren północno-wschodni gminy Horyniec-Zdrój.

Do rzeki Tanew uchodzi rzeka Wirowa z dopływem Brusienką, odwadniającą północno-zachodnią część gminy. W dorzeczu Lubaczówki znajdują się rzeki: Baszenka, Radrużka, Słotwina, Świdnica z dopływami: Dublen i Nowiny oraz potok Glinianiec. Odwadniają one południowo-wschodnią część gminy.

Najwyższe przepływy w rzekach obserwowane są już od marca, kiedy zaczyna topnieć śnieg na Roztoczu, przy czym maksimum występuje w kwietniu. Najniższe przepływy obserwuje się w jesieni i zimie - większość minimalnych przepływów występuje od września do grudnia.

Wody powierzchniowe nie stanowią źródła zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy Horyniec-Zdrój.

Na terenie gminy Horyniec-Zdrój znajdują się większe zbiorniki wód powierzchniowych, do których należą: zalew kąpielowy w Horyńcu-Zdroju o powierzchni lustra wody 3,6 ha wykonany na rzece Radrużce na przełomie lat 70-tych i 80-tych, oraz podworskie stawy rybne z XIX w. w Podemszczyźnie o powierzchni – 14,44 ha.

Zasoby wód podziemnych

Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych możliwe do wykorzystania dla celów gospodarczych i mające największe znaczenie związane są z wielkimi jednostkami geologicznymi, stanowiącymi jednocześnie regiony hydrologiczne.

Największe znaczenie mają wody podziemne w utworach czwartorzędowych oraz wody występujące w utworach trzeciorzędowych. Większość zasobów wodnych znajduje się w Głównych Zbiornikach Wód Podziemnych (GZWP), które powinny być objęte najwyższą formą ochrony (ONO) lub wysoką ochroną (OWO).

Roztocze stanowi największy rezeruar wód podziemnych o zasobach udokumentowanych w GZWP nr 407 – Niecka Lubelska (Chełm-Zamość) w wysokości 1050 tys. m³/d. W granicach gminy Horyniec-Zdrój znajduje się niewielka powierzchnia tego zbiornika.

Wykorzystanie zasobów wodnych

Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę do celów pitnych i gospodarczych są wody podziemne, gmina Horyniec-Zdrój nie pobiera wód powierzchniowych. Ogółem w 2007 r. na potrzeby mieszkańców i podmiotów gospodarczych pobrano – 204,53 tys. m³ wody, co stanowi – 8,7 % poboru ogólnego wody podziemnej w powiecie lubaczowskim. Na potrzeby gospodarstw domowych zużycie wody wyniosło – 142,5 tys. m³.

Wskaźnik poboru wody w 2007 r. wyniósł – 28,0 m³/mieszkańca/rok i wykazuje wzrost w porównaniu z rokiem 2003, w którym wskaźnik ten wynosił – 23,0 m³/mieszk./rok.

5.2.2 Jakość wód

Wody powierzchniowe

Jakość wód powierzchniowych jest kontrolowana w ramach państwowego monitoringu przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, zgodnie z „Programem Państwowego Monitoringu Środowiska na rok 2007”. Badania prowadzono wg zasad ustalonych w Ramowej Dyrektywie Wodnej 2000/60/WE. Jakość wód powierzchniowych jest oceniana w pięciu klasach czystości.

W 2007 roku kontrolowano jakość wód rzek: Lubaczówki (Zawadówki) i Tanwi w oparciu o 3 punkty pomiarowo-kontrolne poza granicami gminy Horyniec-Zdrój. W granicach gminy brak jest punktów pomiarowo-kontrolnych jakości wód na rzekach.

Na podstawie uzyskanych wyników stwierdza się, że w 2007 r. w porównaniu z rokiem wcześniejszym nie nastąpiły zmiany w jakości wody w granicach powiatu Lubaczów,

a więc i w granicach gminy Horyniec-Zdrój. Rzeka Lubaczówka w 2007 r. już poza granicami powiatu lubaczowskiego prowadziła wody IV klasy czystości.

Jeżeli uwzględnimy fakt, że w granicach gminy Horyniec-Zdrój znajdują się odcinki źródłowe rzek, oraz brak większych źródeł ich zanieczyszczenia, to można ocenić jakość ich wód jako dobrą (II klasa) lub zadowalającą (III klasa).

Badania wód płynących prowadzone pod kątem przydatności do bytowania w nich ryb wykazały ich nie przydatność do tego celu w granicach powiatu lubaczowskiego. Dla gminy Horyniec-Zdrój brak jest badań z tego zakresu, nie mniej uwzględniając wskaźniki dyskwalifikujące wody rzek, do których należą związki azotu i fosforu pochodzące głównie ze spływów z pól uprawnych, ocenę tę można odnieść do rzek w gminie Horyniec-Zdrój.

Wody podziemne

Jakość wód podziemnych kontrolowana jest w ramach sieci krajowej monitoringu Przez Państwowy Instytut Geologiczny. Zadaniem sieci jest stała kontrola jakości wód podziemnych we wszystkich poziomach użytkowania.

Krajowy monitoring jakości wód podziemnych uwzględnia stanowisko kontrolne w granicach GZWP Nr 407 w miejscowości Werchrata. Jakość wód zbiornika spełnia wymogi I klasy jakości, czyli są to wody bardzo dobrej jakości. Na potrzeby ludności gminy Horyniec-Zdrój woda ujmowana jest z zasobów trzeciorzędowych oraz kredowych i w stanie surowym praktycznie bez konieczności uzdatniania prezentuje bardzo dobrą jakość, odpowiadającą wymaganiom stawianym wodzie pitnej. Z uwagi na dużą głębokość występowania i związaną z tym dużą izolacyjność nadkładu nad warstwą wodonośną nie jest wymagane wprowadzanie znaczących ograniczeń w postaci strefy ochrony pośredniej zewnętrznej eksploatowanych ujęć wody podziemnej.

W 2003 r. została wykonana pierwsza ocena zagrożenia wód podziemnych związkami azotu ze źródeł rolniczych, z której wynika, że na terenie województwa podkarpackiego, a więc i powiatu lubaczowskiego i gminy Horyniec-Zdrój wody podziemne nie są zagrożone związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Dla wód podziemnych potencjalne zagrożenie może stanowić nieczynna Kopalnia „Basznia”. Porzucona kopalnia „Basznia” wraz z niezabezpieczonymi 41 otworami eksploatacyjnymi może stanowić zagrożenie dla chronionych obszarów uzdrowiska Horyniec-Zdrój. Przerwane prace likwidacyjne powodują korozję instalacji i mogą być przyczyną awarii. Obecnie przygotowywany jest wniosek o dofinansowanie rekultywacji

terenu byłej kopalni „Basznia” ze środków Europejskiego Funduszu Spójności oraz środków funduszy ochrony środowiska.

5.2.3 Gospodarka wodno- ściekowa

Gospodarka ściekowa

Głównymi źródłami zanieczyszczenia wód powierzchniowych o wyraźnie antropogenicznym charakterze są ścieki komunalne i przemysłowe. Znaczący wpływ mają również spływy powierzchniowe, szczególnie z terenów stanowiących grunty orne.

Według danych użytkowników oczyszczalni ścieków na terenie gminy Horyniec-Zdrój emisja ścieków komunalnych i przemysłowych do wód powierzchniowych w 2007 r. wyniosła 156,61 dam³, co stanowi 16,7 % ogólnej ilości odprowadzanych ścieków w powiecie lubaczowskim. Udział ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów wynosi 109,44 dam³, co stanowi 69,9 % ogólnej ilości odprowadzanych ścieków do wód powierzchniowych. Z działalności uzdrowiska odprowadzanych jest 39 dam³ rocznie ścieków, co stanowi – 24,9 %.

Tabela 2. Stan sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w gminie Horyniec-Zdrój w 2007 r.

Gmina	Sieć w km		Stopień zwodociągowania [%]	Stopień skanalizowania [%]
	wodociągowa	kanalizacyjna		
Horyniec-Zdrój	32,3	35,4	65,0	26,1

Kontynuowane będą działania inwestycyjne prowadzone w latach poprzednich, polegające na budowie kolejnych odcinków kanalizacji zbiorczej do gminnej oczyszczalni ścieków. Inwestycje z tego zakresu są realizowane z udziałem funduszy unijnych. Na terenie gminy eksploatowana jest jedna oczyszczalnia ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów. Ogółem do oczyszczalni włączonych jest 31,8 % mieszkańców gminy. Stopień wyposażenia gminy w urządzenia oczyszczające ścieki jest niewystarczający. Stan techniczny eksploatowanej oczyszczalni jest dobry i nie wymaga modernizacji. Problemem jest w dalszym ciągu brak magistrali przesyłowych, uniemożliwiający doprowadzanie wszystkich

ścieków do oczyszczalni lub budowa lokalnych oczyszczalni dla poszczególnych miejscowości gminy Horyniec-Zdrój.

Aktualny stan gospodarki wodno-ściekowej zawiera Mapa 2.

5.3 Gleby

5.3.1 Stan gleb

W oparciu o wyniki monitoringu krajowego gleb, WIOŚ w Rzeszowie dokonał oceny jakości gleb w województwie podkarpackim w latach 1995 – 2005. Badania obejmowały różne cechy gleb użytkowanych rolniczo, a zwłaszcza właściwości chemiczne oraz ich zmiany. W powiecie lubaczowskim, jak również w gminie Horyniec-Zdrój brak jest punktu badań gleb, najbliższy punkt pomiarowy zlokalizowany jest w miejscowości Zapałów, powiat jarosławski.

W gminie Horyniec-Zdrój na osadach czwartorzędowych wykształconych w postaci glin morenowych i piasków wypełniających doliny rzeczne wytworzyły się gleby typu bielcowego. Terasy zalewowe i nadzalewowe w dolinach rzek i potoków pokrywają nadmiernie uwilgotnione mady pyłowe i pyłowo – ilaste, a na terasach akumulacyjnych nie zalewanych wodami rzek, tworzą się gleby różnych typów: brunatnych, płowych, pseudobielcowych. W większej odległości od rzek, na wyższych terasach i równinach akumulacyjnych, zbudowanych z luźnych, słabogliniastych i gliniastych piasków polodowcowych wykształciły się gleby bielcowe. Najwyższe partie Płaskowyżu Tarnogrodzkiego pokrywają gleby brunatne powstałe na piaskach zaglinionych i glinach zwałowych. Torfy występują w Podemszczyźnie, Prusiu i Wólce Horynieckiej.

W okolicach Nowego Brusna, Dziewięcierza i Werchraty występują rędziny miejscami brunatne, lub próchniczne czarnoziemne. Gleby te zostały zaliczone do IV klasy bonitacyjnej i lokalnie do III klasy, należą do kompleksu pszennego dobrego i wadliwego oraz żytniego dobrego. Ze względu na przydatność rolniczą gleby w tym rejonie zalicza się do kompleksu żytniego dobrego i słabego, a wg klasyfikacji bonitacyjnej do IV klasy.

Na Roztoczu podłoże dla gleb stanowią obok piasków, także skały lite: kredowe margle, opoki i gezy, a w wyższych partiach – mioceńskie piaski, piaskowce i wapienie. Na tym podłożu wykształciły się gleby brunatne względnie rędziny w wyższych partiach. W zagłębieniach terenu wypełnionych słabogliniastymi bądź luźnymi piaskami wykształciły się gleby rdzawe i bielcowe. Ich przydatność dla rolnictwa jest ograniczona, z tego względu znaczne powierzchnie zajmują lasy.

W gminie Horyniec-Zdrój gleby II klasy bonitacyjnej zajmują powierzchnię 5,28 %, III klasy – 52,38 %, IV klasy – 28,10 %, oraz VI klasy – 14,24 %. Praktycznie w gminie brak jest gleb wysokich klas bonitacyjnych.

Stan gleb gminy Horyniec-Zdrój jest na ogół dobry. Badania monitoringowe wykazały kwaśny odczyn gleb ($\text{pH} < 5,5$) w granicach gminy i dlatego wskazane jest ich wapnowanie. Nie stwierdzono nadmiernego zasolenia gleb, ani zanieczyszczenia metalami ciężkimi (kadm, miedź, nikiel, ołów, cynk). Badania zawartości siarki siarczanowej oraz węglowodorów aromatycznych (WWA) również nie wykazały zanieczyszczenia tymi związkami.

Wartość użytkowa gruntów ornych na terenie gminy Horyniec-Zdrój zostaje obniżona przez występującą erozję wodno powierzchniową. Ze względu na warunki fizjograficzne, a mianowicie lokalizację w obrębie Płaskowyżu Tarnogrodzkiego i znaczne powierzchnie w miarę wyrównane, nasilenie procesów denudacyjnych (spłukiwanie i erozja liniowa) jest niewielkie, dlatego ilość gleb ulegających erozji jest nieznaczna, mniej korzystne pod tym względem są tereny północne wchodzące w skład Roztocza. Osuwiska w granicach gminy Horyniec-Zdrój nie występują.

Zanieczyszczenia gleb w granicach gminy Horyniec-Zdrój mają charakter głównie liniowy - wzdłuż szlaków komunikacyjnych.

5.3.2 Struktura użytkowania gleb

Według danych US w Rzeszowie w 2007 roku powierzchnia użytków rolnych gminy Horyniec-Zdrój wynosiła 7 587 ha, co stanowi 37,4 % powierzchni całej gminy. W strukturze użytkowania gruntów rolnych w gminie 70,4 % stanowią grunty orne, sady 0,11 %, użytki zielone 25,5 %, nieużytki zajmują 1,0 %.

Lasy i grunty leśne w gminie Horyniec-Zdrój zajmują – 11 997,7 ha, co stanowi 57,9 % powierzchni gminy.

Wartość przyrodnicza gleb występujących na terenie gminy jest wysoka, a małe zanieczyszczenie powoduje, że stan środowiska naturalnego jest dobry. Takie warunki środowiska naturalnego pozwalają na uprawę roślin zbożowych.

Negatywny wpływ na kształt obecnej struktury obszarowej gospodarstw wywiera duże rozproszenie gospodarstw, przeciętne gospodarstwo składa się z kilku do kilkunastu działek. Ponad 74,5 % stanowią gospodarstwa o powierzchni powyżej 1 ha. Pod względem własności

jest to w 98,5 % sektor prywatny. Na uwagę zasługuje zwiększanie się liczby gospodarstw ekologicznych stosujących metody ekologiczne w produkcji rolniczej.

Grunty zdegradowane i zdewastowane zajmują powierzchnię – 1,75 ha.

5.4 Kopaliny

5.4.1 Obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin

Złoża surowców mineralnych występujących na terenie gminy Horyniec-Zdrój obejmują następujące grupy: skalne i wody mineralne.

Surowce skalne

W granicach administracyjnych gminy Horyniec-Zdrój występują udokumentowane złoża margli, piasków, piaskowców i wapieni przydatnych w budownictwie. Wszystkie udokumentowane złoża surowców mineralnych leżą w granicach Południoworostoczańskiego Parku Krajobrazowego, w tym ok. 50 % w obrębie istniejącego i projektowanych rezerwatów przyrody.

Wielkość zasobów surowców mineralnych w gminie ma charakter informacyjny, ponieważ podjęcie wydobycia na szerszą skalę przemysłową doprowadziłoby do konfliktu z funkcją ochronną. Jedyny czynny kamieniołom wapienia budowlanego w rejonie Starego Brusna, zaspokaja potrzeby lokalne i stanowi kontynuację funkcjonujących na tym terenie od kilku wieków kamieniołomów, słynnej „szkoły bruśnieńskiej” do II wojny światowej.

Kopaliny

W granicach administracyjnych gminy Horyniec-Zdrój we wsi Podemszczyzna, występują udokumentowane złoża borowiny (torf niski), oraz siarczkowe wody mineralne wykorzystywane w celach leczniczych przez uzdrowisko w Horyńcu-Zdroju

Udokumentowane złoża borowiny traktowane są jako kopaliny, których wydobycie regulowane jest przepisami prawa górniczego. W tym celu ustanowiony został obszar górniczy borowiny „Podemszczyzna” o pow. 550 ha i zasobach borowiny ok. 380 000 m³. Aktualnie złożo borowiny eksploatowane jest na małym fragmencie, a nieudokumentowane zasoby borowiny ocenia się jako bardzo duże. Zalegają one w całej dolinie rzeczki Świdnicy, przechodząc na teren sąsiedniej gminy Cieszanów.

Siarczkowe wody mineralne występują na terenie Horyńca-Zdroju na głębokości 20 - 26 m. Wody wypływają na powierzchnię ziemi w dolinie rzeki Glinianiec (druga nazwa: Papiernia) pod własnym ciśnieniem jako tzw. samowypływy. Podobnie jak borowiny i siarczkowe wody mineralne są również traktowane jako kopaliny podlegające przepisom prawa górniczego. Dla ochrony udokumentowanego złoża siarczkowych wód mineralnych ustanowiony został na powierzchni 180 ha obszar górniczy wód mineralnych „Horyniec-Zdrój”. Dla potrzeb lecznictwa wykonane są dwa ujęcia wód siarczkowych: Róża-III i Róża-IV. Woda z odwiertu Róża-III ma temp. 13,5⁰C, zawartość siarkowodoru 35 mg/l i wydajność ujęcia 145 l/minutę, zaś ujęcie Róża-IV ma charakter awaryjny. Lokalizację kopalin zawiera Mapa 3.

5.4.2 Ochrona zasobów złóż kopalin

Ochronę złóż kopalin zapewniają obowiązujące przepisy ustaw w zakresie:

- korzystania z kopalin – ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 228, poz. 1947 z 2005 r. z póź. zm.),
- ochrony kopalin, zasad eksploatacji i rekultywacji – ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. Nr 25, poz. 150 z 2008 r. z póź. zm.)
- ochrony złóż jako zasobu przyrody – ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu przestrzennym i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z póź. zm.).

W celu ochrony istniejących złóż kopalin, na ich poszukiwanie, rozpoznawanie oraz wydobywanie wymagane jest uzyskanie decyzji środowiskowej w ramach prowadzonego postępowania oceny oddziaływania na środowisko, a na wydobywanie - uzyskanie koncesji w trybie przepisów ustawy Prawo geologiczne i górnicze. System koncesji w dalszym ciągu będzie podstawowym instrumentem ochrony zasobów kopalin.

5.4.3 Eksploatacja surowców

Kopaliny podstawowe pozostające w gestii Ministra Środowiska to wody mineralne.

Kopaliny pospolite znajdujące się w gestii Marszałka Województwa (dla eksploatacji na powierzchni powyżej 2 ha) i Starosty Lubaczowskiego (na powierzchni do 2 ha) to: kruszywa naturalne, kamienie drogowe i budowlane oraz torfy. Eksploatacja wszystkich surowców odbywa się na podstawie wydanych koncesji.

Z eksploatacją kopalin związane są negatywne zmiany w środowisku, do których należą m.in. :

- niszczenie siedlisk przyrodniczych,
- zmiany stosunków wodnych,
- zajęcie terenów rolniczych lub leśnych,
- degradacja krajobrazu i gleb,
- zapylenie powietrza oraz powstawanie odpadów górniczych.

Największe zmiany powoduje eksploatacja odkrywkowa surowców pospolitych, z którą związane są wyrobiska poeksploatacyjne, nie zawsze rekultywowane. Generalnie w ostatnich latach obserwuje się spadek wydobywania kopalin na terenie gminy Horyniec-Zdrój.

5.5 Przyroda i ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu

Środowisko przyrodnicze gminy Horyniec-Zdrój jest bardzo zróżnicowane i dobrze zachowane. Z tego względu posiada tereny objęte różnymi prawnymi formami ochrony przyrody. Praktycznie cała gmina objęta jest różnymi formami ochrony przyrody. Na terenie gminy Horyniec-Zdrój utworzono:

- **1 rezerwat przyrody „Sołokija”** o powierzchni 7,43 ha stanowiący skupisko jałowca pospolitego,
- **1 park krajobrazowy** – Południoworoztoczański Park Krajobrazowy zajmuje powierzchnię 12 922 ha, co stanowi ok. 64 % powierzchni całej gminy. Park posiada ustanowiony plan ochrony,
- **1 obszar chronionego krajobrazu** – Roztoczański Obszar Chronionego Krajobrazu zajmuje powierzchnię 7 356 ha, co stanowi ok. 36 % ogólnej powierzchni gminy,
- **19 pomników przyrody** – są to pojedyncze drzew, grupy drzew i głązy narzutowe,
- **użytki ekologiczne** – o łącznej powierzchni – 4,09 ha,
- **1 obszar specjalnej ochrony w sieci NATURA 2000** – Roztocze (PLB 060012), który znajduje się w granicach parku krajobrazowego i obszaru chronionego krajobrazu.

Zgodnie z ustaleniami Dyrektywy Siedliskowej został przekazany do Komisji Europejskiej projektowany obszar specjalnej ochrony siedlisk NATURA 2000:

- PLH 180017 Horyniec – 5 630,29 ha.

Ogółem 100 % powierzchni gminy Horyniec-Zdrój objęte jest różnymi formami ochrony przyrody, z projektowanymi nowymi terenami do objęcia ochroną.

Obszary chronione przedstawiono na Mapie 4.

5.6 Lasy

Lasy stanowią główny czynnik równowagi ekologicznej, siedlisko większości gatunków roślin i zwierząt, a także mają istotne znaczenie dla stanu zdrowia człowieka. W granicach administracyjnych gminy Horyniec-Zdrój grunty leśne zajmują 11 997,7 ha, co stanowi 57,9 % powierzchni gminy, w tym lasy zajmują – 11 749,8 ha. Lesistość gminy obrazuje Mapa 5.

W istniejących drzewostanach w gminie Horyniec-Zdrój dokonano niekorzystnych zmian polegających na wycięciu dębów i jodeł, a wprowadzeniu w ich miejsce sosny. Jednogatunkowe drzewostany mają niekorzystny wpływ na środowisko. Obecnie są prowadzone prace nad zmianą tego stanu i zwiększeniu udziału dębu, buka, jodły i modrzewia dla lepszego wykorzystania możliwości siedliskowych lasu.

W zbiorowiskach leśnych dominuje drzewostan sosnowy – 54,3 % z domieszką dębu szypułkowego, buka, brzozy brodawkowatej i olszy czarnej. Są to lasy należące zarówno do Skarbu Państwa, jak i do prywatnych właścicieli. Główny kompleks leśny stanowi własność Skarbu Państwa - grunty Lasów Państwowych – 10479,2 ha, lasy osób fizycznych zajmują – 759,0 ha, gminy – 759,5 ha.

Stan zdrowotny lasów w ostatnim okresie poprawia się. Nie stwierdza się uszkodzeń drzewostanów oddziaływaniem emisji gazów i pyłów.

Lasy w granicach gminy pełnią w znacznym stopniu funkcję ochronną, w tym wodochronną, ochrony uzdrowiska, jako ostoje przyrody.

W 2004 r. podjęto działania dostosowawczego krajowego monitoringu do wymogów unijnych w zakresie wpływu środowiska na lasy i odwrotnie.

Ochrona zasobów leśnych w warunkach gospodarki rynkowej i związane z tym konflikty społeczne, wymaga wypracowania procedur negocjowania warunków ochrony oraz nowych instrumentów, zwłaszcza ekonomicznych, które pozwolą na racjonalną gospodarkę leśną z równoczesną ich ochroną.

Istotne znaczenie dla stanu lasów i polityki leśnej na terenie gminy Horyniec-Zdrój mają takie czynniki jak:

- stale wzrastająca lesistość – obecnie – 57,9 %,

- zdecydowana przewaga lasów publicznych – 87,3 %,
- duży procent lasów o funkcji ochronnej lasów – ponad 82 %, oraz lasów objętych ochroną uzdrowiska – 9 % i przyrodniczą – 2 %,
- stale wrastający udział gatunków drzew liściastych w drzewostanach,
- plan zagospodarowania lasów prywatnych m.in. gminy Horyniec-Zdrój w opracowaniu przez Starostę Powiatu Lubaczowskiego.

Zagrożeniem dla lasów są pożary spowodowane często przez wypalanie traw oraz penetrację turystyczną, a w okresie zimowym również śniegołomy.

5.7 Zanieczyszczenia i zagrożenia środowiska

5.7.1 Hałas

Hałas obecnie staje się jednym z głównych zanieczyszczeń środowiska. Prowadzone badania hałasu w województwie podkarpackim wskazują na poszerzanie się obszarów zagrożonych hałasem.

Gmina Horyniec-Zdrój na tle województwa podkarpackiego i powiatu lubaczowskiego nie należy do obszarów zagrożonych hałasem. Na terenie gminy największa uciążliwość hałasowa pochodzi od hałasu drogowego, praktycznie brak jest zagrożenia ze strony przemysłu i linii kolejowych.

Hałas komunikacyjny

Hałas komunikacyjny jest dominującym źródłem zakłóceń klimatu akustycznego środowiska w gminie. Gwałtowny rozwój motoryzacji w ostatnim okresie oraz nasilenie transportu drogowego spowodowały pogorszenie klimatu akustycznego, zwłaszcza w miejscowościach położonych przy szlakach tranzytowych. Na hałas drogowy narażona jest największa liczba mieszkańców gminy. **Oddziaływanie komunikacji drogowej na klimat akustyczny ma tendencję rosnącą.**

Pomiary monitoringowe hałasu komunikacyjnego w gminie Horyniec-Zdrój przeprowadzono w 2005 r. Punkty pomiarowe zlokalizowano przy ulicach biegnących przez centrum uzdrowiska. W Horyńcu-Zdroju na 10 punktów pomiarowych nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu zarówno w porze dziennej, jak i w porze nocy.

W oparciu o wyniki pomiarów, w gminie Horyniec-Zdrój klimat akustyczny nie wykazuje zagrożenia hałasem komunikacyjnym.

Poziom hałas w granicach gminy przedstawia Mapa 6.

Ze względu na ograniczenie kursów pociągów, **hałas kolejowy** nie należy do źródła hałasu, którego eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne w sąsiedztwie linii kolejowej przebiegającej przez gminę.

Hałas przemysłowy

Na terenie gminy Horyniec-Zdrój nie ma dużych zakładów przemysłowych, a w otoczeniu tych mniejszych nie ma skupisk ludności.

Analizując dane z poprzednich lat można stwierdzić, iż stan zagrożenia hałasem przemysłowym ulega zmianom, co wiąże się ze zmianami w gospodarce. Wynikiem przeobrażeń w gospodarce jest wzrost zagrożenia hałasem ze strony niewielkich zakładów produkcyjnych, usługowych, gastronomicznych. Emitują one hałas o niewysokim poziomie i niewielkim zasięgu oddziaływania, często o nieznacznym przekroczeniach norm. Jak wynika z raportów WIOŚ o stanie środowiska, z terenu gminy Horyniec-Zdrój brak jest skarg na ten rodzaj uciążliwości.

5.7.2 Zagrożenia naturalne

Procesy geodynamiczne

Do zagrożeń tych należą powierzchniowe ruchy mas ziemnych będących wynikiem ukształtowania powierzchni terenu oraz budowy geologicznej, zwane potocznie osuwiskami. Na terenie gminy Horyniec-Zdrój osuwiska nie występują.

Ochrona przed powodzią

Na obszarze gminy Horyniec-Zdrój zagrożenie powodziowe występuje w niewielkim rozmiarze. Główne cieki zlewni Sanu w granicach gminy: Brusienka, Świdnica, Papiernia nie wywołują zjawisk powodziowych. Jedynie rzeka Rata w północnej części gminy, w dorzeczu Bugu, wylewa w okresie bardzo wysokich stanów wód (od 50-letnich wzwyż), ale w bardzo ograniczonym fragmencie doliny przy granicy z Ukrainą, w rejonie wsi Prusie.

Wylewy te spowodowane są nie tyle wysokimi stanami wód, co przegrodzeniem doliny rzeki nasypem kolejowym, utrudniającym spływ w czasie podwyższonych stanów

wód. Fragmentaryczne wylewy nie stanowią zagrożenia dla terenów osadniczych, ponieważ Rata płynie na tym odcinku szeroką, naturalną (niezmeliorowaną) doliną, mieszczącą nadmiar wód.

Ochrona przed skutkami suszy

Zmiany klimatyczne w ostatnim okresie powodują nasilanie się zjawisk suszy. Susze występują z różną częstością, średnio raz na kilka lat i charakteryzują je różne parametry przebiegu zarówno odnośnie czasu trwania, jak i wielkości.

Zjawisko suszy wiąże się z obniżeniem poziomu zwierciadła wód gruntowych. Gmina Horyniec-Zdrój nie znajduje się w wykazie gmin zagrożonych suszą, nie mniej skutki suszy odczuło rolnictwo i leśnictwo na powierzchni 10,0 km². Straty w lasach w gminie Horyniec-Zdrój w 2003 r. z tytułu suszy zostały ocenione na 25,0 tys. zł.

Susza może być przyczyną ograniczeń w poborze wody na cele zaopatrzenia ludności i cele przemysłowe; na terenie gminy Horyniec-Zdrój ten problem dotychczas nie wystąpił. Z suszą związane są niskie przepływy w rzekach, które mogą być przyczyną wzrostu stężeń zanieczyszczeń w wodach oraz śnięcia ryb.

5.7.3 Odpady

Szczegółowe dane odnośnie stanu gospodarki odpadami komunalnymi w gminie Horyniec-Zdrój znajdują się w „Planie gospodarki odpadami dla gminy Horyniec-Zdrój na lata 2008 – 2011, z uwzględnieniem lat 2012 – 2019”.

Plan uwzględnia odpady komunalne i stanowi część składową Programu, natomiast dane odnośnie odpadów z działalności gospodarczej zamieszcza się w niniejszym dokumencie.

5.7.3.1 Odpady ogółem w sektorze gospodarczym

5.7.3.1.1 Ilość i rodzaj odpadów powstających w sektorze gospodarczym

Dane z tego zakresu uzyskano bezpośrednio od wytwórców odpadów.

W 2007 roku ilość odpadów z sektora gospodarczego wytworzonych w gminie Horyniec-Zdrój wyniosła – 1727,0 Mg co stanowiło 6,91 % z globalnej ilości odpadów wytworzonych w skali całego powiatu lubaczowskiego.

W tabeli niżej zamieszczone są dane odnośnie ilości wytworzonych odpadów z sektora gospodarczego z podziałem na poszczególne grupy.

Tabela 3. Ilość i rodzaj odpadów powstających w sektorze gospodarczym gminy Horyniec-Zdrój w 2007 r.

Grupa	Nazwa odpadu	Masa w Mg	Masa w %
1	2	3	4
03	Odpady z przetwórstwa drewna oraz produkcji papieru, tektury, masy celulozowej, płyt i mebli	1122,0	64,97
10	Odpady nieorganiczne z procesów term.	110,0	6,37
13	Oleje odpadowe (z wyłączeniem olejów jadalnych oraz grup 05 i 12)	0,215	0,01
15	Odpady opakowań, sorbentów, tkanin, materiałów filtracyjnych i ochronnych nie ujęte w innych grupach	1,491	0,09
16	Odpady różne nie ujęte w innych grupach	0,235	0,01
18	Odpady z działalności służb medycznych i weterynaryjnych oraz związanych z nimi badań	485,46	28,11
19	Odpady z urządzeń do likwidacji i neutralizacji odpadów oraz oczyszczenia ścieków i gospodarki wodnej	7,6	0,44
Razem		1 727,001	100,0

Największy udział w masie wytworzonych odpadów mają odpady z przetwórstwa drewna (grupa 03), których udział wynosi 64,97 % oraz odpady medyczne i weterynaryjne (grupa 18) które stanowiły 28,11 %.

O tak dużej ilości odpadów z grupy 03 decyduje działający w Werchracie Zakład Przetwórstwa Drzewnego PRO-DREW, natomiast odpady z grupy 18 pochodzą głównie z obiektów sanatoryjnych i opieki zdrowotnej uzdrowiska w Horyńcu-Zdroju.

5.7.3.1.2 Sposoby postępowania z odpadami

Powstające w gminie Horyniec-Zdrój odpady są w znacznej ilości wykorzystane - 71,44 %, pozostała ilość jest unieszkodliwiana - 28,56 %, w tym przez składowanie - 0,44 %.

O tak dużym stopniu wykorzystania odpadów decyduje ich rodzaj – odpady z grupy 03 z przemysłu drzewnego są w całości wykorzystane w celach energetycznych.

Wykorzystanie odpadów prowadzone jest przez wytwórców we własnym zakresie lub przez odbiorców.

Tabela 4. Sposób postępowania z odpadami z poszczególnych grup w 2007 r.
na terenie gminy Horyniec-Zdrój

Grupa	Nazwa odpadu	Masa (Mg)				
		Wytworzo- ne	Wykorzysta- ne	Unieszkodli- wiane	Składowa- ne	Magazyn- nowane
1	2	3	4	5	6	7
03	Odpady z przetwórstwa drewna oraz produkcji papieru, tektury, masy celulozowej, płyt i mebli	1122,0	1122,0			
10	Odpady nieorganiczne z procesów term.	110,0	110,0			
13	Oleje odpadowe (z wyłączeniem olejów jadalnych oraz grup 05 i 12)	0,215	0,215			
15	Odpady opakowań, sorbentów, tkanin, materiałów filtracyjnych i ochronnych nie ujęte w innych grupach	1,491	1,291	0,2		
16	Odpady różne nie ujęte w innych grupach	0,235	0,193	0,042		
18	Odpady z działalności służb medycznych i weterynaryjnych oraz związanych z nimi badań	485,46		1,46		484,0
19	Odpady z urządzeń do likwidacji i neutralizacji odpadów oraz oczyszczenia ścieków i gospodarki wodnej	7,6			7,6	
Razem		1727,001	1 233,699	1,702	7,6	484,0

5.7.3.1.3 Rodzaj i ilość odpadów poddawanych poszczególnym procesom odzysku

W 2007 r. w gminie Horyniec-Zdrój wykorzystano ok. 71,44 % odpadów powstających w sektorze gospodarczym. Ustalenie sposobu wykorzystania odpadu nie zawsze jest możliwe z tego względu, że wytwórcy odpadu przekazując go odbiorcy nie zawsze posiadają informacje o dalszym sposobie postępowania z odpadem.

Tabela 5. Procentowy udział odpadów poddawanych procesom odzysku
(w stosunku do ogólnej ilości wytwarzanej w danym roku)

Grupa	Rok 2007
1	2
03	100
10	100
13	100
15	86,59
16	82,13

Powstające na terenie gminy Horyniec-Zdrój odpady z przetwórstwa drewna – grupa 03 są całkowicie wykorzystane do celów energetycznych. Odpadowe oleje – grupa 13 są przekazywane do regeneracji, natomiast odpady z grupy 10 – żużle i popioły ze spalania węgla kamiennego są wykorzystywane do utwardzania powierzchni terenów i rekultywacji składowiska odpadów.

5.7.3.1.4 Rodzaj i ilość odpadów poddawanych poszczególnym procesom unieszkodliwiania

W gminie Horyniec-Zdrój w 2007 roku, procesom unieszkodliwiania zostało poddane 9,302 Mg odpadów, z czego 7,6 Mg poprzez składowanie. Ogólnie procesom unieszkodliwiania zostało poddanych 0,54 % odpadów wytworzonych.

Unieszkodliwianie odpadów w gminie poprzez składowanie znalazło zastosowanie w przypadku grupy 19, natomiast odpady z grup 15, 16 i 18 objęte są innymi procesami unieszkodliwiania głównie termicznymi.

Procentowy udział odpadów poddawanych procesom unieszkodliwiania w roku 2007 w gminie Horyniec-Zdrój w stosunku do ilości wytworzonej w danym roku, przedstawia tab. 6.

Tabela 6. Udział odpadów poddawanych procesom unieszkodliwiania w roku 2007 w [%]

Grupa	Składowanie		Metody inne niż składowanie	
	Masa w Mg	%	Masa w Mg	%
1	2	3	4	5
15			0,2	13,41

16			0,042	17,87
18			1,343	0,30
19	7,6	100		

5.7.3.1.5 Istniejące systemy zbiórki odpadów

Odpady powstające w sektorze gospodarczym są z reguły magazynowane selektywnie, co umożliwia ich selektywną zbiórkę, w zależności od dalszego sposobu postępowania z nimi. Sposób zbiórki, miejsca tymczasowego magazynowania odpadów oraz pojemniki do ich gromadzenia regulowane są przepisami wykonawczymi do ustawy o odpadach.

Transport odpadów powstających z miejsc ich wytwarzania do miejsc ich odzysku lub unieszkodliwiania realizowany jest z wykorzystaniem środków transportu, będących w gestii:

- wytwórców odpadów,
- odbiorców odpadów eksploatujących instalacje do odzysku lub unieszkodliwiania,
- specjalistycznych firm transportowych.

Sposób transportu odpadów jest ściśle uzależniony od rodzaju odpadów i regulowany jest przez odpowiednie przepisy o ruchu drogowym oraz ADR (Dz. U. Nr 30, poz. 287).

5.7.3.1.6 Rodzaj i rozmieszczenie instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów

Na terenie gminy Horyniec-Zdrój funkcjonuje zakład prowadzący odzysk odpadów we własnym zakresie z grupy 03 przez ich wykorzystanie jako paliwo, brak jest natomiast instalacji do unieszkodliwiania odpadów z sektora gospodarczego, w tym do unieszkodliwiania metodą składowania na składowiskach odpadów przemysłowych.

5.7.3.1.7 Wykaz podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbiórki, odzysku oraz unieszkodliwiania odpadów

Działalność z zakresu zbiórki oraz unieszkodliwiania odpadów jest prowadzona na terenie gminy przez podmioty z zewnątrz. Zezwolenia na tego typu działalność zostały wydane przez Starostę Lubaczowskiego. Odzysk odpadów prowadzi:

Zakład Przetwórstwa Drzewnego PRO-DREW w Werchracie.

5.7.3.1.8 Wnioski i identyfikacja problemów

Przedstawiona analiza stanu gospodarki odpadami wytwarzanymi przez podmioty z sektora gospodarczego na terenie gminy Horyniec-Zdrój pozwala na następujące wnioski:

- 1) zorganizowanie zbiórki odpadowych olejów od małych wytwórców odpadów,
- 2) utrzymanie wysokiego poziomu odzysku wytwarzanych odpadów we własnym zakresie lub przez odbiorców zwłaszcza odpadów drzewnych do celów energetycznych,
- 3) dla odpadów medycznych innych niż niebezpieczne powstających w obiektach uzdrowiskowych i obiektach medycznych należy opracować sposób postępowania z tymi odpadami, a dla odpadów medycznych niebezpiecznych prowadzić zbiórkę i dostarczanie ich do termicznego przekształcenia w instalacjach spełniających wymogi ochrony środowiska.

5.7.3.2 Odpady niebezpieczne w strumieniu odpadów z sektora gospodarczego

5.7.3.2.1 Rodzaj, ilość i źródła powstawania odpadów

Odpady niebezpieczne jak wynika z definicji, stanowią szczególne zagrożenie dla zdrowia ludzi oraz dla środowiska i dlatego gospodarka nimi wymaga szczególnej kontroli. Rodzaje odpadów niebezpiecznych wymienione są w załączniku do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 roku w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112 poz. 1206).

5.7.3.2.2 Bilans odpadów z sektora małych i średnich przedsiębiorstw

W 2007 roku na terenie gminy Horyniec-Zdrój wytworzono 2,201 Mg odpadów niebezpiecznych, co stanowiło zaledwie 0,13 % masy wytworzonych odpadów w sektorze gospodarczym. Podział odpadów niebezpiecznych na grupy w zależności od miejsca wytwarzania oraz sposób postępowania z tymi odpadami zamieszcza się w tabeli niżej.

Tabela 7. Powstawanie i struktura gospodarki odpadami niebezpiecznymi w gminie Horyniec-Zdrój

Kod	Nazwa grupy	Ilość wytworzona [Mg]	Odpady wykorzystane		Odpady unieszkodliwione	
			[Mg]	[%]	[Mg]	[%]
13	Oleje odpadowe (z wył. Olejów jadalnych oraz grup 05 i 12)	0,215	0,215	9,77		

15	Odpady opakowaniowe; sorbenty, tkaniny do wycierania	0,291	0,091	4,13	0,2	9,09
16	Odpady różne, nie ujęte w innych grupach	0,235	0,193	8,77	0,042	1,91
18	Odpady z działalności służb medycznych i weterynaryjnych oraz związanych z nimi badań	1,46			1,46	66,33
	Razem	2,201	0,499	22,67	1,702	77,33

W 2007 roku w gminie Horyniec-Zdrój z ogólnej ilości wytworzonych odpadów niebezpiecznych największą grupę stanowiły odpady grupy 18 z obiektów uzdrowiskowych, których udział w globalnej ilości wytworzonych odpadów wniósł 66,33 %.

Z ogólnej ilości wytworzonych odpadów niebezpiecznych wykorzystano ok. 22,67 % odpadów, poprzez procesy odzysku zastosowane do odpadowych olejów, akumulatorów z pojazdów i świetlówek.

Procesom unieszkodliwiania termicznego poddano odpady medyczne i weterynaryjne – grupa 18 oraz czyściwo zawierające substancje niebezpieczne – grupa 15. Nie stosowano unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych metodą składowania na składowiskach dla tego typu odpadów.

Na terenie gminy Horyniec-Zdrój brak jest instalacji do prowadzenia odzysku i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych, stąd wytworzone odpady niebezpieczne trafiają do instalacji poza granice gminy i powiatu lubaczowskiego.

5.7.3.2.3 Istniejące systemy zbiórki odpadów

Transport odpadów niebezpiecznych z miejsc ich wytwarzania do instalacji wykorzystania lub unieszkodliwiania odbywa się z wykorzystaniem transportu specjalistycznych firm posiadających zezwolenie na transport lub na odzysk i transport.

Przy przewozie odpadów niebezpiecznych obowiązują przepisy ruchu drogowego dotyczące przewozów materiałów niebezpiecznych, uwzględniające wymogi odnośnie międzynarodowego przewozu towarów niebezpiecznych (ADR).

Transport odpadów niebezpiecznych z terenu gminy Horyniec-Zdrój realizują firmy posiadające stosowne zezwolenia wydane przez Starostę Lubaczowskiego.

5.7.3.2.4 Wnioski i identyfikacja problemów

Przedstawiona analiza stanu gospodarki wytwarzanymi odpadami niebezpiecznymi przez podmioty sektora gospodarczego pozwala na następujące wnioski:

- odpady niebezpieczne są poddawane procesom odzysku lub unieszkodliwiania głównie termicznego,
- należy utrzymać wysoki poziom odzysku odpadów niebezpiecznych.

5.7.4 Promieniowanie elektromagnetyczne

W ramach państwowego monitoringu środowiska dokonuje się oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Ocena jest prowadzona wg kryteriów zawartych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów, a także w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. Nr 221, poz. 1645).

Na terenie gminy Horyniec-Zdrój działa 4 stacje telefonii komórkowej, 3 stacje w Horyńcu-Zdroju i 1 stacja w Moczarach. W 2006 i 2007 r. WIOŚ w Rzeszowie objął badaniami stacje bazowe cyfrowej telefonii komórkowej w Lubaczowie i w Oleszycach. W gminie Horyniec-Zdrój badania z tego zakresu nie były prowadzone. W powiecie lubaczowskim w wyniku przeprowadzonych badań nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w otoczeniu badanych stacji.

Ocena poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku będzie prowadzona w ramach państwowego monitoringu środowiska. Prawo ochrony środowiska nakłada na wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska obowiązek prowadzenia okresowych badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz aktualizowania corocznego rejestru o stwierdzonych przekroczeniach z tego zakresu.

Lokalizacje punktów pomiarowych pól elektromagnetycznych zawiera Mapa 6.

5.7.5 Poważne awarie

Największym zagrożeniem dla środowiska mogą być sytuacje awaryjne z udziałem substancji niebezpiecznych. W ramach Wspólnoty Europejskiej Polska ma obowiązek uwzględniać w strategiach i planach przestrzennych zapobieganie poważnym awariom i

ograniczanie ich skutków. Corocznie wzrasta ryzyko wystąpienia poważnej awarii, ze względu na wzrost ilości substancji niebezpiecznych stosowanych w procesach produkcyjnych oraz ich transport trasami drogowymi i kolejowymi.

W czasie przewozów może dojść do kolizji pojazdów połączonej z uwolnieniem się ładunków niebezpiecznych. Mogą one spowodować lokalne zniszczenie lub skażenie środowiska oraz zagrozić życiu i zdrowiu ludzi.

Do ochrony środowiska przed poważnymi awariami zobowiązane są:

- zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia poważnej awarii,
- dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych,
- organy administracji.

Zadania z tego zakresu wynikają z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. Nr 25, poz. 150 z 2008 r. z póź. zm.), która nakłada na Państwową Straż Pożarną obowiązki w zakresie zapobiegania poważnym awariom i współdziałania z innymi jednostkami.

Na terenie gminy Horyniec-Zdrój nie występują zakłady zaliczone do zwiększonego lub dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Na przestrzeni ostatnich kilku lat nie miały miejsca tego typu zdarzenia w granicach gminy, w tym również awarie podczas transportu drogowego substancji niebezpiecznych.

WIOŚ i Państwowa Straż Pożarna kontrolują jednostki, których działalność może stanowić zagrożenie dla środowiska. W wyniku kontroli aktualizowany jest rejestr potencjalnych sprawców nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.

5.7.6 Tereny zdegradowane i zdewastowane

Na terenie gminy Horyniec-Zdrój zgodnie z danymi US w Rzeszowie tereny zdewastowane i zdegradowane zajmują 1,75 ha wg stanu na koniec 2006 r. Do terenu tego należy zamknięte składowisko odpadów komunalnych oraz wyrobiska po kopalinach i inne tereny przekształcone działalnością gospodarczą. Tereny te wymagają rekultywacji.

Rekultywacja składowiska odpadów komunalnych w Horyńcu-Zdroju jest w trakcie realizacji.

Na terenie gminy Horyniec-Zdrój nie występują tereny poprzemysłowe wymagające rekultywacji.

5.7.7 Zanieczyszczenia transgraniczne

Transgraniczne zanieczyszczenie wód powierzchniowych

Gmina Horyniec-Zdrój sąsiaduje z Ukrainą i jest narażona na zanieczyszczenia środowiska pochodzące z Ukrainy. Na teren gminy nie wpływają rzeki z Ukrainy i dlatego awaryjne zanieczyszczenie wód płynących pochodzące ze źródeł z Ukrainy nie występuje w gminie Horyniec-Zdrój.

Transgraniczne zanieczyszczenie wód podziemnych

Zagrożenie ze strony ukraińskiej może stanowić nieczynne od lat 80-tych ubiegłego wieku pole siarkowe „Niemirów”. Brak jest środków na prowadzenie stałych badań wód podziemnych w rejonie przygranicznym.

Transgraniczne zanieczyszczenie powietrza

Emisje zanieczyszczeń powietrza w strefie przygranicznej są monitorowane w stacji Horyniec-Zdrój. W ocenie jakości powietrza powiat przygraniczny jakim jest Lubaczów zaliczono do strefy A. Nie stwierdzono przekroczeń w żadnym z badanych wskaźników. Ocena ta dotyczy również gminy Horyniec-Zdrój.

Wg oceny stanu zdrowotnego lasów, w Krainie Karpackiej, w której znajduje się gmina Horyniec-Zdrój, drzewostany starsze wykazały najniższą zdrowotność w porównaniu z pozostałymi krainami. Jedną z przyczyn mogą być transgraniczne zanieczyszczenia powietrza, jednak stwierdzenie to wymaga wieloletnich i obustronnych obserwacji i badań.

5.7.8 Zagrożenia biologiczne

W Polsce system bezpieczeństwa biologicznego jest oparty na standardach obowiązujących w Unii Europejskiej. Jeżeli produkt zostanie dopuszczony do obrotu na terenie jednego państwa członkowskiego to uznaje się, że jest dopuszczony do obrotu w pozostałych państwach członkowskich. Dyrektywa Rady 90/220/EEC dotyczy świadomego uwalniania do środowiska zmodyfikowanych genetycznie organizmów (GMO). Zgodnie z jej ustaleniami można tymczasowo na swoim terenie zakazać sprzedaży lub stosowania GMO.

Sejmik Województwa Podkarpackiego w dniu 27 września 2004 r. podjął uchwałę ustanawiającą teren województwa podkarpackiego strefą wolną od GMO.

Gmina Horyniec-Zdrój jest gminą o profilu rolniczym i dlatego produkcja rolna winna brać pod uwagę profil ekologiczny. Zagrożeniem dla rolnictwa ekologicznego może być przypadkowe, niezamierzone wprowadzenie produktów GMO do produkcji rolnej i na rynek artykułów rolno-spożywczych, dlatego należy przyjąć i wprowadzić:

- odpowiednie rozwiązania systemowe i nadzór nad wprowadzaniem i wykorzystaniem GMO,
- wyczerpującą informację dla społeczeństwa o zamierzonym uwolnieniu GMO do środowiska, w tym o produktach GMO.

Aktualnie organem właściwym do spraw GMO jest Minister Środowiska, który prowadzi rejestr udzielonych zezwoleń na uwolnienie GMO do środowiska. Na terenie województwa podkarpackiego, takiego zezwolenia dotychczas nie udzielono.

5.8 Odnawialne źródła energii

Produkcja energii „ekologicznie czystej” ze źródeł odnawialnych, wykorzystuje naturalne zasoby środowiska jakimi są: energia spiętrzeń wodnych, promieniowanie słoneczne, wód geotermalnych, spalanie biomasy, siła wiatru. Dla określonego zrównoważonego rozwoju kraju, może stanowić ważny element przynoszący wymierne efekty ekologiczno-energetyczne. Jej wykorzystanie ma na celu ograniczenie szkodliwych produktów spalania paliw kopalnych, wyczerpywanie się zasobów kopalnych oraz dążenie do zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego poszczególnych regionów.

Dostarczanie **energii elektrycznej**, dla odbiorców jednostkowych lub w warunkach lokalnych może odbywać się z siłowni wiatrowych, małych elektrowni wodnych (do 0,5 MW), z kotłowni przy wykorzystaniu biogazu lub spalających biomasę.

Siłownie wiatrowe

Na terenie gminy Horyniec-Zdrój brak jest tego rodzaju źródeł energii. Na terenie gminy wyklucza się lokalizowanie siłowni wiatrowych, gdyż gmina została objęta różnymi formami ochrony przyrody mimo, że warunki klimatyczne są korzystne dla takich lokalizacji.

Małe elektrownie wodne

Na terenie gminy brak tego typu obiektów energetycznych.

Kotłownie opalane biomasą

Na terenie gminy pracują kotłownie opalane biomasą, głównie na potrzeby indywidualnych gospodarstw domowych oraz w zakładzie przetwarzającym drewno. Odpady drewna są wykorzystywane jako paliwo biomasowe, np. ZPD PRO-DREW w Werchracie. Brak jest szczegółowych danych o ich ilości, wydajności i osiągniętych efektach ekonomicznych.

Instalacje biogazowe

Na terenie gminy Horyniec-Zdrój instalacje biogazowe, wykorzystujące biogaz (gaz wysypiskowy) nie występują i nie są ekonomicznie uzasadnione.

Energia geotermalna

W gminie Horyniec-Zdrój brak jest informacji o występowaniu wód geotermalnych. Wykorzystanie ciepła ziemi i ciepła wód podziemnych powinno być przedmiotem dodatkowego rozpoznania z ramach uwarunkowań wynikających z ochrony wód podziemnych w GZPW.

Energia promieniowania słonecznego

Wykorzystanie czystej energii promieniowania słonecznego może znaleźć zastosowanie do wspomagania ogrzewania budynków użyteczności publicznej, budynków jednorodzinnych, gospodarczych oraz podgrzewania wody w basenach. Brak danych z terenu gminy o zastosowanych rozwiązaniach tego typu w indywidualnych gospodarstwach.

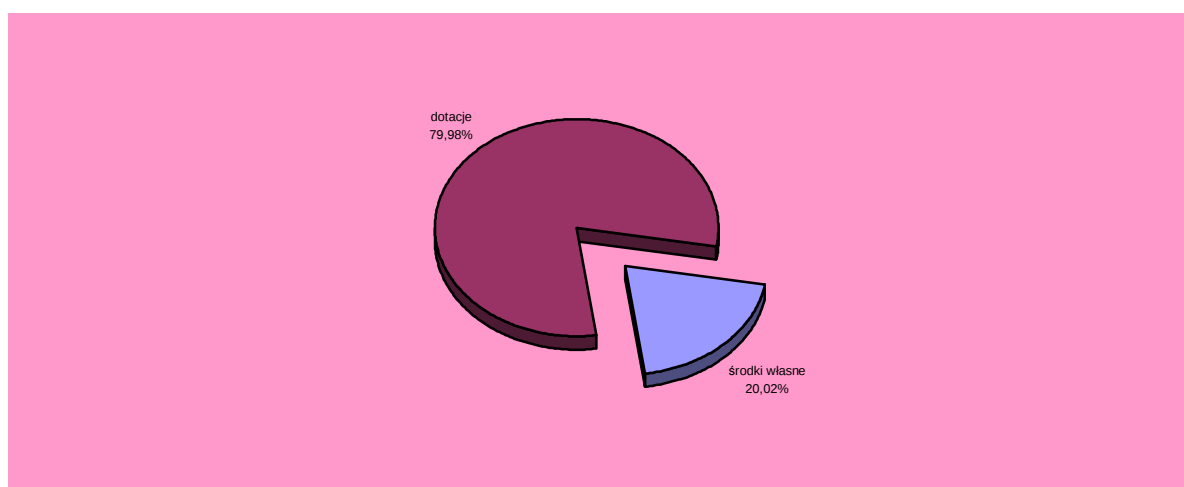
6. NAKŁADY INWESTYCYJNE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA W GMINIE HORYNIEC-ZDRÓJ

Nakłady inwestycyjne w 2007 roku na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniosły ogółem 247,3 tys. zł. W całości były przeznaczone na gospodarkę ściekową. Nie wydatkowano środków na zadania z zakresu: ochrony powietrza, gospodarki odpadami, ochronę gleb i ochronę przed hałasem. Największe środki w gminie nadal są przeznaczane na gospodarkę ściekową.

Rys. 1. Nakłady inwestycyjne na inwestycje służące ochronie środowiska w gminie Horyniec-Zdrój w 2007 r. w ujęciu procentowym

Głównym źródłem finansowania zadań w ochronie środowiska były środki własne gminy – 49,5 tys. zł, oraz dotacje – 197,8 tys. zł.

Rys. 2. Udział w rodzajach środków na nakłady inwestycyjne w gminie Horyniec-Zdrój w 2007 r. w ujęciu procentowym

W gospodarce ściekowej środki przeznaczono na budowę oczyszczalni ścieków i modernizację kolektora ścieków w Monasterzu Osiedlu. W analizowanym roku nie wydatkowano środków na inne zadania z zakresu ochrony środowiska. Wydatki na ochronę środowiska wg kierunków inwestowania w 2007 r. przedstawiają się następująco:

Tabela 8. Nakłady inwestycyjne na środki trwałe w ochronie środowiska wg kierunków inwestowania

L.p.	Kierunek inwestowania	Nakłady inwestycyjne	
		tys. złotych	udział procentowy
1.	Ochrona powietrza	-	-
2.	Gospodarka ściekowa i ochrona wód	247,3	100,0
3.	Gospodarka wodna	-	-
4.	Gospodarka odpadami	-	-
5.	Zmniejszenie hałasu	-	-
6.	Ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleb	-	-

7. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM

7.1 Wzmocnienie instytucjonalne

Celem strategicznym jest: sprawne funkcjonowanie administracji do spraw ochrony środowiska.

Kierunki działań z tego zakresu do realizacji w gminie Horyniec-Zdrój:

- wzmocnienie etatowe o kadre o odpowiednich kwalifikacjach,
- tworzenie warunków technicznych do wzmocnienia systemu zarządzania jakością środowiska, m.in. dostęp do Internetu, bazy danych o podmiotach prowadzących działalność z dziedziny ochrony środowiska.

7.2 Stymulowanie innowacji

Rozwój gospodarczy gminy Horyniec-Zdrój winien się odbywać w oparciu o nowoczesne i innowacyjne technologie, w tym ułatwienia procesu wdrażania nowych technologii środowiskowych i eko-innowacji.

Celem strategicznym jest: zwiększenie eko-innowacyjności w rozwoju gospodarczym gminy Horyniec-Zdrój.

Kierunki działań w zakresie realizacji tego celu:

- realizacja projektów podnoszących innowacyjność przedsiębiorstw,
- wykorzystanie badań nad środowiskiem prowadzących do zwiększenia racjonalności podejmowanych decyzji z zakresu korzystania i ochrony środowiska
- finansowe wspieranie badań naukowych ukierunkowanych na opracowanie nowych technologii uwzględniających innowacyjne wykorzystanie środowiska.

7.3 Edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzenie dialogu społecznego

Propagowanie idei ochrony środowiska oraz trwałego i zrównoważonego rozwoju (ekonomicznego, ekologicznego i społecznego) pozwoli na ukształtowanie społeczeństwa o wysokim poziomie zachowań. Podstawowym celem jest stałe podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności gminy, w tym poczucia współodpowiedzialności każdego mieszkańca za stan środowiska oraz umożliwienie każdemu człowiekowi zdobywania niezbędnej wiedzy dla poprawy środowiska.

Cel strategiczny: stałe podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz poprawa dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie

Kierunki działań dla realizacji celu strategicznego:

- rozwijanie edukacji ekologicznej w systemie nauczania na wszystkich szczeblach,
- edukacja ekologiczna w zakresie kształtowania postaw konsumentów sprzyjających osiąganiu efektów ekologicznych,
- współpraca organizacji samorządowych z organizacjami ekologicznymi,
- szkolenia dla przedstawicieli samorządu oraz społeczności lokalnych w zakresie informacji o środowisku oraz udziału w podejmowaniu decyzji środowiskowych (praca ciągła),
- propagowanie zagadnień ochrony krajobrazu, przyrody, ekosystemów,
- doskonalenie baz danych o środowisku w postaci elektronicznej, dostępnej za pośrednictwem Internetu,
- współpraca międzygminna i z przedstawicielami samorządów wyższych szczebli w zakresie prezentacji treści ekologicznych z wykorzystaniem m.in. środków masowego przekazu: lokalna prasa, radio i telewizja (praca ciągła),
- wspieranie rynkowej konkurencyjności produktów i usług przyjaznych środowisku, poprzez uaktywnienie ich marketingu i reklamy,

- wspieranie organizacji i jednostek zarządzających cennymi przyrodniczo obszarami: działalność w zakresie muzealnictwa o charakterze przyrodniczym, rozwój ścieżek edukacyjnych w terenie, organizacja wykładów i prelekcji, działalność wydawnicza.

7.4 Aspekty ekologiczne w planowaniu przestrzennym

Planowanie przestrzenne jest m.in. instrumentem zapewniającym warunki utrzymania równowagi przyrodniczej.

Cel strategiczny: zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju gospodarczego gminy, w tym właściwa lokalizacja inwestycji

Kierunki działań dla realizacji celu strategicznego:

- dalsze rozpoznanie środowiska przyrodniczego gminy Horyniec-Zdrój w zakresie niezbędnym do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zapewniających optymalne relacje między terenami zainwestowanymi a terenami otwartymi, oraz wykorzystanie lokalnych możliwości w zakresie zaopatrzenia w energię i surowce,
- identyfikacja obszarów problemowych, konfliktów przestrzennych i środowiskowych oraz systemowe zarządzanie w tym zakresie,
- wdrożenie wytycznych dotyczących wyznaczania korytarzy ekologicznych dla potrzeb planów i opracowań ekofizjograficznych,
- współpraca instytucji i jednostek gospodarczych przy opracowaniach planów zagospodarowania przestrzennego.

7.5 Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska oraz zarządzania środowiskowego

7.5.1 Mechanizmy prawno-ekonomiczne i finansowe

Zgodnie z kierunkami działań w Unii Europejskiej najbliższe lata ukierunkowane będą na dalszą efektywną realizację wymagań ochrony środowiska, wspieranie mechanizmów rynkowych oraz upowszechnianie systemów zarządzania środowiskowego. Produkty przyjazne środowisku mogą zdecydować o konkurencyjności na rynku tych wyrobów.

Cel strategiczny: skuteczne wdrażanie mechanizmów prawnych, finansowych i ekonomicznych zapewniających efektywną i terminową realizację założonych celów ekologicznych

Kierunki działań dla realizacji tego celu:

- zwiększenie nakładów na ochronę środowiska w gminie, w tym skuteczne pozyskiwanie środków pomocowych UE,
- wdrażanie instrumentów prawno-administracyjnych oraz finansowo-rynkowych zapewniających efektywną i terminową realizację celów polityki ekologicznej,
- promocja i wdrażanie systemu „zielonych zamówień” realizowanych ze środków publicznych, a także „zielonych miejsc pracy” i wykorzystania środków pomocowych UE na ich organizację,
- promocja i upowszechnianie produktów ekologicznych,
- preferencje proekologiczne w opłatach i podatkach lokalnych,
- wspieranie wdrażania systemu EMAS w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw,
- edukacja na temat systemów zarządzania środowiskowego pod kątem korzyści finansowych.

7.6 Współpraca międzynarodowa

Cel strategiczny: Rozwój współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony środowiska

Kierunki działań dla realizacji tego celu:

- współpraca międzynarodowa w zakresie realizacji zobowiązań dotyczących ochrony zdrowia i środowiska w ramach Unii Europejskiej,
- stała współpraca transgraniczna z Ukrainą w szczególności dotycząca eliminowania i minimalizowania zagrożeń ekologicznych, ochrony wód granicznych,
- udział w programach i projektach proekologicznych realizowanych w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

8. STRATEGIA DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY I POPRAWY STANU ŚRODOWISKA

8.1 Priorytety ekologiczne

W oparciu o obowiązujące: strategie, program i plan oraz aktualny stan środowiska stwierdza się, że ochrona wód i ochrona przyrody są priorytetowymi dziedzinami ochrony środowiska w gminie Horyniec-Zdrój. Przy wyznaczaniu priorytetów ekologicznych kierowano się następującymi **kryteriami**:

- 1) zmniejszenia dysproporcji między stanem istniejącym, a wymaganą jakością środowiska w gminie,
- 2) zgodności z priorytetami ekologicznymi wyznaczonymi w odpowiednich dokumentach państwa, województwa i powiatu,
- 3) zgodność z priorytetami ekologicznymi wynikającymi z członkostwa w Unii Europejskiej,
- 4) możliwość uzyskania wsparcia finansowego na realizację określonych działań.

Na tej podstawie przyjęto następujące priorytety ekologiczne:

Priorytet 1. Ochrona wód i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych

Priorytet 2. Przeciwdziałanie zagrożeniom (w tym: poważne awarie, ograniczanie skutków zagrożeń naturalnych, ochrona przed powodzią)

Priorytet 3. Gospodarka odpadami

Priorytet 4. Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych

Priorytet 5. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu

Priorytet 6. Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej

Priorytet 7. Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

Priorytet 8. Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb

Priorytet 9. Ochrona zasobów kopalin

W obrębie każdego priorytetu wyznaczono cele krótkookresowe (na okres najbliższych 4 lat) i średniookresowe (na okres najbliższych 8 lat), a w ich ramach kierunki działań. Wskazane zostały również ważniejsze wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych, a także terminy realizacji działań priorytetowych, szacunkowe koszty i instytucje odpowiedzialne za ich realizację.

W sytuacji niedostatecznych środków na realizację działań proekologicznych, obiektywny wybór z listy tych przedsięwzięć do realizacji będzie oparty na następujących kryteriach:

- 1) zgodności ze Strategią Rozwoju Gminy Horyniec-Zdrój,
- 2) zgodności z polityką ekologiczną powiatu lubaczowskiego i województwa podkarpackiego,
- 3) zgodności ze zobowiązaniami międzynarodowymi oraz priorytetami wynikającymi z przepisów prawnych,
- 4) skali efektywności ekologicznej i ekonomicznej,

- 5) ponadlokalny charakter przedsięwzięcia; w pierwszej kolejności zostaną wybrane przedsięwzięcia o znaczeniu regionalnym,
- 6) wybór przedsięwzięcia, którego oddziaływanie na środowisko uwzględnia: właściwą lokalizację z uwzględnieniem warunków przyrodniczych, najnowsze rozwiązania technologiczne z zastosowaniem technologii BAT, minimalizację presji na środowisko.

Priorytetowe działania proekologiczne w gminie Horyniec-Zdrój

- **w zakresie ochrony wód i efektywnego wykorzystania zasobów wodnych** – kontynuowanie inwestycji mających na celu zredukowanie ilości zanieczyszczeń wprowadzanych ze ściekami do wód płynących,
- **w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom środowiska** – kierowanie środków na modernizację zabudowy hydrotechnicznej rzek, monitorowanie stanu środowiska, ograniczanie zagrożenia powodziowego,
- **w zakresie gospodarki odpadami** – wspieranie działań w zakresie zapobiegania i ograniczania wytwarzania odpadów oraz organizacja gminnego punktu zbiórki i segregacji odpadów komunalnych,
- **w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych** – wspieranie działań związanych z wykorzystaniem energii słonecznej, biomasy i wód geotermalnych,
- **w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu** – działania mające na celu ograniczenie degradacji środowiska przyrodniczego oraz strat zasobów różnorodności biologicznej,
- **w zakresie ochrony powietrza, klimatu i warstwy ozonowej** – wspieranie projektów przedsiębiorstw dotyczących redukcji zanieczyszczeń emitowanych do powietrza, w tym projekty ograniczające emisję niską i oddziaływanie komunikacji,
- **w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym** – wspieranie działań związanych z ograniczaniem hałasu głównie komunikacyjnego i nowych technologii ograniczających hałas w przedsiębiorstwach,
- **w zakresie ochrony powierzchni ziemi** - rekultywacja terenu składowiska odpadów komunalnych w Horyńcu-Zdroju i przywrócenie jakości gleb do standardów ustalonych dla gleb i gruntów,
- **w zakresie ochrony zasobów kopalin** – rozpoznanie zasobów surowców o szczególnym znaczeniu dla rozwoju gospodarczego gminy, zwłaszcza wód geotermalnych.

8.2 Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych – Priorytet 1

8.2.1 Informacje ogólne

Zadania z zakresu gospodarki wodnej i ochrony wód regulują:

- ustawa **Prawo wodne** z dnia 18 lipca 2001 r. oraz jej późniejsze zmiany,
- ustawa **o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków** z dnia 7 czerwca 2001 r. i jej późniejsze zmiany,
- ustawa **Prawo ochrony środowiska** z dnia 27 kwietnia 2001 r. i jej późniejsze zmiany,
- przepisy wykonawcze do wymienionych ustaw.

Wymienione akty prawne zostały dostosowane do przepisów Unii Europejskiej m.in. **Dyrektywy wodnej 2000/60/WE, Dyrektywy 91/271/EWG, Dyrektywy 76/464/EWG.** Jakość wód płynących w granicach gminy Horyniec-Zdrój, jak i powiatu lubaczowskiego dotychczas nie ulega pogorszeniu. Kontynuowane będą działania w zakresie budowy lokalnych oczyszczalni i kanalizacji gminnej. Istotne też będą działania mające na celu racjonalizację zużycia wody na cele produkcyjne i w gospodarstwach domowych poprzez upowszechnienie opomiarowania poboru wody oraz wprowadzanie zamkniętych obiegów wody.

8.2.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Realizowane cele będą dotyczyły ochrony zasobów wodnych, a zwłaszcza przeznaczonych do zaopatrzenia ludności oraz przeciwdziałania zanieczyszczeniom zarówno osadniczym, jak i przemysłowym oraz racjonalnego wykorzystania zasobów wodnych.

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** – ochrona zasobów wodnych poprzez ograniczanie i eliminację zanieczyszczeń w ściekach wprowadzanych do wód powierzchniowych i do ziemi ze źródeł punktowych i rozproszonych.
- **Cel nr 2** - zwiększanie zasobów dyspozycyjnych wody dla gminy oraz zaspokojenie potrzeb ludności w wodę do spożycia odpowiedniej jakości.

Kierunki działań:

Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wody i ograniczanie emisji ze źródeł osadniczych

Zgodnie z „Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych” na lata 2003 – 2015 realizowany będzie cel długookresowy zmierzający do modernizacji istniejących i budowy nowych oczyszczalni ścieków. Ważnym zadaniem dla gminy jest pełna inwentaryzacja stanu technicznego zbiorników bezodpływowych, które mogą być źródłem zanieczyszczenia wód podziemnych.

Działania inwestycyjne:

1. Budowa, rozbudowa i modernizacja systemów kanalizacji zbiorczej oraz oczyszczalni ścieków w jednostkach wiejskich.
2. Budowa urządzeń oczyszczających wody opadowe na systemach kanalizacji deszczowej.
3. Budowa przydomowych oczyszczalni na obszarach, gdzie nie będzie realizowana kanalizacja zbiorcza.
4. Optymalne wykorzystanie istniejącej oczyszczalni ścieków komunalnych w Horyńcu-Zdroju.

Działania nieinwestycyjne:

1. Bieżąca kontrola systemu odprowadzania ścieków oraz stanu technicznego szamb.
2. Zbudowanie systemu informowania społeczeństwa o planowanych i realizowanych działaniach w zakresie ochrony i jakości wód, powiązanego z edukacją ekologiczną.

Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom i ograniczanie zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych

Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom i ograniczanie emisji ze źródeł przemysłowych do wód powierzchniowych na obszarze gminy będzie polegać, przede wszystkim na działaniach inwestycyjnych:

- 1) Włączaniu ścieków przemysłowych do istniejącej sieci kanalizacji gminnej, w celu ograniczenia zrzutu substancji niebezpiecznych do wód powierzchniowych lub do ziemi.
- 2) Budowie, rozbudowie lub modernizacji oczyszczalni ścieków przemysłowych w celu dostosowania do wymogów unijnych.
- 3) Redukcji zużycia wody w instalacjach przemysłowych.

Działania nieinwestycyjne będą obejmować:

- 1) Wspieranie działań zmniejszających wodochłonność przemysłu.
- 2) Wspieranie modernizacji technologii polegających na eliminacji i ograniczaniu zrzutu substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego.

Na terenie gminy Horyniec-Zdrój źródła zanieczyszczenia przemysłowego wód powierzchniowych i podziemnych pochodzą głównie z działalności obiektów uzdrowiskowych, które eksploatują własne urządzenia oczyszczające ścieki. Nowe obiekty przemysłowe będą musiały spełniać wymogi obowiązujących przepisów prawnych z tego zakresu.

Zmniejszanie i ograniczanie zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł powierzchniowych

Zmniejszenie zanieczyszczeń powierzchniowych pochodzących ze źródeł rolniczych na terenie gminy będzie polegać na preferowaniu rozwoju rolnictwa ekologicznego, zużywającego znacznie mniej nawozów i środków ochrony roślin, a tym samym, ograniczającego wprowadzanie do środowiska związków biogennych oraz szkodliwych.

Ważne jest by odpowiednie organy egzekwowały obowiązek atestacji sprzętu ochrony roślin oraz kontrolę stosowania środków ochrony roślin, m. in. przestrzegania okresu karencji i prewencji.

Działania inwestycyjne:

- 1) Budowa nowoczesnych urządzeń do składowania obornika oraz gromadzenia gnojówki w gospodarstwach rolnych.
- 2) Budowa deszczowni na terenach o intensywnej produkcji roślinnej.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Wprowadzanie i wspieranie rolnictwa ekologicznego.
- 2) Stosowanie zasad zawartych w Kodeksie Dobrych Praktyk Rolniczych dla ograniczenia wpływu związków azotowych do wód powierzchniowych.
- 3) Preferowanie użytkowania łąkowego, ochrona i właściwe kształtowanie pasów roślinności wzdłuż cieków wodnych.

Zaopatrzenie w wodę

Woda na cele pitne mieszkańców gminy Horyniec-Zdrój dostarczana jest z ujęć wód podziemnych. Warstwy wód podziemnych, z której korzystają ujęcia posiadają dostateczną warstwę izolacyjną od powierzchni terenu, co zapewnia ich skuteczną ochronę przy zasilaniu infiltrującymi opadami. Naturalne warunki sprzyjające ochronie wód nie wymagają ustanawiania stref ochronnych eksploatowanych ujęć wody.

W gminie Horyniec-Zdrój działania wymagane z tego zakresu obejmują budowę nowych sieci wodociągowych lub wymianę istniejących.

Działania inwestycyjne służące zaspokojeniu zapotrzebowania ludności gminy Horyniec-Zdrój w odpowiednią jakościowo wodę pitną:

1. Utrzymanie wysokiej jakości wody przeznaczonej do spożycia spełniającej wymogi standardów UE.
2. Wymiana i modernizacja istniejących sieci wodociągowych.
3. Budowa nowych sieci wodociągowych.
4. Systematyczne podłączanie odbiorców do dużych systemów wodociągowych.

Działania nieinwestycyjne:

1. Przestrzeganie ograniczeń w strefach ochrony bezpośredniej ujęć wody oraz właściwe ich zagospodarowanie, jako ważny aspekt ochrony wód podziemnych stanowiących źródło zaopatrzenia w wodę.
2. Racjonalizacji zużycia wody w gospodarstwach oraz przez podmioty gospodarcze.

8.2.3 Cele krótkookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Rozwiązywanie problemów dotyczących jakości wód powinno być prowadzone w **układach zlewniowych**, z powierzeniem w nich funkcji: Regionalnemu Zarządowi Gospodarki Wodnej w Krakowie i Wojewódzkiemu Inspektoratowi Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

Instrumentami realizacji działań w zakresie ochrony wód będą:

- 1) warunki korzystania z wód regionów wodnych,
- 2) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- 3) działania wynikające z dokumentów wojewódzkich, m.in. wojewódzki program ograniczania zanieczyszczeń ze źródeł rolniczych, kataster wodny, Program Monitoringu Środowiska.

Poprawa jakości wód w rzekach na terenie gminy Horyniec-Zdrój jest możliwa po zakończeniu budowy kanalizacji sanitarnej i likwidacji niekontrolowanych zrzutów ścieków z gospodarstw domowych oraz wód opadowych bezpośrednio do wód płynących. Zadanie to jest systematycznie realizowane przez gminę. Na jakość wody powierzchniowej wywierają coraz większy wpływ spływy z pól uprawnych i dlatego należy chronić tereny nad wodami przez racjonalną gospodarkę w ich rejonach, polegającą na pozostawianiu pasów łąk wzdłuż rzek. Temu celowi może służyć tworzenie korytarzy ekologicznych w dolinach rzek i potoków.

Cele krótkookresowe

- **Cel nr 1.** Poprawa jakości wód w granicach gminy Horyniec-Zdrój.
- **Cel nr 2.** Zapewnienie odpowiedniej ilościowo i jakościowo wody do celów bytowo-gospodarczych oraz rekreacyjno-turystycznych.
- **Cel nr 3.** Przebudowa systemu monitorowania jakości wody dostarczanej do ludności, jakości wody powierzchniowej i podziemnej oraz emisji zanieczyszczeń do tych wód.

Działania

Działania inwestycyjne:

- 1) Budowa i rozbudowa kanalizacji sanitarnych prowadzących do istniejącej gminnej oczyszczalni ścieków w Horyńcu-Zdroju.
- 2) Budowa nowych oczyszczalni ścieków gminnych lub lokalnych, podczyszczalni i oczyszczalni ścieków przemysłowych lub ograniczanie zrzutu substancji niebezpiecznych poprzez modernizację technologii produkcji.
- 3) Budowa nowoczesnych urządzeń do gromadzenia obornika i gnojówki w gospodarstwach rolnych sukcesywnie do 2010 r. oraz realizacja innych działań inwestycyjnych mających na celu ograniczanie zanieczyszczeń azotowych z rolnictwa.
- 4) Rozbudowa sieci wodociągowej celem dostarczania ludności wody o jakości zgodnej z wymogami przepisów unijnych.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Przygotowanie dokumentacji niezbędnej do realizacji przedsięwzięć w zakresie zaopatrzenia w wodę (studia wykonalności, dokumentacja budowlana itp.).
- 2) Wdrożenie systemu monitorowania wody dostarczanej do ludności.

- 3) Prowadzenie systemu informowania społeczeństwa o planowanych i realizowanych działaniach w zakresie ochrony jakości wód, powiązanego z edukacją ekologiczną.
- 4) Kontynuowanie kontroli stanu technicznego zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe.

8.2.4 Rejony koncentracji działań

Obszarami działań będą rejon miejscowości Horyniec-Zdrój o statusie uzdrowiska oraz miejscowości gminy nie posiadające kanalizacji gminnej oraz sieci wodociągowe. Do większych zadań należą: budowa kanalizacji w miejscowościach: Wólka Horyniecka, Polanka Horyniecka, Werchrata - Prusie oraz budowa lub modernizacja sieci wodociągowej w sołectwach gminy Horyniec-Zdrój.

8.2.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony i efektywności wykorzystania zasobów wodnych

Tabela 9. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie ochrony i efektywnego wykorzystania zasobów wodnych

Nazwa wskaźnika	Wartość w roku bazowym	Wartość w roku					Źródło danych
	2007 r.	2008 r.	2011 r.	2013 r.	2015 r.	> 2015 r.	
1	2	3	4	5	6	7	8
Wskaźniki presji na środowisko							
Ścieki komunalne i przemysłowe odprowadzane do wód, w tym wymagające oczyszczenia [dam ³] i [%]	156,61 100,0% -						US Rzeszów
Pobór wody ogółem: - tym na cele produkcyjne (bez leśnictwa i rolnictwa) [dam ³]	204,53 62,0						US Rzeszów
Wskaźnik stanu środowiska							
Jakość kontrolowanych wód płynących [ocena ogólna w %] - klasa I - klasa II - klasa III - klasa IV - klasa V	 b. d. b. d. b. d. b. d.						WIOŚ

Jakość wód podziemnych [ocena ogólna %]: - klasa I - klasa II - klasa III - klasa IV - klasa V	100 0 0 0 0						Szacunek, 1 punkt badań w granicach gminy
Wskaźniki reakcji i produktu							
Ludność gminy korzystająca z oczyszczalni ścieków [% ogólnej liczby ludności]	26,1						Użytkownicy oczyszczalni US Rzeszów
Długość sieci kanalizacyjnej [km]	35,4						Gmina, US Rzeszów
Ilość oczyszczalni ścieków [szt.]	6						Gmina, US Rzeszów
Długość sieci wodociągowej [km]	32,3						Gmina, US Rzeszów

8.2.6 Działania priorytetowe w zakresie ochrony i efektywnego wykorzystania zasobów wodnych

Tabela 10. Harmonogram realizacji i źródło finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony wód i wykorzystania zasobów wodnych

L.p.	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
1	2	3	4	5
Zarządzanie i monitoring				
1.	Monitoring wód powierzchniowych	WIOŚ	corocznie	Budżet wojewody, fundusze UE, środki własne, NFOŚiGW, WFOŚiGW
Inwestycje				
2.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach gminy	Właściciele posesji	2009 – 2015	Środki własne inwestorów, fundusze ochrony środowiska
3.	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach gminy	gmina	2009 – 2015	Fundusze unijne, środki własne, fundusze ochrony środowiska
4.	Budowa, wymiana lub modernizacja sieci wodociągowej	gmina	2009 - 2015	Fundusze unijne, środki własne, fundusze ochrony środowiska

8.3 Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska – priorytet 2

8.3.1 Informacje ogólne

Realizacja tego priorytetu ma na celu poprawę poziomu bezpieczeństwa przed zagrożeniami naturalnymi i technologicznymi. Jakość środowiska wodnego w granicach gminy Horyniec-Zdrój wskazuje na potrzebę kontynuowania działań zapobiegających zanieczyszczeniu wód.

W znacznym stopniu zły stan urządzeń regulacyjnych rzek oraz brak urządzeń wodnych zapobiegających powodziom, to przyczyna zalewów powodziowych. Tereny narażone na zalanie wodami powodziowymi najczęściej nie są zamieszkałe. Ocenia się, że ze względu na prawie 40 letni okres jaki upłynął od tych prac regulacyjnych, stan rzek wykazywanych jako uregulowane stale się pogarsza i można uznać, że rzeki te wracają do stanu naturalnego. Powoduje to duże straty w infrastrukturze rzecznej.

Urządzenia melioracyjne w granicach gminy to: uregulowane odcinki rzek i zbiorniki retencyjne. Ich stan ulega naturalnemu procesowi dekapitalizacji, ponieważ część z nich nie jest konserwowana.

Gmina Horyniec-Zdrój nie posiada programu lub studium zabezpieczenia przeciwpowodziowego. Priorytetowo powinny być traktowane działania w zakresie zwiększania naturalnej retencyjności terenów, zwłaszcza dolin rzecznych i obszarów podmokłych, ochrona przeciwpowodziowa, wzrost dyspozycyjnych zasobów wody, zabezpieczenie istniejącej infrastruktury gospodarki wodnej.

Zwiększenie retencji wodnej, regulacja stosunków wodnych, ochrona przed powodzią oraz dostosowanie sposobu zarządzania wodami w regionach i dorzeczach regulują: Prawo wodne i przepisy wykonawcze do tego prawa, Ramowa Dyrektywa Wodna (Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy dla wspólnotowego działania w dziedzinie gospodarki wodnej), oraz Dyrektywa powodziowa (Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim). Dyrektywa powodziowa ma na celu ustanowienie ram dla oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim, dla ograniczenia negatywnych skutków zdarzeń powodziowych. Dyrektywa nakłada na państwa członkowskie obowiązek sporządzenia dokumentów planistycznych takich jak: wstępna ocena ryzyka powodziowego (termin opracowania do 22 grudnia 2011 r.), mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego (termin opracowania do 22 grudnia

2013 r.) oraz plany zarządzania ryzykiem powodziowym (termin opracowania do 22 grudnia 2015 r.).

Zagrożenie ze strony sektora gospodarczego może dotyczyć niezamierzonego uwolnienia GMO do środowiska, a drogi przebiegające przez gminę mogą być przyczyną awarii pojazdów transportujących materiały niebezpieczne.

Środki finansowe winny być przeznaczane na wspieranie jednostek ratownictwa zwalczających klęski żywiołowe oraz zagrożenia techniczne, chemiczne i biologiczne. Niezwykle istotne będzie tworzenie i modernizacji systemów łączności tych jednostek. W tym zakresie szczególna uwaga będzie zwrócona na działania związane z monitorowaniem środowiska, uwzględniające informowanie, ostrzeganie i reagowanie na potencjalne zagrożenia.

8.3.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Podstawowe cele ekologiczne w ramach wymienionego priorytetu dotyczą ograniczenia skutków negatywnych zjawisk naturalnych, przeciwdziałanie poważnym awariom oraz wzmocnienie decyzyjności w oparciu o wiarygodny monitoring.

Cel średniookresowy

- **Cel nr 1** – Minimalizowanie skutków negatywnych zjawisk naturalnych, zapobieganie poważnym awariom, dostęp do wiarygodnych informacji o stanie środowiska.

Kierunki działań

Ochrona przeciwpowodziowa, przeciwdziałanie skutkom suszy

Działania z tego zakresu będą realizowane poprzez: właściwe utrzymanie wód i urządzeń wodnych oraz retencję i ochronę przed powodzią. Środki finansowe będą kierowane na odtworzenie i modernizację istniejącej zabudowy hydrotechnicznej.

Działania inwestycyjne:

1. Zwiększenie ochrony przeciwpowodziowej poprzez utrzymanie i bieżącą konserwację urządzeń melioracyjnych – podstawowych (zbiorniki, regulacje koryt rzek i potoków), przywrócenie prawidłowego funkcjonowania istniejących systemów melioracyjnych (działanie ciągłe) oraz budowa nowych urządzeń wodnych.
2. Utrzymanie naturalnego charakteru cieków poza terenami zwartej zabudowy.

3. Zapewnienie przepustowości cieków wodnych (przepusty, jazy, rowy itp.).
4. Dostosowanie użytkowania rolniczych terenów położonych w sąsiedztwie rzek i potoków do skali zagrożenia powodziowego.

Działania nieinwestycyjne:

1. Uwzględnianie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Horyniec-Zdrój oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego z terenu gminy, ustaleń wynikających ze studium ochrony przeciwpowodziowej regionów wodnych, do których należą dopływy rzek: Lubaczówki, Tanwi i Raty.
2. Planowanie i kształtowanie zagospodarowania przestrzennego terenów zagrożonych powodzią, z uwzględnieniem ograniczeń lokalizacji oraz rodzaju i intensywności zabudowy tych terenów.

Zmniejszanie ryzyka i ograniczanie skutków poważnych awarii oraz zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego

Działania z tego zakresu będą dotyczyć głównie usuwania skutków poważnych awarii związanych z transportem materiałów niebezpiecznych. Za bezpieczeństwo i podjęcie działań w sytuacji wystąpienia poważnej awarii są odpowiedzialne organy Państwowej Straży Pożarnej, a Minister Środowiska jest właściwy w sprawie GMO.

Aktualnie na terenie województwa podkarpackiego obowiązuje zakaz stosowania GMO, jednak w okresie obowiązywania Programu mogą zostać wprowadzone biotechnologie i wykorzystane organizmy genetycznie zmodyfikowane (GMO). Konieczne są odpowiednie rozwiązania systemowe i skuteczny nadzór nad ich stosowaniem oraz wyczerpująca informacja społeczeństwa o zamierzonym wprowadzeniu do obrotu produktów z GMO oraz o zamierzonym uwolnieniu do środowiska GMO.

Działania inwestycyjne:

1. Ograniczanie przewozu materiałów niebezpiecznych drogami na rzecz ich przewozu koleją; modernizacja zbyt wąskich odcinków dróg, którymi odbywa się transport materiałów niebezpiecznych.
2. Przygotowanie parkingów i zjazdów na bezpieczne zatrzymywanie pojazdów z materiałami niebezpiecznymi.

Działania nieinwestycyjne:

1. Kontynuowanie i rozwijanie współpracy między organami właściwymi w zakresie rozpoznawania źródeł oraz przeciwdziałania poważnym awariom, oraz współpracy transgranicznej.
2. Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie biotechnologii i bezpieczeństwa GMO, bezpieczeństwa chemicznego i zapewnienie wiarygodnych informacji w tym zakresie.

8.3.3 Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji**Cele krótkookresowe**

- **Cel nr 1** – Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wód i retencja (sukcesywnie).
- **Cel nr 2** – Poprawa bezpieczeństwa przeciwpowodziowego (sukcesywnie).
- **Cel nr 3** – Wspieranie służb odpowiedzialnych za prowadzenie działań ratowniczych oraz zapobieganie poważnym awariom.

Działania**Bezpieczeństwo przeciwpowodziowe i przeciwdziałanie skutkom suszy**Działania inwestycyjne:

- 1) Utrzymanie rzek oraz związanej z nimi infrastruktury w stanie technicznym umożliwiającym swobodny spływ wód powodziowych i lodów.
- 2) Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania istniejących systemów melioracyjnych.
- 3) Budowa nowych urządzeń wodnych w miejscach uzasadnionych, a także regulacja i stabilizacja koryt rzek i potoków.

Działania nieinwestycyjne:

1. Prowadzenie monitoringu sprawności urządzeń służących ochronie przeciwpowodziowej.

Zmniejszenie ryzyka i ograniczanie skutków poważnych awarii oraz zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznegoDziałania inwestycyjne:

- 1) Wspieranie techniczne w zakresie ratownictwa ekologicznego i chemicznego, w tym modernizacja sprzętu ratowniczo-gaśniczego.

Działania nieinwestycyjne:

1. Wspieranie przygotowania planów i programów zmniejszających prawdopodobieństwo wystąpienia poważnych awarii.
2. Wspieranie programów edukacji i informowania społeczeństwa w zakresie wystąpienia poważnych awarii, bezpieczeństwa biologicznego i GMO.
3. Wspieranie badań naukowych dotyczących wpływu GMO na różnorodność biologiczną.

8.3.4 Rejony koncentracji działań

Zagrożenie powodziowe dotyczy obszarów zalewowych głównej rzeki Papierni. Rejony priorytetowych działań w zakresie ochrony przed powodzią zawiera załącznik graficzny: Mapa 7.

Działania w zakresie poważnych awarii będą się koncentrować wzdłuż odcinków drogi wojewódzkiej nr 868, która biegnie przez tereny zabudowane i służy do transportu materiałów niebezpiecznych. Dla GMO nie jest możliwe określenie rejonów koncentracji działań.

8.3.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie zapobiegania zagrożeniom ekologicznym

Tabela 11. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie zapobiegania zagrożeniom ekologicznym

Nazwa wskaźnika	Wartość w roku bazowym 2007	Wartość w roku 2015	Źródło danych
1	2	3	4
Wskaźnik reakcji i produktu			
Powierzchnia istniejących zbiorników małej retencji wodnej ogółem [ha]	3,6		UG Horyniec-Zdrój PZMiUW
Długość wałów przeciwpowodziowych [km]	-		US Rzeszów, PZMiUW
Długość uregulowanych koryt rzek i potoków [km]	12,56		PZMiUW, US Rzeszów
Liczba poważnych awarii przemysłowych [szt.]	0		KPPSP w Lubaczowie

8.3.6 Działania priorytetowe w zakresie zapobiegania zagrożeniom środowiska

Tabela 12. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie zapobiegania zagrożeniom środowiska

L.p.	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
1	2	3	4	5
Inwestycje i zarządzanie				
1.	Niezbędna regulacja i modernizacja rzek i potoków	PZMiUW w Rzeszowie	2008 – 2015	Fundusze strukturalne
2.	Poprawa bezpieczeństwa powodziowego w zlewni Papierni z zachowaniem jej stanu ekologicznego i technicznego	Gmina, PZMiUW w Rzeszowie	2008 – 2015	Fundusz Spójności, fundusze strukturalne, środki własne

8.4 Gospodarka odpadami – priorytet 3

8.4.1 Informacje ogólne

Dane z tego zakresu są zawarte w „Planie gospodarki odpadami dla gminy Horyniec-Zdrój na lata 2008 – 2011, z uwzględnieniem lat 2012 – 2019”. Plan stanowi integralną część Programu.

8.5 Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i energooszczędność – priorytet 4

8.5.1 Informacje ogólne

Istotnym elementem zrównoważonego rozwoju w dziedzinie energetycznej, jak i ekologicznej jest racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego. W gminie Horyniec-Zdrój istnieją warunki do eksploatacji „zielonej energii”, a mianowicie: energii słonecznej, biomasy i biopaliw oraz ewentualnie energii geotermalnej. Obowiązkiem przedsiębiorstw energetycznych jest zakup energii elektrycznej wytwarzanej na terytorium kraju z odnawialnych źródeł energii przyłączonych do sieci.

Racjonalne wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych przynosi konkretne i mierzalne efekty ekologiczno-ekonomiczne. Odnawialne źródła energii mogą stanowić istotny udział w bilansie energetycznym gminy.

Obowiązujące przepisy prawne z tego zakresu, proekologiczna polityka Państwa oraz możliwość korzystania z linii kredytowych i środków pomocowych, stworzyły sprzyjający

klimat dla realizacji inwestycji z tego zakresu. Korzystanie z tej energii wiąże się z dużymi kosztami jej wytwarzania oraz bardzo nierównomiernym cyklem produkcyjnym, dlatego każde źródło „zielonej energii” musi mieć rezerwowe konwencjonalne źródło energii tej samej mocy.

8.5.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** – Wzrost udziału energii odnawialnej w bilansie zużycia energii pierwotnych w gminie Horyniec-Zdrój (do 2020 roku 5 %).
- **Cel nr 2** – Zmniejszenie energochłonności gospodarki, zarówno w procesach wytwórczych, jak i świadczeniu usług oraz konsumpcji.

Kierunki działań

Działania inwestycyjne:

1. Budowa nowych ciepłowni na biomasę.
2. Inwestycje podnoszące efektywność energetyczną, w tym: montaż kolektorów słonecznych, termomodernizacja istniejących obiektów mieszkalnych i użyteczności publicznej.

Działania nieinwestycyjne:

1. Wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii oraz nowych rozwiązań technologicznych wykorzystujących energię odnawialną.
2. Włączenie problematyki odnawialnych źródeł energii do planów zagospodarowania przestrzennego.
3. Systematyczne zwiększanie udziału środków budżetowych w realizację programów efektywności energetycznej.
4. W ramach systemu edukacyjnego podnoszenie świadomości z zakresu energetyki odnawialnej.
5. Informowanie o korzyściach wynikających z energetyki odnawialnej oraz o możliwościach skorzystania z pomocy finansowej i technicznej.

8.5.3 Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji

Cel krótkookresowy

- **Cel nr 1** – wzrost udziału energii odnawialnej w bilansie paliwowo-energetycznym gminy Horyniec-Zdrój do 2,0 % w roku 2011 w strukturze zużycia nośników pierwotnych w gminie.

Działania

Działania inwestycyjne:

1. Modernizacja istniejących lub budowa nowych instalacji do produkcji energii ze źródeł odnawialnych, w tym m. in. do wykorzystania biomasy.

Działania nieinwestycyjne:

1. Dokonanie oceny zasobów energii odnawialnej m.in. wód geotermalnych.
2. Uruchomienie systemu mechanizmów wspierających rozwój energetyki odnawialnej (działania promocyjne).

8.5.4 Rejony koncentracji działań

Działania zmierzające do realizacji założonych celów będą się koncentrować w rejonach występowania źródeł i zasobów energii odnawialnej. Gmina Horyniec-Zdrój posiada korzystne warunki do wykorzystania siły wiatru, jednak ze względu na konflikt z celami ochrony przyrody zrezygnowano z tego rodzaju źródła energii odnawialnej. Dotychczas zarówno podmioty gospodarcze, jak również indywidualni mieszkańcy nie wystąpili z inicjatywą wykorzystania tego źródła energii. Możliwości występowania i wykorzystania wód geotermalnych wymagają dokładnego rozeznania i oceny ich przydatności do celów produkcji energii cieplnej. Kotłownia spalająca biomasę znajduje się w instalacji przetwarzającej drewno w Werchracie.

8.5.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych

Tabela 13. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych

Nazwa wskaźnika	Wartość w roku bazowym 2007	Wartość w roku		Źródło danych
		2013	2015	
1	2	3	4	5
Wskaźniki stanu środowiska (produktu) i reakcji				
Montaż kolektorów słonecznych [szt.]	0			Gmina, osoby fizyczne, podmioty gospodarcze
Budowa nowych kotłowni na biomasę	1			Gmina, podmioty gospodarcze, osoby fizyczne
Budowa energooszczędnych budynków mieszkalnych [szt.]	0			Gmina, osoby fizyczne

8.5.6 Działania priorytetowe w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych

Tabela 14. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych

L.p.	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
1	2	3	4	5
Zarządzanie i monitoring				
1.	Budowa nowych kotłowni na biomasę	Osoby fizyczne, małe i duże przedsiębiorstwa	2015	j.w.
2.	Montaż kolektorów słonecznych	Małe i duże przedsiębiorstwa, osoby fizyczne	2015	j.w.
3.	Budowa energooszczędnych budynków mieszkalnych	Małe, duże przedsiębiorstwa, osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe	2015	j.w.

8.6 Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów – priorytet 5

8.6.1 Informacje ogólne

Ochrona środowiska przyrodniczego będzie mieć na celu doskonalenie systemu obszarów chronionych oraz dalsze rozpoznanie zasobów przyrodniczych (różnorodności

biologicznej). Jej realizacja będzie obejmować utworzenie spójnej Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000 i sukcesywne opracowywanie planów ochrony dla tych obszarów. Plany ochrony będą również sukcesywnie opracowywane dla rezerwatów przyrody.

Rezultaty działań z zakresu gospodarowania lasami będą dotyczyć:

- wzrostu stabilności ekosystemów leśnych oraz pełnienia przez nie różnych funkcji,
- polepszenie stanu środowiska,
- udoskonalenie gatunkowej i funkcjonalnej struktury lasów z jednoczesnym zachowaniem odnawialności surowca,
- poprawa stanu gospodarowania w lasach niepaństwowych,
- rozwój i stabilizacja rynku usług leśnych,
- wzrost świadomości społecznej odnośnie roli i znaczenia lasów, w tym kształtowania funkcji środowiskotwórczej lasów.

8.6.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** - zachowanie oraz ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej.
- **Cel nr 2** - podnoszenie wartości krajobrazu oraz działania obejmujące ochronę, zrównoważone gospodarowanie, planowanie i odtwarzanie krajobrazu z udziałem społeczeństwa.
- **Cel nr 3** – zachowanie korzystnego wpływu lasu na równowagę środowiska oraz na poziom życia ludzi, zwiększanie powierzchni leśnej wraz z przywracaniem biologicznej różnorodności lasów.
- **Cel nr 4** – utrzymanie i wzmacnianie społeczno-ekonomicznej funkcji lasów, współpraca w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu, także z Ukrainą.

Kierunki działań

Podstawowe działania z tego zakresu wynikają z uwarunkowań przyrodniczych gminy Horyniec-Zdrój. Zarówno tereny wartościowe przyrodniczo, jak również powierzchnie leśne obejmują całą gminę, a większość działań z tego zakresu ma charakter ciągły.

Za priorytetowe przyjmuje się działania:

- zwiększania różnych form ochrony przyrody w granicach istniejących obszarów chronionych,
- zapewnienie prawidłowego funkcjonowania europejskiej sieci obszarów ochrony przyrodniczej NATURA 2000,
- współpracy transgranicznej na rzecz ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej,
- powszechnej ochrony lasów, w tym wzmacniania ochrony różnorodności biologicznej,
- wyznaczanie obszarów do zalesień,
- prowadzenie prawidłowej gospodarki leśnej oraz poprawy zagospodarowania lasów niepaństwowych.

Działania inwestycyjne:

- 1) Renaturyzacja zniszczonych ekosystemów i siedlisk przyrodniczych.
- 2) Pielęgnacja istniejących na terenie gminy pomników przyrody.
- 3) Tworzenie korytarzy ekologicznych, w tym poprzez zalesienia i zadrzewienia.
- 4) Przebudowa monokultur leśnych na rzecz drzewostanów wielogatunkowych zgodnych z siedliskiem.
- 5) Zalesianie terenów wyłączonych z użytkowania rolniczego.
- 6) Wprowadzania zadrzewień śródpolnych na terenach o małej lesistości.
- 7) Odbudowa potencjału produkcyjnego ekosystemów leśnych naruszonych w wyniku katastrof leśnych i pożarów.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Współudział w opracowywaniu planów ochrony sieci obszarów NATURA 2000, rezerwatów przyrody.
- 2) Ochrona dolin rzecznych przez tworzenie korytarzy ekologicznych, w tym ochrona gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem (praca ciągła).
- 3) Propagowanie i wspieranie na obszarach cennych przyrodniczo działań zapewniających ludności dochody z równoczesnym zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju (agroturystyka, rolnictwo ekologiczne i inne).
- 4) Dokumentowanie i wprowadzanie nowych form ochrony przyrody na terenach cennych przyrodniczo.
- 5) Opracowywanie i wdrażanie programów ochrony terenów zieleni gminnej.

Działania nieinwestycyjne w zakresie zrównoważonej gospodarki leśnej:

1. Opracowywanie i realizacji planów urządzania lasów PGL oraz uproszczonych planów dla lasów niepaństwowych.
2. Ochrona leśnych zasobów genowych, w tym pielęgnacja zasobów baz nasiennych.
3. Powiększanie powierzchni enklaw śródleśnych.
4. Wdrażanie wojewódzkiego programu zalesiania.
5. Utrzymanie i wzmacnianie istniejących form ochrony przyrody i krajobrazu.
6. Podnoszenie świadomości i wiedzy ekologicznej społeczeństwa, w tym szkolenia dla właścicieli lasów niepaństwowych na temat prawidłowych zasad zagospodarowania w lasach i prowadzenia gospodarki leśnej.
7. Doskonalenie procedur związanych z realizacją zalesień gruntów porolnych.
8. Wykonanie opracowań wyznaczających potencjalne tereny do zadrzewień i zalesień.

8.6.3 Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji

Cele krótkookresowe

- **Cel nr 1** - Realizacja zobowiązań międzynarodowych w zakresie ochrony przyrody oraz z ustawy o ochronie przyrody.
- **Cel nr 2** - Ochrona terenów zieleni gminnej i krajobrazu.
- **Cel nr 3** - Intensyfikacja działań na rzecz trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.
- **Cel nr 4** - Wyznaczanie nowych terenów do zadrzewień i zalesień.

Działania

Działania w zakresie ochrony przyrody należą głównie do pozainwestycyjnych oraz prowadzone są w sposób ciągły.

Działania pozainwestycyjne:

- 1) Przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej terenów w granicach gminy Horyniec-Zdrój (praca ciągła).
- 2) Prowadzenie szeroko zakrojonej edukacji ekologicznej, z uwzględnieniem lasów (praca ciągła).

- 3) Ochrona walorów przyrodniczych m.in. przez tworzenie użytków ekologicznych, korytarzy ekologicznych, rezerwatów przyrody i innych form.
- 4) Identyfikacja i lokalizacja zbiorowisk roślinnych i biotopów wymagających specjalnej troski.
- 5) Ochrona walorów przyrodniczych istniejącego parku krajobrazowego, rezerwatu przyrody, pomników przyrody (praca ciągła).
- 6) Inwentaryzacja zdegradowanych ekosystemów wodno-błotnych oraz opracowanie programów ich ochrony i renaturyzacji.
- 7) Opracowanie i wdrażanie programów ochrony terenów zieleni w gminie oraz krajobrazu (sukcesywnie).
- 8) Opracowanie zasad renaturyzacji drzewostanów zdegradowanych.
- 9) W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustalać zasady zadrzewień i zalesień.

Działania inwestycyjne:

- 1) Wykup wybranych cennych przyrodniczo gruntów (sukcesywnie, praca ciągła).
- 2) Przebudowa drzewostanów zmienionych i silnie uszkodzonych lub niezgodnych z siedliskiem.
- 3) Odbudowa produkcyjnych ekosystemów leśnych uszkodzonych w wyniku katastrof lub pożarów.
- 4) Zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego.

8.6.4 Rejony koncentracji działań

Działania prowadzone będą w granicach terenów chronionych przyrodniczo, a także na terenach planowanych do objęcia nowymi formami ochrony, na terenach rolnych, leśnych i zieleni gminnej. Planowane działania dotyczące ochrony obszarów leśnych realizowane będą jako proces ciągły.

Do zadrzewień i zalesienia będą przeznaczane grunty, na których nie prowadzi się produkcji rolniczej oraz tereny nieużytków. Wybór terenów do zadrzewień i zalesień będzie uwzględniać cenne przyrodniczo – tereny bagienne oraz półnaturalne łąki w dolinach rzek i potoków, które planuje się objąć ochroną „użytku ekologicznego” i „korytarza ekologicznego”. Ostateczna lokalizacja terenów przeznaczonych do zadrzewień i zalesień

będzie uwzględniana w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub decyzjach o warunkach zagospodarowania terenu.

8.6.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważonego rozwoju lasów

Tabela 15. Ważniejsze wskaźniki w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważonego rozwoju lasów

Nazwa wskaźnika	Wartość w roku bazowym	Wartość w roku		Źródło danych
	2007	2011	2015	
1	2	3	4	5
Wskaźnik stanu środowiska i rezultatu				
Ilość powołanych rezerwatów [szt.]	1			US w Rzeszowie
Ilość utworzonych parków krajobrazowych [szt.]	1			US w Rzeszowie
Ilość utworzonych obszarów chronionego krajobrazu [szt.]	1			US w Rzeszowie
Ilość utworzonych obszarów NATURA 2000 [szt.]	1			US w Rzeszowie
Ilość opracowanych planów ochrony dla parków krajobrazowych [szt.]	1			PUW
Ilość opracowanych programów ochrony zieleni i krajobrazu [szt.]	0			Gmina
Powierzchnia użytków ekologicznych [ha]	4,09			Gmina
Powierzchnia gruntów leśnych [ha]	11 997,7			US w Rzeszowie
Grunty nieleśne przeznaczone pod zalesienia [ha/rok]	0,80			US w Rzeszowie, Nadleśnictwo Lubaczów, gmina
Zalesianie w lasach publicznych i prywatnych [ha/rok]	0,28			US w Rzeszowie, Nadleśnictwo Lubaczów, gmina

8.6.6 Działania priorytetowe w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważonego rozwoju lasów

Tabela 16. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie różnorodności biologicznej i krajobrazowej i zrównoważonego rozwoju lasów

L.p.	Rodzaj działania/ Przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
1	2	3	4	5
Zarządzanie ochroną przyrody				
1.	Identyfikacja i lokalizacja zbiorowisk roślinnych i biotopów wymagających specjalnej troski	samorząd gminy	Do 2015 r.	Budżet państwa
2.	Pielęgnacja i konserwacja pomników przyrody	samorząd gminy	Sukcesywnie	Budżet państwa
Edukacja i monitoring przyrodniczy				
3.	Prowadzenie edukacji ekologicznej	samorząd gminy	Praca ciągła	Budżet państwa
4.	Opracowanie i wdrożenie programu ochrony zieleni i krajobrazu w gminie	samorząd gminy	Do 2015 r.	Środki własne, fundusze UE
5.	Propagowanie i wspieranie na obszarach cennych przyrodniczo działań zapewniających ludności dochody z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju (formy przyjazne dla środowiska)	samorząd gminy, Parki Krajobrazowe	Praca ciągła	Środki własne, fundusze UE
6.	Wykup cennych przyrodniczo gruntów	samorząd gminy	sukcesywnie	Środki własne, fundusze zagraniczne
7.	Zachowanie, przywracanie utraconej różnorodności biologicznej siedlisk leśnych i zwiększanie biologicznej różnorodności lasów	Lasy Państwowe, samorząd gminy, właściciele gruntów	2008 - 2015	Budżet państwa, środki własne PGL, środki pomocowe, środki własne właścicieli gruntów
8.	Przygotowanie podstaw do rozszerzenia zalesień	Nadleśnictwo Lubaczów, właściciele gruntów	2008 – 2015 Praca ciągła	Budżet państwa, środki własne PGL, środki pomocowe, środki własne właścicieli gruntów
9.	Nadzór i kontrola nad zalesianiem gruntów prywatnych	Nadleśnictwo Lubaczów, Samorząd gminy	2008 - 2015 Praca ciągła	Budżet państwa, środki własne LP, fundusze UE
10.	Ochrona leśnych zasobów genowych, w tym pielęgnacja zasobów baz nasiennych	Placówki naukowo-badawcze, Nadleśnictwo Lubaczów	2008 - 2015 Praca ciągła	Budżet państwa, środki własne LP, fundusze UE, fundusze ochrony środowiska
11.	Zalesienia na gruntach LP oraz gruntach wycofanych z produkcji rolnej, produkcja materiału sadzeniowego	LP, samorząd gminy, właściciele lasów niepaństwowych	2008 -2015 praca ciągła	Budżet państwa, środki własne LP, fundusze UE, fundusze ochrony środowiska
12.	Przebudowa drzewostanów uszkodzonych lub niezgodnych z siedliskiem	LP, samorząd gminy, właściciele lasów niepaństwowych	2008 -2015	Budżet państwa, środki własne LP, fundusze UE, fundusze ochrony środowiska

8.7 Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej – priorytet 6

8.7.1 Informacje ogólne

Gmina Horyniec-Zdrój należy do rejonów o czystym powietrzu. Realizacja zadań objętych tym celem w gminie powinna przyczynić się do utrzymania wysokiej jakości powietrza, spełniającej wymagania ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz poprawy warunków życia ludzi.

8.7.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** – przeciwdziałanie globalnym zmianom klimatu poprzez sukcesywną redukcję emisji gazów cieplarnianych.

Kierunki działań

Działania inwestycyjne:

- 1) Ograniczanie emisji komunikacyjnej poprzez remonty dróg, rozwój i modernizację transportu kolejowego i zbiorowego, tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego.
- 2) Redukcja niskiej emisji poprzez: stosowanie ekologicznych nośników energii, termomodernizację budynków.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Działania edukacyjne i promocyjne dotyczące upowszechniania wykorzystania odnawialnych źródeł energii, edukacja na temat szkodliwości spalania odpadów.
- 2) Stymulowanie władz lokalnych – gminnych do opracowania planów cyrkulacji ruchu drogowego.
- 3) Promowanie proekologicznych środków zbiorowego transportu (kolejowego).
- 4) Promowanie komunikacji zbiorowej i ruchu rowerowego.

8.7.3 Cele krótkookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Cele krótkookresowe

- **Cel nr 1** – Ograniczenie emisji niskiej z ogrzewnictwa indywidualnego oraz emisji z transportu i jej oddziaływania.
- **Cel nr 2** – Ograniczenie emisji ze źródeł przemysłowych i energetyki.

- **Cel nr 3** – Zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

Działania

Ochrona powietrza atmosferycznego

Działania inwestycyjne:

- 1) Remonty nawierzchni drogowych i przebudowa dróg o małej przepustowości.
- 2) Tworzenie warunków dla rozwoju ruchu rowerowego poprzez budowę ścieżek rowerowych.
- 3) Redukcja niskiej emisji poprzez: termomodernizację budynków, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii zwłaszcza na terenie uzdrowiska Horyniec-Zdrój.
- 4) Ograniczanie emisji z procesów przemysłowych m.in. poprzez: prowadzenie na stacjach paliw płynnych hermetyzacji procesu obrotu paliwami, wprowadzanie nowoczesnych technik spalania paliw oraz poprawę sprawności urządzeń do redukcji zanieczyszczeń.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Propagowanie zwiększenia wykorzystania paliw alternatywnych (np. biopaliwa).
- 2) Promocja i wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii.

Ochrona klimatu i warstwy ozonowej

Wszystkie działania określone dla ochrony powietrza będą jednocześnie przeciwdziałać zmianom klimatu. Temu celowi służą również działania podejmowane w wielu innych sektorach, a mianowicie: leśnictwie, rolnictwie, gospodarce odpadami.

Działania inwestycyjne:

- 1) Wszelkie działania inwestycyjne ograniczające emisję zanieczyszczeń do powietrza.
- 2) Uszczelnienie i usprawnienie procesów przesyłu gazu ziemnego.
- 3) Wszelkie działania w gospodarce odpadami (zmniejszanie ilości odpadów, odzysk odpadów), zwiększanie lesistości (jeden ze sposobów pochłaniania CO₂) i rolnej (rozwój upraw energetycznych).

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Promowanie i wspieranie inicjatyw na rzecz ochrony klimatu oraz edukacji społecznej w zakresie ochrony warstwy ozonowej.

8.7.4 Rejony koncentracji działań

Działania z tego zakresu będą realizowane przede wszystkim w zabudowie mieszkaniowej – termomodernizacja (ocieplenie budynków, wymiana stolarki, instalacja alternatywnych źródeł energii) oraz zabudowie przemysłowej poprzez zmiany w procesach technologicznych polegające na: stosowaniu materiałów innych niż niebezpieczne, wymianie urządzeń chroniących powietrze na nowsze urządzenia o wyższej sprawności.

8.7.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu

Tabela 17. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu

Nazwa wskaźnika	Wartość w roku bazowym 2007	Wartość w roku		Źródło danych
		2011	2015	
1	2	3	4	5
Wskaźnik presji				
Emisja zanieczyszczeń do powietrza przez podmioty korzystające ze środowiska [Mg/rok]	33,34			Zakłady przemysłowe
Wskaźnik stanu				
Klasyfikacja strefy ze względu na ochronę zdrowia, uzdrowiskową oraz ochronę roślin	A			WIOŚ Rzeszów
Wskaźniki reakcji				
Nakłady inwestycyjne na ochronę powietrza i klimatu [tys. zł]	0			US Rzeszów

8.7.6 Działania priorytetowe w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu

Tabela 18. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony powietrza

L.p.	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
1	2	3	4	5
Inwestycje				
1.	Przedsięwzięcia ograniczające emisję niską z sektora	Przedsiębiorstwa, samorząd gminy	2008 – 2015	Środki własne przedsiębiorstw i

	komunalnego i komunikacji na terenie uzdrowiska Horyniec-Zdrój			samorządu, fundusze UE
2.	Realizacja działań i przedsięwzięć wykorzystujących energię ze źródeł odnawialnych	Przedsiębiorstwa, samorząd gminy, osoby indywidualne	2008 – 2015	Środki własne przedsiębiorstw, samorządu gminy i osób prywatnych, EFRR, FS
3.	Realizacja działań w zakresie poprawy infrastruktury drogowej i płynności ruchu	Zarządzający drogami, samorząd gminy	2008 – 2015 i dłużej	Środki własne, EFRR

8.8 Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb – priorytet 7

8.8.1 Informacje ogólne

Realizacja tego priorytetu ma na celu ochronę gleb uwzględniającą standardy jakościowe europejskie i krajowe, zagospodarowanie terenów przekształconych i zdewastowanych oraz racjonalnie wykorzystanie gleb. Tereny aktualnie nie przydatne zostaną włączone do użytkowania przez przystosowanie ich do nowych funkcji.

8.8.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** – Przywracanie funkcji przyrodniczych terenom zdegradowanym oraz ich rekultywacja.
- **Cel nr 2** – Identyfikacja i likwidacja zagrożeń powierzchni ziemi.
- **Cel nr 3** – Ochrona gleb nadających się do użytkowania rolniczego i leśnego przed przeznaczaniem na inne cele.

Kierunki działań

Działania inwestycyjne:

- 1) Rekultywacja terenu zamkniętego składowiska odpadów komunalnych w Horyńcu-Zdroju.
- 2) Sukcesywna rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych i przywracanie ich wartości użytkowej.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności.
- 2) Wspieranie rolnictwa ekologicznego i przedsięwzięć rolno-środowiskowych.
- 3) Wspieranie dobrych praktyk rolniczych i restrykcyjne przestrzeganie zasad ochrony gleb w działalności gospodarczej.

8.8.3 Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji**Cele krótkookresowe**

- **Cel nr 1** – Rekultywacja i zagospodarowanie terenu zamkniętego składowiska odpadów komunalnych w Horyńcu-Zdroju.
- **Cel nr 2** – Ograniczanie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na jakość gleb.

DziałaniaDziałania inwestycyjne:

- 1) Rekultywacja zamkniętego składowiska odpadów komunalnych w Horyńcu-Zdroju.
- 2) Przywracanie funkcji przyrodniczych terenów zdegradowanych i zdewastowanych.
- 3) Likwidowanie dzikich składowisk odpadów.
- 4) Unowocześnienie produkcji poprzez modernizację gospodarstw rolnych.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Wprowadzenie zasad właściwego korzystania z powierzchni ziemi w działalności gospodarczej.
- 2) Identyfikacja zagrożeń powierzchni ziemi.
- 3) Wspieranie gospodarstw ekologicznych i promowanie produktów markowych.
- 4) Wspieranie wszelkich inicjatyw społecznych na rzecz zagospodarowania terenów zdegradowanych.

8.8.4 Rejony koncentracji działań

Działania w zakresie ochrony terenów zdegradowanych będą się koncentrować na zamkniętym składowisku odpadów komunalnych w Horyńcu-Zdroju oraz na wyrobiskach po działalności górniczej. Ponadto istotne będzie przywrócenie wymaganych standardów jakości gleb w granicach gminy na gruntach użytkowanych rolniczo oraz działania proekologicznej

produkcji rolnej w ramach programów rolno-środowiskowych do 2012 r. Rejony działań zostały naniesione na Mapie 8.

8.8.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie powierzchni ziemi i przywrócenia wartości użytkowej gleb

Tabela 19. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie ochrony powierzchni ziemi i przywrócenia wartości użytkowej gleb

Nazwa wskaźnika	Wartość w roku bazowym 2007	Wartość w roku	Wartość w roku	Źródło danych
		2011	2015	
1	2	3	4	5
Wskaźniki presji				
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji [ha]	1,75			US Rzeszów
Powierzchnia nieużytków [ha]	72,5			US Rzeszów
Wskaźniki reakcji				
Grunty zrekultywowane [ha]	0			US Rzeszów
Ilość zamkniętych i zrekultywowanych składowisk odpadów komunalnych [szt.]	0			WIOŚ Rzeszów
Liczba zarejestrowanych gospodarstw ekologicznych [szt.]	2			ODR Lubaczów

8.8.6 Działania priorytetowe w zakresie powierzchni ziemi i przywrócenia wartości użytkowej gleb

Tabela 20. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony powierzchni ziemi i przywrócenia wartości użytkowej gleb

L.p.	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
1	2	3	4	5
Inwestycje				
1.	Rekultywacja składowiska odpadów komunalnych w Horyńcu-Zdroju	Samorząd gminy	2008 – 2011	Środki własne, GFOŚiGW, WFOŚiGW,FS
2.	Bieżąca rekultywacja terenów poeksploatacyjnych surowców pospolitych	Przedsiębiorstwa	Zadanie ciągłe	Środki własne przedsiębiorstw
3.	Bieżąca identyfikacja i likwidacja przekroczeń standardów gleby i ziemi	samorząd gminy, rolnicy	Ciągłe	Środki prywatne, środki własne gminy

8.9 Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym – priorytet 8

8.9.1 Informacje ogólne

Realizacja tego priorytetu pozwoli na utrzymanie dobrego klimatu akustycznego w gminie Horyniec-Zdrój. Problem promieniowania elektromagnetycznego ze względu na brak pomiarów przez WIOŚ można ocenić na podstawie pomiarów z tego zakresu prowadzonych w powiecie lubaczowskim, że nie wykazuje przekroczeń wartości dopuszczalnych w terenach zabudowy.

8.9.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** – Podniesienie komfortu akustycznego mieszkańców gminy i kuracjuszy uzdrowiska Horyniec-Zdrój.
- **Cel nr 2** – Niedopuszczenie do pogorszenia klimatu akustycznego na terenie gminy Horyniec-Zdrój.

- **Cel nr 3** – Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym – utrzymanie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

Kierunki działań

Ochrona przed hałasem

Działania inwestycyjne:

- 1) Modernizacje i remonty nawierzchni dróg, budowa obwodnicy dla uzdrowiska Horyniec-Zdrój.
- 2) Stosowanie rozwiązań technicznych ograniczających emisję hałasu.
- 3) Zabezpieczanie przed pogorszeniem sytuacji akustycznej w gminie.
- 4) Tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Preferowanie oraz egzekwowanie lokalizacji obiektów z uwzględnieniem uciążliwości hałasowej.

Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Uwzględnianie w planach miejscowych oraz w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zagadnienia ochrony ludzi i środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

8.9.3 Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji

Cele krótkookresowe

- **Cel nr 1** – utrzymanie korzystnego poziomu akustycznego na terenie gminy.
- **Cel nr 2** – Realizacja nowych linii energetycznych jako kablowych oraz modernizacja istniejących w terenach chronionych przyrodniczo.

Działania

Działania inwestycyjne:

- 1) Modernizacje i remonty nawierzchni dróg zwłaszcza w uzdrowisku,
- 2) Zabezpieczanie przed pogorszeniem sytuacji akustycznej na terenie gminy,
- 3) Tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Zapewnienie przestrzegania zasad strefowania w planowaniu przestrzennym.
- 2) Promowanie wykorzystania zbiorowych środków transportu oraz ruchu rowerowego.
- 3) Ograniczanie prędkości na wybranych drogach w gminie.
- 4) Stosowanie ekranów naturalnych z zieleni lub szczelnych ogrodzeń.

8.9.4 Rejony koncentracji działań

Działania w zakresie ochrony przed hałasem będą się koncentrować głównie wzdłuż tras komunikacyjnych o największym natężeniu ruchu. Najważniejsze rejony koncentracji działań to ulice przelotowe w uzdrowisku oraz planowana obwodnica dla uzdrowiska Horyniec-Zdrój. Na terenie gminy działania z zakresu ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym należy prowadzić wokół obiektów i systemów przesyłowych energii elektrycznej 110 kV i wzwyż oraz wokół stacji nadawczych telefonii komórkowej.

8.9.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

Tabela 21. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

Nazwa wskaźnika	Wartość w roku bazowym 2005	Wartość w roku	Wartość w Roku	Źródło danych
		2011	2015	
1	2	3	4	5
Wskaźniki presji				
Ilość ulic i dróg z przekroczonym poziomem hałasu / ilość ulic i dróg objętych pomiarami	0 / 10			WIOŚ Rzeszów

Stwierdzone przekroczenia pól elektromagnetycznych	-			WIOŚ Rzeszów
Wskaźniki reakcji				
Liczba obiektów objętych badaniami pól elektromagnetycznych [szt.]	0			WIOŚ Rzeszów

8.9.6 Działania priorytetowe w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

Tabela 22. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

L.p.	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
1	2	3	4	5
Zarządzanie i monitoring				
1.	Monitoring hałasu i ocena hałasu na terenie uzdrowiska	WIOŚ	Zadanie ciągłe	Budżet państwa
Inwestycje				
2.	Remonty nawierzchni dróg w gminie	Samorząd gminy, zarządcy dróg	2008 – 2015 ciągła	Środki własne, Środki zarządzających drogami
3.	Budowa ścieżek rowerowych	Samorząd gminy	2008 – 2015	środki własne, fundusze UE
4.	Pielęgnacja zieleni przydrożnej	Samorząd gminy, zarządcy dróg	Ciągłe	środki własne, fundusze ochrony środowiska

8.10 Ochrona zasobów kopalin – priorytet 9

8.10.1 Informacje ogólne

Realizacja tego priorytetu ma na celu ochronę zasobów kopalin ze względu na ich nieodnawialność. W gminie Horyniec-Zdrój udokumentowane zostały surowce skalne na potrzeby budownictwa, oraz kopaliny – złoża borowiny oraz wody mineralne w Horyńcu-Zdroju. Realizacja priorytetu pozwoli na ochronę nieodnawialnych zasobów kopalin oraz na ograniczenie presji wywieranej na środowisko przez kopalnictwo zwłaszcza, że tereny te zostały objęte ochroną przyrody.

8.10.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Cel średniookresowy

- **Cel nr 1** – Optymalizacja wykorzystania i ograniczanie presji na środowisko związanej z eksploatacją kopalin.
- **Cel nr 2** – Poszukiwanie i rozpoznawanie nowych złóż surowców.

Kierunki działań

Działania inwestycyjne:

- 1) Rekultywacja terenów zdegradowanych dotychczasową eksploatacją kopalin.
- 2) Dalsze rozpoznawanie i dokumentowanie nowych zasobów surowców.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Zapewnienie ochrony udokumentowanych złóż kopalin w planowaniu przestrzennym.
- 2) Wzmacnianie systemu ochrony zasobów w oparciu o obowiązujące przepisy prawne.

8.10.3 Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji

Cele krótkookresowe

- **Cel nr 1** – Racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin.
- **Cel nr 2** – Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin.

Działania

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Rozpoznanie zasobów surowców o szczególnym znaczeniu, w tym m.in. wód geotermalnych i wód mineralnych.

8.10.4 Rejony koncentracji działań

Działania w zakresie ochrony kopalin będą się koncentrować na obszarach ich występowania, a także w rejonie przewidywanych wód geotermalnych.

8.10.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony kopalin

Tabela 23. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie ochrony kopalin

Nazwa wskaźnika	Wartość w roku bazowym 2007	Wartość w roku	Wartość w roku	Źródło danych
		2011	2015	
1	2	3	4	5
Wskaźniki presji				
Liczba udokumentowanych złóż kopalin [szt.]	3			Bilans zasobów kopalin w Polsce (PIG)
Zmiana wielkości zasobów surowcowych [%]	0			Bilans zasobów kopalin w Polsce (PIG)

8.10.6 Działania priorytetowe w zakresie ochrony kopalin

Działania z tego zakresu będą realizowane przez jednostki wyższego szczebla administracji samorządowej i państwowej.

9. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM

9.1 Struktura zarządzania programem

Zarządzanie środowiskiem wynikające z Programu będzie spoczywać na władzach gminy Horyniec-Zdrój. W realizacji zadań wynikających z Programu wymagana będzie współpraca ze wszystkimi szczeblami władz samorządowych i rządowych, a także współpraca z pozostałymi podmiotami uczestniczącymi w zarządzaniu środowiskiem na terenie gminy.

Program nie jest aktem prawa miejscowego. Jego realizacja będzie prowadzona zgodnie z kompetencjami określonymi w przepisach prawa, a zwłaszcza w ustawie Prawo ochrony środowiska. Realizacja Programu wymaga zaangażowania administracyjnych władz samorządowych gminy. Do nich należy bezpośrednie zarządzanie Programem. Wójt Gminy Horyniec-Zdrój posiada instrument zarządzania przestrzenią i środowiskiem, jakim jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Jest to poziom, na którym odbywa się lokalizacja przedsięwzięć z uwzględnieniem wymogów z zakresu ochrony środowiska.

Warunkiem realizacji założonych celów ekologicznych jest: konsekwentna realizacja działań określonych w Programie, jego weryfikacja i aktualizacja wraz z oceną skutków dla środowiska. Na **poziomie regionalnym** zarządzanie, realizacja i kontrola prowadzona będzie przez administrację rządową i samorządową oraz przez instytucje powołane do zarządzania środowiskiem. Ważnym uczestnikiem Programu o charakterze ponadlokalnym będzie Związek Gmin Ziemi Lubaczowskiej realizujący zadania z zakresu gospodarki odpadami, ochrony wód i edukacji ekologicznej.

Dla poprawy stanu środowiska w granicach gminy istotne są przedsięwzięcia realizowane przez **przedsiębiorstwa i podmioty gospodarcze** działające na terenie gminy. W zakresie ich działania są m.in. możliwości ograniczania odpadowości, materiałochłonności, energochłonności, racjonalizacji zużycia wody.

Odbiorcami Programu będzie **społeczeństwo gminy Horyniec-Zdrój**, które w wyniku poszerzonej wiedzy o stanie środowiska będzie mogło spożytkować ją na rzecz ochrony środowiska na poziomie lokalnym.

9.2 Instrumenty i narzędzia realizacji Programu

Obowiązujące przepisy prawne pozwalają na skuteczne zarządzanie środowiskiem i realizację celów ekologicznych określonych w Programie. Z art. 186 pkt 4 Prawa ochrony środowiska wynika, że organ administracji nie może wydać pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, jeżeli byłoby to sprzeczne z Programem.

Instrumenty prawno-administracyjne

Do podstawowych instrumentów prawnych odnoszących się do zagadnień ochrony środowiska na szczeblu gminy należą:

- decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach,
- oceny oddziaływania planowanych przedsięwzięć na jakość środowiska,
- zgody na przeznaczanie gruntów rolnych na cele nierolnicze oraz na gospodarcze wykorzystanie odpadów,
- plan gospodarki odpadami.

Instrumenty administracyjne to przede wszystkim:

- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- strategie i programy branżowe uwzględniające wymogi ochrony środowiska,
- plany ochrony parku krajobrazowego, rezerwatów przyrody.

Instrumenty finansowe i ekonomiczne to m.in.:

- opłaty za korzystanie ze środowiska,
- administracyjne kary pieniężne,
- kredyty, w tym umarżalne oraz dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- dotacje z funduszy europejskich oraz Funduszu Spójności,
- zwolnienia i ulgi podatkowe.

Instrumenty społeczne

Skuteczność wdrażania Programu będzie od zaangażowania lokalnej społeczności. Niezbędne będą więc działania polegające na łagodzeniu konfliktów pomiędzy rozwojem inwestycyjnym na obszarach objętych ochroną przyrody np. NATURA 2000. Usprawnianie współpracy i budowanie partnerstwa wśród lokalnej społeczności będzie polegać na:

- działaniach samorządu w zakresie dokształcania się i systemów szkoleń, współpracy i partnerstwa w systemach sieciowych,
- budowanie powiązań władz ze społeczeństwem poprzez: udział w procedurach ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, edukacji ekologicznej, dostępie do informacji o środowisku.

9.3 Metody i częstotliwość przeprowadzania analizy realizacji ustaleń Programu

Osiągnięcie założonych celów ekologicznych w Programie będzie wymagać jego okresowej weryfikacji i aktualizacji oraz oceny skutków dla środowiska.

Wójt Gminy Horyniec-Zdrój będzie co dwa lata sporządzał raport z wykonania Programu i przedstawiał go Radzie Gminy. Raport oraz ocena uwarunkowań realizacji Programu stanowić będą podstawę do aktualizacji strategii ochrony i poprawy stanu środowiska (przynajmniej raz na 4 lata).

Analiza i ocena realizacji przedsięwzięć zawartych w Programie prowadzona będzie przy pomocy **monitoringu**, opierającego się o dane statystyczne (US w Rzeszowie) i monitoring jakości środowiska (WIOŚ w Rzeszowie) oraz podmiotów działających na terenie gminy.

Monitoring będzie prowadzony w zakresie:

- zmian stanu środowiska w porównaniu z rokiem bazowym – 2007 r.,
- stopnia realizacji przyjętych celów ekologicznych,
- oceny wykonania przyjętych działań,
- zmiany uwarunkowań realizacji Programu.

Zamieszczone w Programie propozycje wskaźników monitorowania efektywności realizacji celów ekologicznych pozwolą na ocenę zmian w środowisku, będących wynikiem realizacji działań zawartych w Programie.

10. ASPEKTY FINANSOWE REALIZACJI PROGRAMU

10.1 Informacje ogólne na temat źródeł finansowania Programu

Jednym z ważniejszych aspektów ochrony środowiska w gminie Horyniec-Zdrój jest pozyskiwanie i dysponowanie środkami finansowymi przeznaczonymi na ten cel.

Zadania określone w przepisach prawnych oraz bieżące zadania ochrony środowiska wymagać będą znacznych nakładów finansowych. Środki płatnicze na finansowanie ochrony środowiska będą pochodzić z:

1. środki własnych budżetu gminy,
2. środki własne podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy,
3. pożyczek i dotacji z powiatowego i/lub wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i/lub Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska,
4. międzynarodowych instytucji finansowych (środki unijne).

Realizacja Programu będzie finansowana ze środków:

1) publicznych, w tym:

- a) krajowych z: budżetu gminy, pozabudżetowych instytucji publicznych,
- b) zagranicznych, pochodzących m.in. z Funduszu Spójności, funduszy strukturalnych, Inicjatyw Wspólnoty i innych

2) niepublicznych, pochodzących z przedsiębiorstw i od inwestorów, banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych itp., których najczęstszymi formami finansowania będą:

- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- udziały kapitałowe (akcje i udziały w spółkach),

- fundusze własne inwestorów,
- dotacje (tzw. granty) i subwencje właściwe,
- zagraniczna pomoc finansowa udzielana przez fundacje, programy pomocowe.

Dla realizacji Programu ważna jest znajomość zasad finansowania przedsięwzięć o charakterze ekologicznym i możliwości pozyskiwania dodatkowych pieniędzy (oprócz funduszy własnych) z instytucji, jakie funkcjonują na polskim rynku oraz zasad, jakimi się kierują przy dofinansowywaniu inwestycji.

Głównymi źródłami dotacji w gminie Horyniec-Zdrój będą fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Zmniejszać się będzie udział środków własnych i budżetowych na ochronę środowiska. Udział środków własnych, wspomaganych kredytami wynosi obecnie ponad 20 %. Wzrastać będzie udział środków pomocy zagranicznej.

Województwo podkarpackie będzie dysponować środkami unijnymi w ramach: Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013, Programami Operacyjnymi opracowanymi na szczeblu krajowym, Programami Europejskiej Współpracy Terytorialnej, Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.

W latach 2007 – 2015 województwo podkarpackie może dysponować kwotą 2 746,91 mln euro, w ramach działań objętych Strategią Rozwoju Kraju.

10.2 Możliwości finansowania przedsięwzięć przez ważniejsze instrumenty finansowe

Inwestycje służące realizacji celów priorytetowych na lata 2008 – 2011 i perspektywą na lata 2012 – 2015 będą pochodzić m.in. z funduszy unijnych oraz programów pomocowych. Do ważniejszych, które stwarzają szanse na uzyskanie środków należą:

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007 - 2013

W ramach tego programu będą realizowane przedsięwzięcia ochrony środowiska o znaczeniu regionalnym i ponadlokalnym. Środki będą pochodzić z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w wysokości 1 136,3 mln euro, z tego ok. 18 % na realizację **Osi priorytetowej 4 „Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom”**. Z funduszu będą realizowane inwestycje dotyczące dużych projektów, np. systemy kanalizacji i oczyszczalnie ścieków w aglomeracjach ponad 15 000 RLM lub gospodarce odpadami służące ponad 150 000 mieszkańcom.

Analiza możliwości pozyskania środków na realizację celów zawartych w Programie wskazuje, że nadal realizacja ich będzie się opierać na środkach własnych samorządu gminy

Horyniec-Zdrój oraz na środkach publicznych w formie pożyczek preferencyjnych z Narodowego, Wojewódzkiego i Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska. Z funduszy unijnych środki mogą pochodzić z Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności.

System finansowania podlega ciągłym przemianom. Pojawiają się nowe źródła finansowania, zmieniają się ich udziały i formy w łącznych wydatkach na ochronę środowiska w Polsce.

W najbliższym czasie w finansowaniu dziedzin ochrony środowiska zostaną na pierwszym miejscu w gminie postawione działania na rzecz racjonalnej gospodarki ściekowej oraz gospodarki odpadami. Nadal konieczne będzie przeznaczanie znacznych środków na ochronę cennych walorów przyrodniczych oraz kopalin. Istotny udział w finansowaniu zadań związanych z ochroną wód i gospodarką odpadami nadal będzie ponosić samorząd gminy.

10.3 Nakłady na realizację Programu

Szacunkowe koszty wdrażania "Programu..." przedstawiono w tabeli niżej. Koszty te zostały określone w oparciu o:

- dane dotyczące przedsięwzięć priorytetowych dla gminy Horyniec-Zdrój,
- szczegółowe dane odnośnie kosztów realizacji konkretnych przedsięwzięć lub szacunek kosztów uzyskany z gminy,
- dane statystyczne dotyczące średniorocznych wydatków na ochronę środowiska i gospodarkę wodną,
- ocenę wielkości środków możliwych do zaangażowania (tzw. ramy finansowe).

Tabela 24. Nakłady na realizację Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Horyniec-Zdrój
(wg cen z grudnia 2007 r.)

L.p.	Nazwa realizowanego zadania	Szacowane nakłady w latach 2008 – 2011		Szacowane nakłady w latach 2012 – 2015	
		tys. zł	%	tys. zł	%
1	2	3	4	5	6
1.	Priorytet 1: Ochrona wód i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych	1 220,0	19,53	1 500,0	33,30
2.	Priorytet 2. Przeciwdziałanie zagrożeniom	100,0	1,60	275,0	6,10
3.	Priorytet 3. Gospodarka odpadami	264,0	4,22	1 015,0	22,53
4.	Priorytet 4. Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych	255,0	4,08	385,0	8,54
5.	Priorytet 5. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów	1 541,1	24,66	607,9	13,49
6.	Priorytet 6. Ochrona powietrza	500,0	8,00	300,0	6,66

	atmosferycznego				
7.	Priorytet 7. Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb	2000,0	32,00	100,0	2,22
8.	Priorytet 8. Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym	200,0	3,20	150,0	3,33
9.	Priorytet 9. Ochrona zasobów kopalin	40,0	0,64	40,0	0,89
10.	Działania o charakterze systemowym, w tym m.in. zintegrowany system zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń, edukacja ekologiczna, wzmocnienie instytucjonalne	125,0	2,00	125,0	2,77
11.	Zarządzanie programem ochrony środowiska (w tym raporty)	4,5	0,07	7,5	0,17
12.	Ogółem	6 249,60	100	4 505,4	100

Możliwość uzyskania środków unijnych zależy będzie od ilości oraz jakości projektów przygotowanych zgodnie z wymogami Unii Europejskiej oraz z wymogami określonymi w programach branżowych.

Od wielu lat priorytetem gminy jest modernizacja i budowa sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, a w ostatnim okresie również gospodarka odpadami.

11. INFORMACJA O UDZIALE SPOŁECZEŃSTWA I PRZYJĘCIU DOKUMENTU

Podstawa prawna

Art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z 2008 r. z późn. zm.) wymaga załączenia pisemnych informacji o sposobie wykorzystania:

- 1) Informacji o wykorzystaniu ustaleń zawartych w prognozie,
- 2) opinii organu ochrony środowiska oraz organu, o którym mowa w art. 57 i 58;
- 3) wyników udziału społeczeństwa, o którym mowa w art. 42 ust. 2,
- 4) wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone,
- 5) informacji o metodach i częstotliwości przeprowadzania analizy realizacji postanowień dokumentu.

Informacja o sposobie wykorzystania ustaleń zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko

Program zakłada zmniejszenie, eliminację lub przeciwdziałanie zagrożeniom środowiskowym, szczególnie związanym z narażeniem zdrowia i życia mieszkańców oraz wpływającym na stan najcenniejszych walorów przyrodniczych gminy Horyniec-Zdrój. Prognoza oddziaływania projektu Programu wskazuje na poprawę standardów jakości środowiska w granicach gminy Horyniec-Zdrój oraz na korzystne oddziaływanie zwłaszcza w zakresie jakości wód powierzchniowych również na tereny położone poza granicami gminy.

Priorytety i cele ekologiczne określone w Programie uwzględniają cele ochrony środowiska zawarte w dokumentach wyższej rangi. Większość działań przewidywanych do realizacji w projekcie Programu będzie mieć oddziaływanie lokalne, istotne dla mieszkańców gminy. W Prognozie wskazano działania, których realizacja może niekorzystnie wpływać na obszary chronione NATURA 2000 oraz inne objęte ochroną przyrody. Są to m.in. regulacja koryt rzecznych, budowa dróg w obszarach chronionych. Na obszarach objętych ochroną przyrody konieczna będzie szczegółowa analiza oddziaływań na etapie procedury oddziaływania na środowisko.

Informacje na temat postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko

Nie przeprowadzono postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania dokumentu na środowisko, gdyż w Programie nie przewidziano przedsięwzięć, z którymi związane byłoby transgraniczne oddziaływanie. Wskazane problemy ekologiczne o transgranicznym zasięgu dotyczą wód granicznych i transportu materiałów niebezpiecznych. Rozwiązania tych problemów są zawarte w celu strategicznym Programu „Rozwój współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony środowiska”.

Informacje o sposobie wykorzystania opinii i uzgodnień organu ochrony środowiska

Projekt Programu został przedłożony do zaopiniowania Zarządowi Powiatu Lubaczowskiego.

Wyniki udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie oddziaływania projektu programu na środowisko

Wójt Gminy Horyniec-Zdrój zapewnił udział społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest opracowanie i przyjęcie Programu Ochrony Środowiska dla Gminy

Horyniec-Zdrój przez umieszczenie na stronie internetowej www.ughoryniec.iap.pl wraz z prognozą oddziaływania na środowisko oraz informacją o możliwości składania uwag i wniosków. Uwagi i wnioski nie wpłynęły.

Informacja o metodach i częstotliwości przeprowadzania analizy postanowień programu

Realizacja założonych celów ekologicznych wymaga konsekwentnych działań wynikających z Programu, jego okresowej weryfikacji i aktualizacji wraz z oceną skutków dla środowiska. Kontrola i ocena stanu środowiska będzie prowadzona w oparciu o monitoring. Do tego celu zostaną wykorzystane dane z państwowego monitoringu środowiska (WIOŚ w Rzeszowie) i opracowywane raporty roczne o stanie środowiska, źródłem pozostałych danych będą opracowania statystyczne, informacje uzyskane od podmiotów korzystających ze środowiska oraz informacje własne gminy.

Monitoring będzie prowadzony w zakresie:

- zmian stanu środowiska, za rok bazowy przyjmuje się 2007 r.,
- stopnia realizacji przyjętych celów ekologicznych,
- oceny wykonania i przyjętych działań,
- zmiany uwarunkowań realizacji programu.

W oparciu o wskaźniki monitorowania stopnia realizacji celów ekologicznych możliwa będzie ocena zmian w środowisku, jakie będą wynikiem realizacji działań określonych w Programie.

Prawo nakłada obowiązek sporządzania raportów w okresach 2 – letnich z wykonania Programu i przedkładania go Radzie Gminy Horyniec-Zdrój. Niezależnie od tego, monitorowanie Programu odbywać się będzie poprzez roczną ocenę wykonania założonego na dany rok budżetu gminy. Aktualizacja Programu odbywać się będzie co cztery lata.

13. STRESZCZENIE

Podstawa prawna

Ustawa *Prawo ochrony środowiska* w art. 17 ust. 1 nakłada na Wójta Gminy Horyniec-Zdrój obowiązek opracowania, a następnie jego aktualizacji - programu ochrony środowiska na najbliższe lata, który zgodnie z art. 18 ust. 1 tejże ustawy uchwalany jest przez Radę Gminy Horyniec-Zdrój.

Cele i założenia programu

Nadrzędnym celem Programu jest wdrożenie polityki ekologicznej państwa, województwa podkarpackiego i powiatu lubaczowskiego wynikającej z dokumentów krajowych, wojewódzkich i powiatowych. Główne założenia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Horyniec-Zdrój” wynikają z celów, kierunków działań określonych w polityce ekologicznej powiatu lubaczowskiego i województwa podkarpackiego, która z kolei uwzględnia politykę ekologiczną państwa, a także aktualnego stanu środowiska (wg stanu na koniec 2007 r.), obowiązujących przepisów prawnych z zakresu ochrony środowiska zarówno krajowych, jak również Unii Europejskiej. Cele i zadania do realizacji z dziedziny ochrony środowiska przyjęte w Programie wynikają z kierunków i możliwości rozwoju gospodarczego gminy Horyniec-Zdrój i zawarte są w dokumentach strategicznych rozwoju gminy. Ich podstawą są także możliwości finansowania inwestycji oraz wyniki raportu z wykonania „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Horyniec-Zdrój” przyjętego przez Radę Gminy Horyniec-Zdrój Uchwałą Nr XXV/223/05 z dnia 18 października 2005 r.

Problemy ekologiczne gminy Horyniec-Zdrój

Skuteczność prowadzonych działań w ochronie środowiska jest oceniana w ramach corocznego monitoringu jakości środowiska. Wyniki monitoringu wskazują na systematyczną i powolną poprawę takich elementów środowiska jak: woda, powietrze. Nadal jednak pozostaje wiele problemów do rozwiązania, a zwłaszcza gospodarka odpadami, zabezpieczenie przeciwpowodziowe, bardzo niski w stosunku do możliwości udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.

Strategia działań w gminie Horyniec-Zdrój w zakresie ochrony środowiska

Strategia działań mająca na celu ochronę i poprawę stanu środowiska w gminie Horyniec-Zdrój wynika z przyjętych założeń oraz aktualnej jakości środowiska gminy. Kontynuowane będą cele o charakterze systemowym oraz cele ekologiczne w zakresie ochrony i dalszej poprawy stanu środowiska. W Programie przyjęto, że gmina Horyniec-Zdrój będzie prowadzić działania zmierzające do:

- wzmocnienia równowagi pomiędzy ochroną środowiska a wzrostem gospodarczym,
- zwiększenia konkurencyjności gminy i innowacyjności gospodarki, w tym wykorzystanie potencjału tkwiącego w zasobach naturalnych i kulturowych gminy,
- zapobiegania zagrożeniom życia i mienia,

- ograniczanie emisji szkodliwych dla zdrowia,
- doprowadzenie do prawnie obowiązujących standardów jakości środowiska.

Cele o charakterze systemowym dotyczą sprawniejszego funkcjonowania administracji w zakresie ochrony środowiska, a zwłaszcza edukacji ekologicznej, zwiększenia dostępu społeczeństwa do informacji i poszerzenie dialogu społecznego, zwiększenie roli zagadnień ochrony środowiska w planowaniu przestrzennym.

Dotychczas obowiązujące strategie, programy i plany oraz raporty z ich wykonania, a także aktualny stan środowiska pozwalają na ocenę, że nadal priorytety w ochronie środowiska będą należeć do: ochrony wód, ochrony przyrody i gospodarki odpadami.

Priorytety ekologiczne w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska

Uwzględniając dokumenty wyższej rangi z tego zakresu oraz uwarunkowania gospodarcze gminy Horyniec-Zdrój, przyjęto następujące priorytety wg pilności ich realizacji:

- Priorytet 1 - Ochrona wód i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych.
- Priorytet 2 – Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska.
- Priorytet 3 – Gospodarka odpadami.
- Priorytet 4 – Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych.
- Priorytet 5 - Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej.
- Priorytet 6 - Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym.
- Priorytet 7 - Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu.
- Priorytet 8 - Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb.
- Priorytet 9 - Ochrona zasobów kopalin.

Dla każdego priorytetu wyznaczono cele ekologiczne średniookresowe do 2015 r. oraz krótkookresowe do 2011 r. oraz działania inwestycyjne i nieinwestycyjne służące realizacji przyjętych celów, a także rejony koncentracji działań.

Najważniejsze inwestycje w ochronie środowiska

W dalszym ciągu największe potrzeby inwestycyjne gminy będą obejmować działania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami i ochrony przyrody. Na inwestycje z tego zakresu przewidziano łącznie – 76,19 % kosztów wdrażania i realizacji programu w okresie do 2011 r. Najważniejsze inwestycje w obrębie każdego priorytetu przedstawia się niżej:

- **w zakresie ochrony wód i efektywnego wykorzystania zasobów wodnych** – kontynuowanie modernizacji i budowy sieci kanalizacyjnej oraz budowę oczyszczalni

ścieków, zapewniające redukcję zanieczyszczeń wprowadzanych ze ściekami do wód płynących,

- **w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom środowiska** – remonty i modernizacja zabudowy hydrotechnicznej rzek w granicach gminy,
- **w zakresie gospodarki odpadami** – organizacja gminnego punktu zbiórki odpadów komunalnych, rozwój systemów selektywnej zbiórki frakcji odpadów z odpadów komunalnych,
- **w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych** – budowa instalacji wykorzystujących energię słoneczną oraz biomasy,
- **w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu** – wdrażanie systemu NATURA 2000 i działania na rzecz ochrony przyrody na obszarach objętych prawną ochroną przyrody, działania mające na celu zalesianie nieużytków i odbudowy drzewostanów leśnych, oraz prowadzące do ograniczanie degradacji środowiska przyrodniczego i strat zasobów różnorodności biologicznej,
- **w zakresie ochrony powietrza, klimatu i warstwy ozonowej** – działania ograniczające emisje zanieczyszczeń do powietrza z procesów przemysłowych, zastosowanie paliw ekologicznych w instalacjach spalających węgiel kamienny ze szczególnym uwzględnieniem źródeł energetycznych w uzdrowisku Horyniec-Zdrój, redukcja niskiej emisji, wymiana istniejących urządzeń chroniących powietrze na nowsze i sprawniejsze urządzenia, remonty nawierzchni dróg dla ograniczenia emisji komunikacyjnej,
- **w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym** – remonty nawierzchni drogowych oraz pielęgnacja zieleni wzdłuż tras komunikacyjnych,
- **w zakresie ochrony powierzchni ziemi** - rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych w wyniku eksploatacji surowców oraz składowiska odpadów komunalnych w Horyńcu-Zdroju,
- **w zakresie ochrony zasobów kopalin** – rozpoznanie i koncesjonowanie zasobów surowców, w tym m.in. wód mineralnych i geotermalnych w granicach gminy.

Prognoza poprawy stanu środowiska do 2015 r.

Działania inwestycyjne zawarte w Programie spowodują: ograniczenie emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska, poprawę jakości wód w granicach gminy Horyniec-Zdrój, przywrócenie wartości użytkowej powierzchni zdewastowanych i

zdegradowanych, poprawią jakość życia mieszkańców gminy oraz zwiększą udział społeczeństwa w dostępie do informacji o środowisku.

Przyjmuje się, że do 2015 r. stan środowiska w zakresie: ochrony wód, gospodarki odpadami, udziału energii uzyskiwanej ze źródeł odnawialnych ulegnie poprawie do poziomu wskaźników założonych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Horyniec-Zdrój oraz Planie Gospodarki Odpadami dla Gminy Horyniec-Zdrój.

Zakłada się, że realizacja działań przyjętych w ramach poszczególnych celów ekologicznych doprowadzi m.in. do:

- znacznej poprawy jakości wód w rzekach gminy oraz wzrastać będzie do 100 % liczba mieszkańców włączonych do zbiorczych systemów kanalizacji,
- nastąpi pełna likwidacja zrzutu ścieków nieczyszczonych z miejscowości gminy oraz z zakładów przemysłowych,
- wrastać będzie nadal racjonalizacja zużycia wody w gospodarstwach domowych, w przemyśle i rolnictwie,
- stworzone zostaną podstawy do nowoczesnego gospodarowania odpadami – system selektywnej zbiórki, gminny punkt zbiórki odpadów komunalnych,
- sukcesywnie ograniczane będzie zagrożenie powodziowe,
- ograniczany będzie hałas drogowy poprzez remonty nawierzchni dróg, rozdział strumieni pojazdów, pielęgnację zieleni wzdłuż dróg,
- zwiększony zostanie udział energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych,
- przywrócona zostanie wartość użytkowa gruntów zdewastowanych i zdegradowanych,
- utrzymywane będą wysokie standardy jakości powietrza w gminie,
- kontynuowane będą działania w zakresie ochrony różnorodności biologicznej, ochrony zasobów wodnych, ochrony przyrody i krajobrazu, ochrony kopalin, ochrony lasów i zwiększania lesistości,
- kontynuowane będą działania w zakresie przeciwdziałania zanieczyszczeniom transgranicznym i ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów przyrody terenów przygranicznych,
- podniesie się poziom świadomości ekologicznej i akceptacji społecznej dla prowadzonych działań ochronnych.

Struktura zarządzania programem i kontrola realizacji programu

Zarządzanie i kontrola Programu na poziomie gminy Horyniec-Zdrój prowadzona będzie przez administrację samorządową gminy Horyniec-Zdrój oraz przez inne instytucje w zakresie określonym prawem.

W Programie będą uczestniczyć następujące grupy podmiotów:

- Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem;
- Podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące;
- Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu;
- Społeczność gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Główna odpowiedzialność za wdrażanie i realizację Programu spoczywa na Wójcie Gminy Horyniec-Zdrój, który jest odpowiedzialny za wdrażanie i koordynację działań określonych w Programie i składa Radzie Gminy raporty z wykonania Programu. Rada Gminy Horyniec-Zdrój winna współdziałać z organami administracji samorządowej szczebla powiatowego i wojewódzkiego, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji. Na poziomie gminy ochrona środowiska realizowana będzie zgodnie z przepisami szczególnymi, ustalającymi kompetencje dla Wójta Gminy Horyniec-Zdrój w zakresie ochrony środowiska zgodnie z art. 376 – 382 *Prawa ochrony środowiska*. Wójt Gminy Horyniec-Zdrój jako organ wykonawczy Rady Gminy dysponuje środkami finansowymi (budżet Gminy), a Rada Gminy instrumentami prawnymi – uchwały, zarządzenia, porozumienia.

Ustalenia Programu będą realizowane także przez podmioty działające na rzecz zrównoważonego rozwoju gminy Horyniec-Zdrój.

Analiza i ocena realizacji przedsięwzięć ustalonych w Programie będzie prowadzona w oparciu o dane własne, dane statystyczne, dane uzyskane od podmiotów prowadzących działalność na terenie gminy oraz z rocznych raportów o stanie środowiska WIOŚ w Rzeszowie.

Obowiązkiem Wójta Gminy Horyniec-Zdrój jest sporządzanie co 2 lata raportu z wykonania Programu i przedstawiania go Radzie Gminy.

Koszty i źródła finansowania programu

Program zawiera szacunkowe nakłady na realizację działań mających zapewnić dotrzymanie standardów jakości środowiska w gminie Horyniec-Zdrój. Oparto je na planach

inwestycyjnych gminy na lata do 2007 – 2015 r., dotychczasowych wydatkach, oraz możliwościach finansowania przedsięwzięć środowiskowych w latach 2007 – 2015. Szacunkowe koszty na realizację zadań ujętych w Programie w latach 2008 – 2011 wynoszą – **6 2490,6 tys. zł.** Największe koszty związane będą z ochroną powierzchni ziemi - 32,0 % i ochroną różnorodności biologicznej i krajobrazu – 24,66 %.

Szacunkowe koszty na realizację zadań ujętych w Programie w latach 2012 – 2015 wynoszą – **4 505,4 tys. zł.** Największe koszty związane będą z ochroną wód – 33,3 % i gospodarką odpadami – 22,53 %.

Źródła finansowania programu.

Środki na sfinansowanie zadań planowane są w ok. 50 % z budżetu gminy, a pozostałe z funduszy celowych i środków pomocowych z UE.

Gmina ma możliwość pozyskania środków z Funduszy Strukturalnych oraz Funduszu Spójności, pozostałe fundusze są przeznaczone na realizację zadań o znaczeniu ponadregionalnym.

13. WYKAZ SKRÓTÓW

BAT	-	Best Available Techniques (Najlepsze Dostępne Techniki)
b. d.	-	brak danych
CO	-	tlenek węgla
GFOŚiGW	-	Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
GZWP	-	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
NFOŚiGW	-	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NO₂	-	Dwutlenek azotu
ODR	-	Ośrodek Doradztwa Rolniczego
PGL	-	Państwowe Gospodarstwo Leśne
PIG	-	Państwowy Instytut Geologiczny
PUW	-	Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie
POS	-	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Horyniec-Zdrój
PPOS	-	Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Lubaczowskiego
RLM	-	Równoważna liczba mieszkańców
SO₂	-	Dwutlenek siarki
UE	-	Unia Europejska
US	-	Urząd Statystyczny w Rzeszowie
WFOŚiGW	-	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	-	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WPOS	-	Wojewódzki Program Ochrony Środowiska
WWA	-	Wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne

14. LITERATURA

1. II Polityka Ekologiczna Państwa, Warszawa, 2001
2. Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2005 r., 2006 r., 2007 r. Urząd Statystyczny, Rzeszów
3. Ochrona środowiska w województwie podkarpackim w latach 2004 – 2006 – Urząd Statystyczny w Rzeszowie 2007 r.
4. Geografia Regionalna Polski, J. Kondracki, Wydawnictwa Naukowe PWN, Warszawa, 1998
5. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego – Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie – 2008 r.
6. Stan środowiska w województwie podkarpackim 2005, 2006, 2007 r. – WIOŚ Rzeszów, 2008 r.
7. Strategia rozwoju gminy Horyniec-Zdrój
8. Strategia rozwoju powiatu lubaczowskiego
9. Dane uzyskane od podmiotów gospodarczych odnośnie wielkości emisji wprowadzanej do środowiska
10. Strategia rozwoju województwa podkarpackiego 2020 – Rzeszów 2005 r.
11. Województwo podkarpackie – podregiony, powiaty, gminy – Urząd Statystyczny w Rzeszowie 2007 r.
12. Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Horyniec-Zdrój” – Horyniec-Zdrój 2006 r.
13. Dane uzyskane od Nadleśnictwa Lubaczów odnośnie zalesień.

ZAŁĄCZNIK TABELARYCZNY

Ważniejsze zadania realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony środowiska

1. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu

L.p.	Rodzaj działania/przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania	Szacunkowe koszty w tys. PLN w latach	
					2008 – 2011	2012 – 2015
Realizacja zobowiązań międzynarodowych w zakresie ochrony przyrody oraz wynikających z ustawy o ochronie przyrody						
1.	Wdrożenie sieci obszarów NATURA 2000, zarządzanie nimi i opracowanie planów ochrony	Ministerstwo Środowiska, Regionalny Dyrektor Och. Środowiska, Starosta, gmina	Praca ciągła poza 2014 r.	Budżet	525,0	590,0
2.	Powoływanie rezerwatów przyrody i powiększanie istniejących	Regionalny Dyrektor Och. Środowiska	Praca ciągła	Budżet	1,5	2,0
3.	Prowadzenie czynnej ochrony, głównie w nieleśnych rezerwatach przyrody	Regionalny Dyrektor Och. Środowiska	Praca ciągła	Budżet	1,0	1,2
4.	Kontynuowanie oznakowania form ochrony przyrody, zgodnie z zapisami ustawy o ochronie przyrody	Region. Dyr. Ochr. Środ., Parki Krajobrazowe Lasy Państwowe	Praca ciągła	Budżet	1,4	1,5
5.	Ustanowienie planu ochrony dla rezerwatu przyrody	Regionalny Dyrektor Och. Środowiska	Praca > 2015 r.	Budżet	1,7	1,9
6.	Wdrażanie zaleceń dotyczących ochrony przyrody	Parki Krajobrazowe Lasy Państwowe	Praca ciągła	Budżet	1,4	1,6
7.	Przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej gminy	Regionalny Dyrektor Och. Środowiska	Praca ciągła	Budżet	1,6	1,7
8.	Ochrona walorów przyrodniczych istniejących w	Region. Dyr. Ochr. Środ.,	Praca ciągła	Budżet	1,6	1,7

1.	Partycypacja w kosztach budowy ZZO „Młyny-Jarosław-Przemysł”	gmina	2012 - 2015	Budżet, Środki pomocowe UE		500,0
2.	Organizacja gminnego punktu zbiórki frakcji z selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, w tym odpadów niebezpiecznych (GPZ, GPZON)	Gmina	2012 - 2015			200,0
Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb						
1.	Rekultywacja składowiska odpadów komunalnych w Horyńcu-Zdroju	gmina	2008 - 2011	Budżet, WFOŚiGW środków UE	2000,0	-
Ochrona powietrza atmosferycznego						
1.	Remonty nawierzchni dróg	gmina, zarządzający drogami	Praca długotrwała	Budżet, środki własne przedsiębiorstw	293,1	118,1

Ważniejsze zadania realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony środowiska

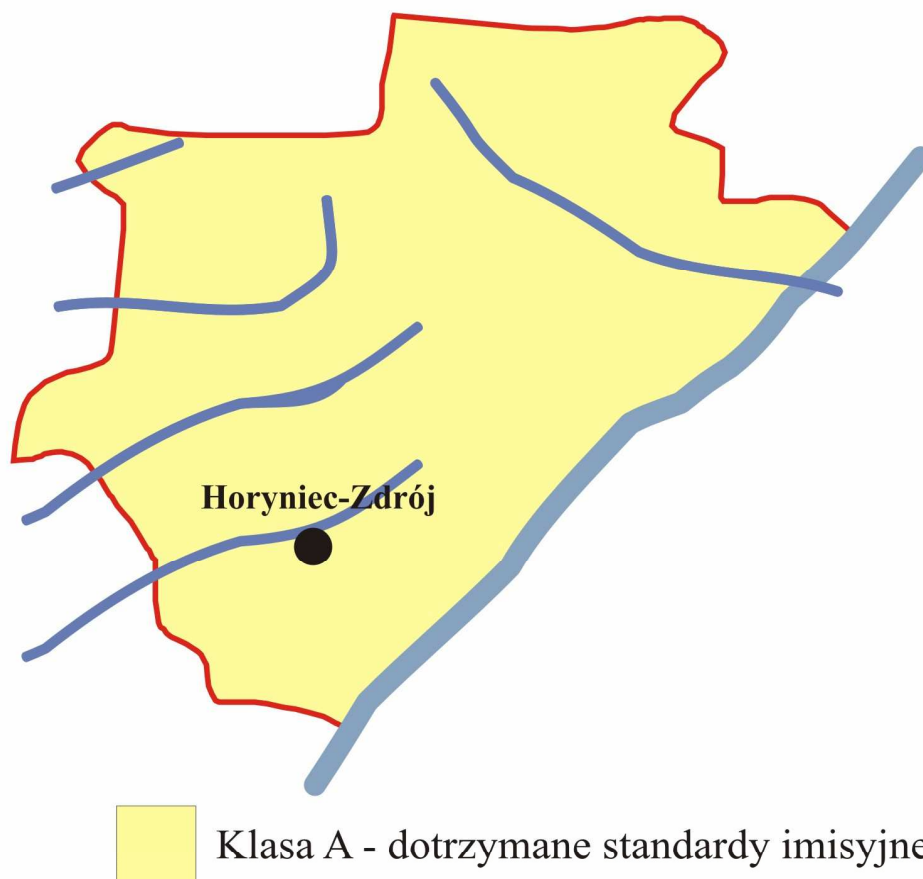
2. Ochrona wód i pozostałych elementów środowiska

L.p.	Rodzaj działania/przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania	Szacunkowe koszty w tys. PLN w latach	
					2008 – 2011	2012 - 2015
Ochrona wód i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych						
1.	Budowa sieci kanalizacyjnej	Gmina	2008 – 2010	Budżet gminy, środki UE, środki funduszy	920,0	1 000,0
2.	Budowa zbiornika retencyjnego wraz z zagospodarowaniem terenu pod zalew	Gminy	2009 – 2014	Budżet gminy, środki UE, środki funduszy	300,0	500,0
Razem:					1 220,0	1 500,0

Gospodarka odpadami						
1.	Organizacja gminnego punktu zbiórki odpadów komunalnych	Gmina	2011	Budżet gminy, fundusze UE		200,0
Razem:						200,00
Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb						
1.	Rekultywacja składowiska odpadów komunalnych w Horyńcu-Zdroju	Gmina	2011	Budżet gminy, środki UE, środki funduszy	2 000,0	-
Razem:					2 000,00	-
Ochrona powietrza atmosferycznego						
1.	Monitoring i coroczna ocena jakości powietrza w strefie lubaczowskiej	WIOŚ w Rzeszowie	Praca ciągła	Budżet GIOŚ	81,9	81,9
2.	Budowa ścieżek rowerowych w gminie	Gmina	2008 – 2015	Budżet gminy, środki UE, środki funduszy	125,0	100,0
3.	Remonty nawierzchni dróg	gmina, zarządzający drogami	2008 - 2015	Budżety gmin, środki własne przedsiębiorstw	293,1	118,1
Razem:					500,0	300,0

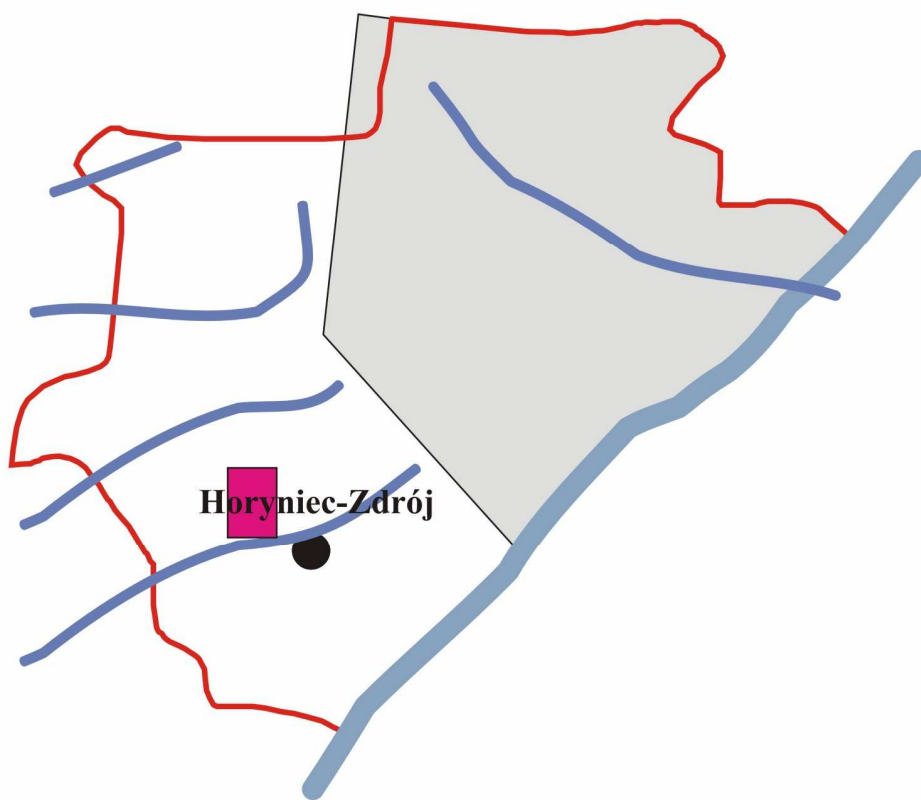
Program Ochrony Środowiska dla gm. Horyniec-Zdrój

Ocena jakości powietrza w 2007r

Program Ochrony Środowiska dla gm. Horyniec-Zdrój

Źródła zanieczyszczeń rzek

Główne zlewnie rzek:

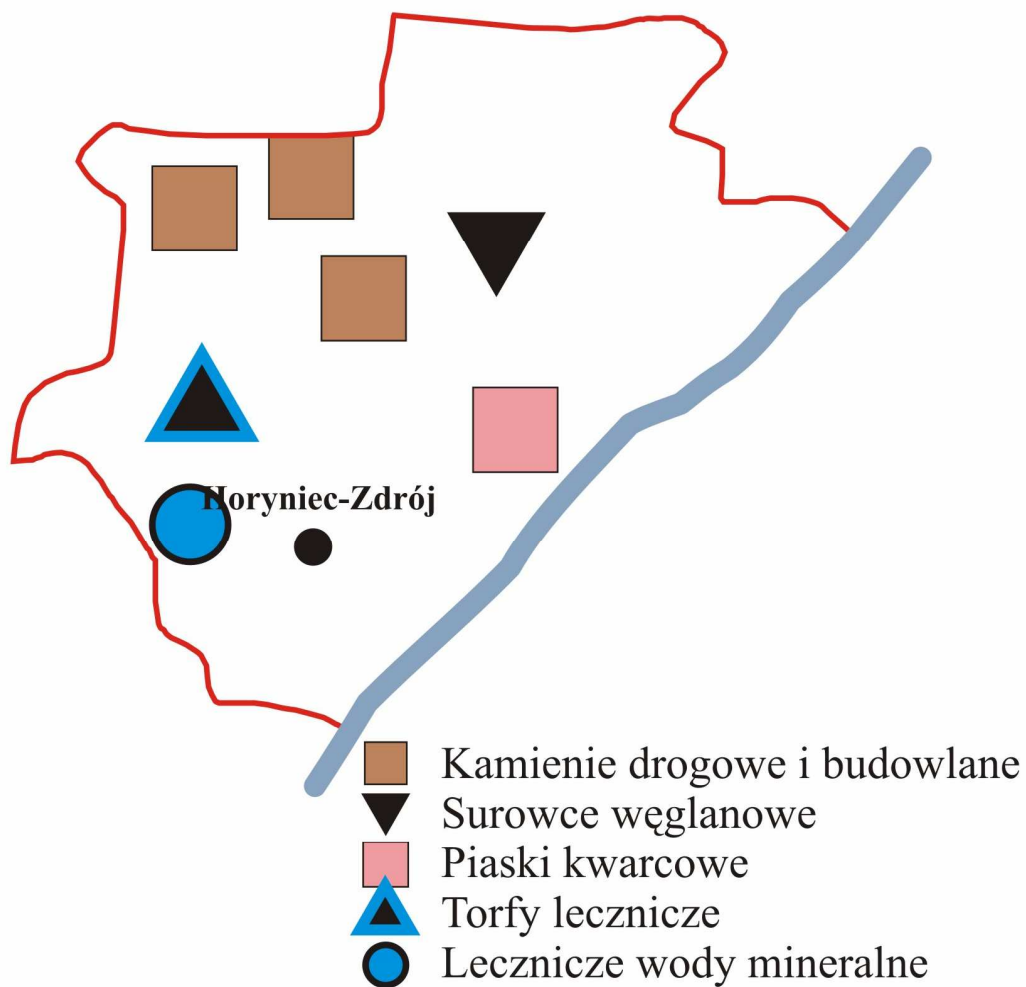
- San
- Sołokija (dopływ Bugu)

Źródła zanieczyszczenia rzek:

- oczyszczalnie ścieków o przepustowości ponad 400m³/d

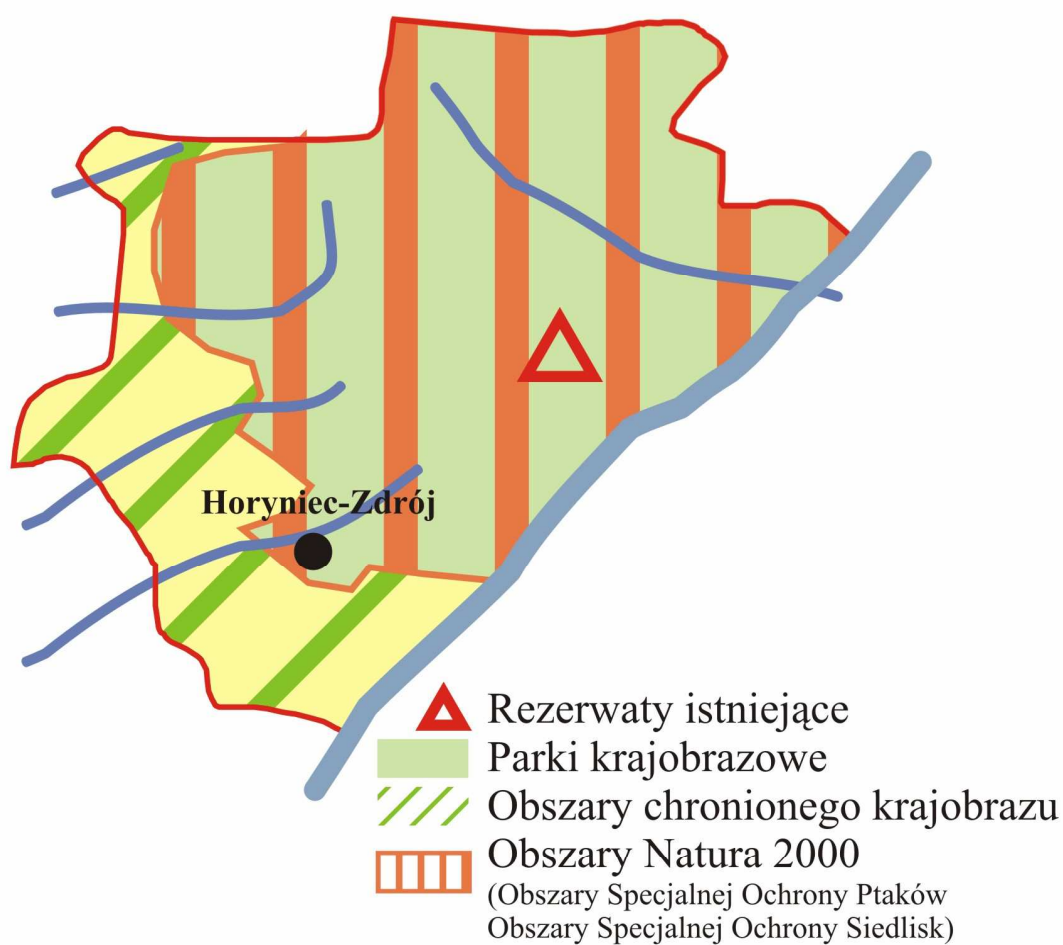
Program Ochrony Środowiska dla gm. Horyniec-Zdrój

Zasoby kopalin podstawowych
i pospolitych

Program Ochrony Środowiska dla gm. Horyniec-Zdrój

Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej

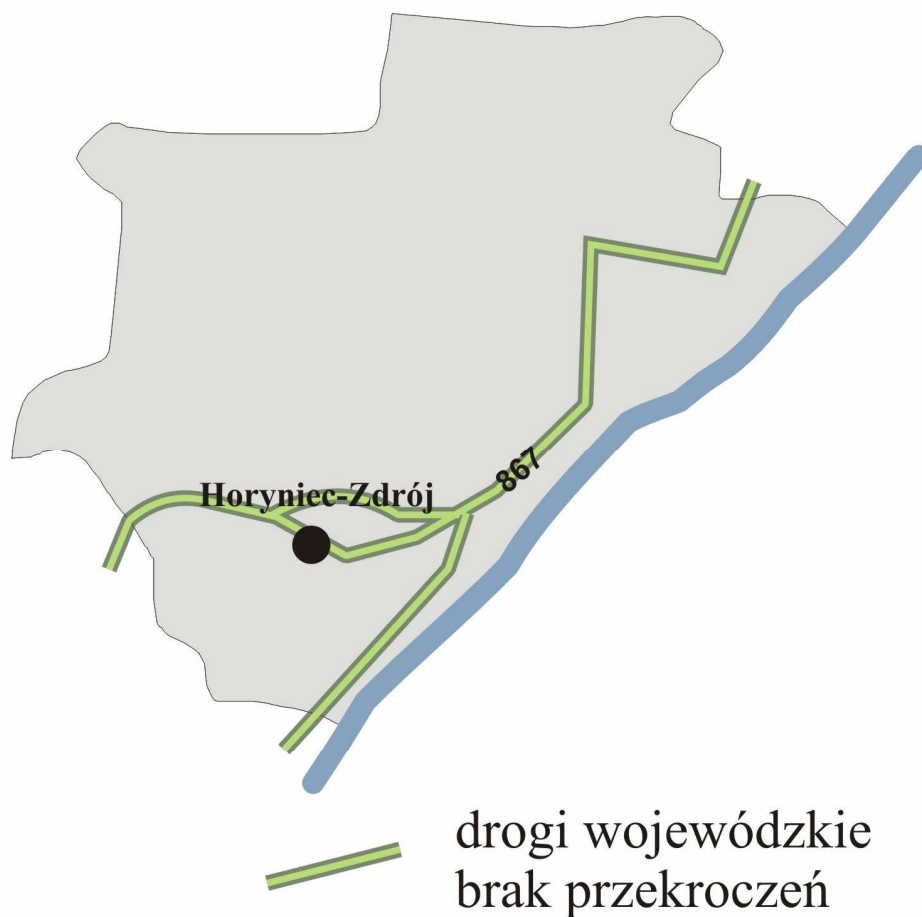
Program Ochrony Środowiska dla gm. Horyniec-Zdrój

Lesistość

Program Ochrony Środowiska dla gm. Horyniec-Zdrój

Ochrona przed hałasem
Promieniowanie elektromagnetyczne

Program Ochrony Środowiska dla gm. Horyniec-Zdrój

Ochrona przed powodzią i suszą

Program Ochrony Środowiska dla gm. Horyniec-Zdrój

Ochrona powierzchni ziemi
i przywrócenie wartości użytkowej gleb

 Likwidacja przekroczeń standardów ziemi i gleby

 Składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których zakończono eksploatację

"Horyniec-Zdrój" - nazwa składowiska odpadów